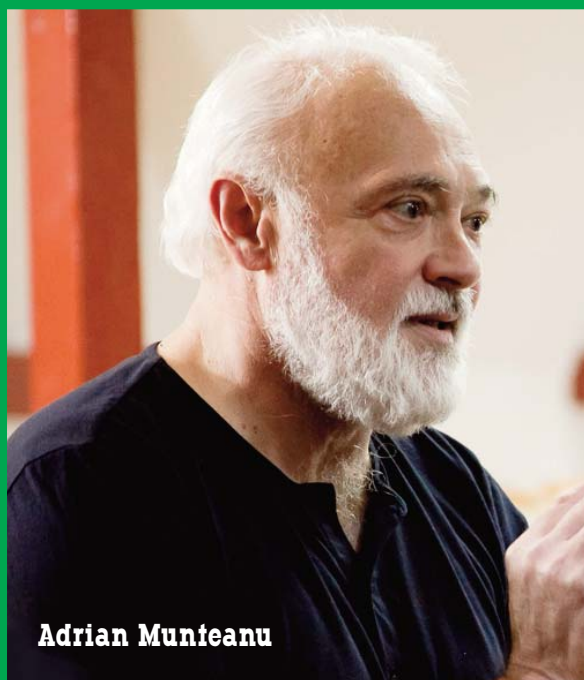


FEREASTRA

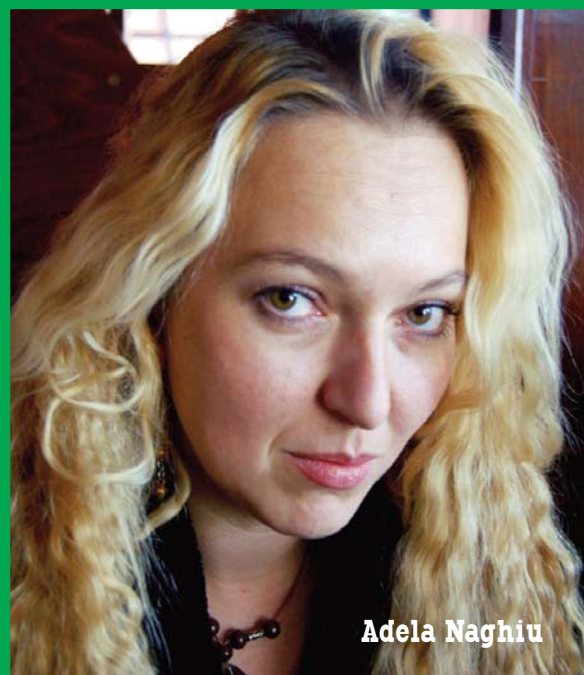
**REVISTĂ EDITATĂ DE
ASOCIAȚIA CULTURALĂ „AGATHA GRIGORESCU BACOVIA” - MIZIL**



Adrian Munteanu



Adrian Dinu Rachieru



Adela Naghiu



Șerban Georgescu

ANUL XIII - NR. 102, APRILIE 2016

Emil Proșcan



EDITORIAL

Dizertația unei perechi necuprinse

Din poveștile bunicii mă împrumut pentru trebuințele zilnice, noaptea îmi bate în cearcănele ferestrei, deslușirile se înveninează în cerul din mine ca și cum aș fi într-o luptă, tăcerea este un alt fel de a fi, răgaz de o haltă în câmpul cu minuni neatinse, haită de lupi ce îmblânzește puterea nopților.

Dorințele se lamentează dincolo de zare, ca și cum tu ai fi plecat foarte departe, nimic nu se repetă la infinit, întoarcerile sunt mereu altfel, dragostea din care se nasc copiii ni se prelinge printre degete, moartea ia de fiecare dată altă formă, precum anotimpurile, precum orice naștere, precum liniile din palma destinului, precum zâmbetele false în sudoarea balului mascat...

Lumea se împarte în două categorii: cei care cer și cei care dau, precum tăcerea din cimitire, totul depinde de mama fiecăruia, de felul cum strânge la piept drumurile copilului său, de sfințenia căldurii mâinilor ei...

Fără tine drumurile urcă direct în cer, devenind aceeași povară, totul depinde de diferența dintre bine și rău, la mijloc nu este o linie, ci un spațiu infinit în care se așează speranțele și zâmbetele din copilărie, viața nu este o fracție, un neant căruia ne închinăm și-i zicem Dumnezeu, în timp ce învățăm să sărim peste cifre și linii, mai târziu construim poduri, duminica și la Paști ne îmbrăcăm frumos...

Cât de mult am îmbătrânit de la ultima ploaie! Ce multă înțelegere putem încă avea, urmele ne sunt praf celest, tablouri cu părinții mei și mâini neatinse, un fluviu de pași în prag de seară mă recompune, ies din pânțele păcatului și mă dedau pereților, camera mea este infinită, precum sfințenia unei candelă arzând păcate și rugăciuni, adică o linie ce desparte binele de rău, punctele cardinale se mișcă brownian, democrație apocaliptică, libertatea e modificată genetic...

În laboratoare halatele sunt albe, copii desenează clone de zâmbet ce mușcă lacom bucățile de tăcere, gândurile se domesticesc ca și cum le-ar fi milă, calc cu sfială să nu tulbur cumiștenia din cerul tavanului camerei mele, știu că acolo se ascunde toa-

tă neputința mea...

Pe unde o mai umbla Zâmbetul tău?

Vinovații sunt numai în cartea de istorie, precum locul dreptății în rugăciuni. Oamenii se îngrijesc ca sângele să nu iasă din ei, să nu se reverse.

Îmbrățișările dor mult mai târziu, mult mai târziu, precum copilăria. Dimineața pașii tăi sfidează material simplitatea tuturor lucrurilor...

Teleportare

Motto:

Mircea, prefă-te că lucrezi!

Bucureștiul, teleportat undeva la marginea lumii, cu vaporul lui Intercontinental eșuat printre valuri de gunoaie, recifuri umane, betoniere și țărături fără memorie, mă agață cu degetele prelungi ale lui Cristian Pațurcă, strivește o lacrimă în ochii mei provinciali și îmi cotrobăie prin buzunare în căutarea monedelor calpe pentru plata zilei netrăite de azi, în timp ce flașneta lui Ion Bolborea invită miticii în scena improvizată pe căruța de carnaval care, iată, nu s-a răsturnat la Caracal...

Nu prea știu încotro să mă îndrept, deasupra tonetelor cu ziare explodează meteoriți, după fiecare colț pânđește câte o europă trucată în localurile publice a fost interzis fumatul și vicioșii își exersează pneumonia povestind despre lupta teribilă dintre cetățean și consumator, pe aleile dintre blocuri se face seară, șinele tramvaielor se răsucesc spre cer, și eu închid ochii și trec strada pe cea mai roșie dintre culori, lăsând milițianul din intersecție să fluiera a pagubă, în timp ce, pe acoperișul Teatrului Național muncitorii râd și, imaginându-și că a început o nouă revoluție, se prefac că lucrează...



Lucian Mănăilescu

Hristos a înviat !



Costache Ioanid

Ștergarul

La cina cea de Paște, în camera de sus,
înconjurat de-apostoli, S-a așezat Isus.
Se revărsa din sfeșnic o galbenă lumină
pe azimile calde, pe mielul... fără vină...
Era plăcut prilejul. Și toate pregătite.
Dar, vai, uitase gazda o slugă a trimite,
un rob sau o copila, ca, dup-a vremii lege,
cureaua de pe glezne pe rând să le-o dezlege,
să le aline talpa de colbul de pe drum.
Și-acum cei doisprezece, sfielnic oarecum,
se întrebau în cuget: Cum vor șede la rugă?
Sau cine își va pune ștergarul cel de slugă?

O, iată-i cum se-ncruntă, privind cu tulburare
când vasele cu apă, când praful pe picioare.
Și Duhul îi întreabă, cu șoapta Lui ușoară:
– N-ai vrea să-ți pui tu, Petre, ștergarul astă seară?
– Chiar eu?... Nu șade bine. Eu doar sunt mai bătrân.
– Dar tu? Tu cel mai tânăr? – Eu stau lângă Stăpân...
– Dar tu? întreabă Duhul acuma pe Andrei.
– Chiar eu?... Sunt cel din urmă la Domnul între ei?
– Dar tu ce ții doar punga? – Eu am făcut de-ajuns.
Am cumpărat merinde. Și mielul l-am străpuns...
– Tu, Toma, nu vrei oare să fii tu cel ce spală?
– Sunt trist. Se luptă-n mine o umbră de-ndoială...
– Dar tu, Matei? Tu, Filip? Dar tu, Tadeu? Dar tu...?
Și-n fiecare cuget răspunsul a fost: Nu.
Atunci, lăsându-și brâul și haina-ntr-un ungher,
S-a ridicat Stăpânul cel coborât din cer

Și-nfășurând ștergarul, S-a aplecat ușor
să-și spele ucenicii, ca rob al tuturor.

De-atunci pe apa vremii, atâția ani s-au dus.
Și-acum - a câta oară? - Se-așază iar Isus
să-ntrebe, tot prin Duhul, pe cei ce-L înconjoară:
– N-ai vrea să-ți pui tu, Gheorghe, ștergarul
astă seară?...

Tu, soră Mărioară? Tu, Radu? Tu, Mihai?...
Frumos va fi odată acolo sus în Rai!

Dar azi sunt mii de-amaruri. Necazul greu se curmă.
Nu vrei, în lumea asta, să fii tu cel din urmă?
E bun un vas de cinste, dar trebuie și-un ciob!
Nu vrei să fii tu, frate, al fraților tăi rob?
Sunt răni neîngrijite, sunt mucuri ce se sting,
batiste-n care lacrimi în taină se preling,
sunt văduve bolnave, bătrâni fără putere,
sunt oameni singuratici, lipsiți de mângâiere,
sunt prunci rămași acasă, cu-o mamă în spital,
bolnavi care așteaptă-un salvator semnal.

Se cere osteneală și jertfă uneori.
Și nopți de priveghere și iarăși muncă-n zori.
Nu mânuind Cuvântul, când harul nu ți-e dat,
cât mătura și acul și rufa de spălat,
cât cratița, toporul și roata la fântână.
ciocanu-n tabla casei și-n gard la vreo bătrână.
Să stai de veghe noaptea la câte-un căpătâi,
să-ntorci cu greu bolnavul, să rabzi și să mângâi;
să-l scoți apoi la soare și să-i alini amarul.
... Nu vrei cu Mine, frate, să-ți înfășori ștergarul?
– Chiar eu?... Nu șade bine. Eu doar sunt mai bătrân.
– Chiar eu?... Eu sunt prea tânăr. Eu stau
lângă Stăpân...
– Chiar eu?... Eu nu am vreme. Eu am făcut
de-ajuns.

– Chiar eu? – Chiar eu? Se-aude același
trist răspuns.

Și-atunci, lăsând să-I cadă cununa Lui și haina,
iubirii fără margini trăindu-i iarăși taina,
încet - a câta oară? - Se-apeacă iar Isus
și, plin de-atâtea gânduri, ștergarul iar Și-a pus.
Și-așa cum o mlădiță se-apeacă lângă trunchi,
Stăpânul omenirii Se-apeacă în genunchi.
La jugul fără slavă Isus iar Se-njugă,
El, Împăratul Vieții, din nou e rob și slugă.
Veniți, leproși ai lumii, murdarii de-ai ei țărână!
Isus vă spală iarăși cu propria Sa mână!
Veniți, voi ce-n păcate nădejdea vi se frânge!
Isus vă spală astăzi cu propriul Său sânge!...

*

Voi, frați, goniți mândria, visările și somnul!

Luați cu drag ștergarul alături de Domnul!
Și nu uitați: pe cale, orice lucrare-i bună;
dar cine ia ștergarul, acela ia cunună!

Vasile Voiculescu

Pregătiri de cină

Venise primăvara și stepele gorgane
Cu tort de flori alese își peticeau Chilimul...
Și doldora de mărfuri, de bani și caravane
Se pregătea de Paște întreg Ierusalimul.

Pe ulițe un zbieret de miei fără-ncetare
Și aburi calzi de azimi veneau din curți vecine;
Copii, fugiți din joacă, cerșeau, scâncind, mâncare
Și se-agățau de poala grăbitei gospodine.

Isus, din foișorul cu șită înverzită
Privea deșarta caznă și robotul zadarnic...
O silă uriașă și-o milă nesfârșită,
Ca umbra și lumina, luptau în el amarnic.

Chesat și aprig Iuda se târguia la poartă
Oprind din drum casapii cu mieii de vânzare;
Ioan pleca la apă cu vasele de toartă,
Iar Petru da cuțitul pe gresii și amnare.

Cu multă greutate găsiră precupețul
Ce s-a-nvoit să intre cu mielul în ogradă
Și dup-o grea tocmeală, peșin plătindu-i prețul,
L-au înșfăcat și veseli i l-au adus să-l vadă.

Era un miel molatic cu lațele plăvițe,
Mirositor a lapte - și-l toropise somnul,
Cu fruntea cucuiată de două mici cornițe,
Și presimțind scăparea, a behăit spre Domnul.

Atunci duios și pașnic, ca un păstor de munte,
Isus îl luă în brațe cu-adâncă sfâșiere,
Îl sărută cu sete pe bot, pe ochi și frunte,
Apoi întoarse capul și-l dete spre junhere.

Cu mâneci suflecate voioși îl apucară,
Îi scoaseră cordeaua, smulgându-i clopoțelul,
Doar Iuda-nțepenise, holbat, năuc pe scară
Privind sărutul tainic ce osândise mielul.

Tudor Arghezi

Între două nopți

Mi-am împlântat lopata tăioasă în odaie
Afară bătea vântul. Afară era ploaie.
Și mi-am săpat odaia departe sub pământ.
Afară bătea ploaia. Afară era vânt.
Am aruncat pământul din groapă, pe fereastră.
Pământul era negru: perdeaua lui, albastră.

S-a ridicat la geamuri, pământul până sus.
Cât lumea-i era piscul, și-n pisc plângea Isus.
Săpând s-a rupt lopata. Cel ce-o știrbise, iată-l,
Cu moaștele-i de piatră, fusese însuși Tatăl.
Și m-am întors prin timpuri, pe unde-am scoborât,
Și în odaia goală din nou mi-a fost urât.
Și am voit atunci să sui și-n pisc să fiu.
O stea era pe ceruri. În cer era târziu

Alexandru Vlahuță

Sonet

Din nou coboară-Te-ntre noi, Iisuse
Căci iarăși turma Ta e rătăcită
Și iar se-ntinde noaptea cea cumplită
A vechii uri, de Tine-atunci răpuse.
De-abia se mai zărește ca prin sită,
A mântuirii stea. Dar cât de sus e!
Se îndepărtează parcă... Cine spuse
Căci stingerea ni-i singura ursită?
O, vino, Iubitorule de oameni,
În sufletul bătrânei lumi să sameni
Din nou credința cea nemuritoare...
Cunoaște-L vom? Pleca-vom fruntea oare
Când întinzându-Și mâinile amândouă
Asupra-ne, va zice: „Pace vouă!“?

Adrian Păunescu

Psalm de Paști

Ce bine mi-e a-ți recunoaște
Ștergarul alb de în la porți,
Te-ai pregătit și tu de Paște,
Hristos a înviat din morți.

Pe mal de râu mai cântă broaște
Și râul cântă-n contraforți,
Reînviem și noi de Paște,
Hristos a înviat din morți.

A re-nvia, a te mai naște
E darul crudei tale sorți,
Să ne privim în ochi de Paște,
Hristos a înviat din morți.

Asinul ce pe pietre paște
Te reînvață să suporti,
Și ani pustii, și Zi de Paște,
Hristos a înviat din morți.

Și vom muri, și ne vom naște,
Și plini de sorți, și fără sorți,
Dar vom avea o Zi de Paște,
Hristos a înviat din morți.

Mă poți vedea, te pot cunoaște,

Cum mă comport, cum te porți,
Când prin lumina grea de Paște,
Hristos a înviat din morți.

Creștine, ca să poți renaște,
Deschide crucii orice porți,
Rectitorește-te de Paște,
Hristos a înviat din morți.

Virgil Diaconu

Coroană

Copilăria mea dintre două biserici...
Ea, strecurată printre bătăile de clopot,
ca să-i prindă pe sfinți chiar în clipa
în care coboară din icoane pe pământ.
O copilărie plină de sfinți,
o biserică din care, scăpată,
lumina o ia la fugă pe străzi.
Copilăria! O noapte de Paște,
în care Învierea se împarte tuturor.
Tuturor morților și tuturor viilor...
Învierea!
Copilăria mea dintre două biserici.
Calc pe urmele ei cu prințesa
de mână. Cu lumina de mână.
Sturzul cântă un lied,
care trebuie să fie sufletul lui Iov,
după ce și-a pierdut fiii.
Chiar și toamna trece
prin sufletul meu cu toate cuiburile.
Cu toate vrăbiile pe care Domnul
le îngroapă în ramuri
ca să încolțească la primăvară.
Copilăria, neînvinga copilărie!
Care cu sabia ei de lemn
scurtează de cap balaurii nopții.
Care mă ia și-acum de mână prin crâng:
sunt fluturile, sunt toate culorile
care bat din aripi spre tine.
Sunt albina care bate cu aripa ei
la poarta narciselor.
Copilăria! Care se ascunde seara
în brațele mele.
Care țipă în somn. Pesemne
coroana de spini i se arată în vis,
coroana de spini începe să se vadă...
Spin cu spin – să se vadă.
Copilăria, care până la Apocalipsă
mai are atât de puțin.
Singurătatea mea urcă în Lună.
Nici nu mai știu pe unde
mi-am lăsat, aseară, gândurile.
Să fie ele merele din capul copacului?

Însângeratele mere?
Nici sufletul nu mai știu
pe unde l-am pierdut.
Să-l fi uitat la greieri?
Să fie el cântecul sturzului,
după ce și-a pierdut fiii?
Copilăria, neînvinga copilărie!
O flacără cu mâinile goale,
în luptă cu întunericul. Cu spinii.
Și cum taie unul câte unul
capetele întunericului,
ea mă scoate în fiecare dimineață
victorios din hățișurile nopții.
Din hățișurile coroanei de spini.
Copilăria, neînvinga copilărie!

Mihai Codreanu

Răstignire

Tu, Cel deasupra judecății mele,
De care însă sufletul mi-l leg,
Mă iartă că nu pot să te-nțeleg
Și-ți cer lumină cu-ntrebări rebele:
De ce-ai zvârlit în gol noroi de stele
Și-n noapte golul l-ai zvârlit întreg,
Absurd și mut, de nu știu să dezleg
Enigma ta ascunsă-n toate cele?
Iar dacă sunt la fel cu chipul Tău,
De ce sunt mic și mărginit și rău,
Când Tu ești bun, nemărginit de mare?
Și dacă toate-s după cum voiești,
De ce-mi pui crucea minții în spinare
Și pe-ndoiala mea mă răstignești?

Ciupitu Iulian

Evangelie I

Femeie
ca evanghelia trupului tău curat
ține legat în piele fiul promis.
Sînt semne
se arată semnele vai
naște-l naște-l odată
dar de data asta naște-l în rai.





Șerban Georgescu

CU CALM, DESPRE "CALMITATE"... ȘI ALTE CALAMITĂȚI

În literatură, și mai ales în poezie, cel mai mult și mai mult îmi plac scoaterile din context. Îmi dau așa, un fel de *calmitate*, cum spunea în primele zile ale acestui ianuarie la radio o trecătoare anonimă care se plimba pe faleza Cazinoului din Constanța. (Reporterul, în criză de subiecte probabil, ieșise pe faleză și întreba lumea că de ce se plimbă pe acolo pe frigul ăla. „- Ne place marea! Ne dă, așa, un fel de *calmitate*!” sosi răspunsul prompt, amuțitor al trecătoarei. Nu bine a zis poetul că limba noastră-i o comoară? Uite că este, iar vorbitorii ei de zi cu zi se străduiesc cu mândrie patriotică să o îmbogățească mereu și mereu cu alte și alte perle. Și nici nu știi când dă peste tine „calmitatea” ascultând-o. Sau *calamitatea*, după caz. Limba e jucăușă și permisivă, poporul creator. De ce să nu primim, cu bucurie chiar, în limbă, cuvinte noi, inventate, sonore, care ne fac să ne *simtem* bine? De ce să punem mîna pe carte, când ne putem pune oricînd la contribuție imaginația creatoare debordantă, proaspătă, ingenuă, nealterată? În fond e în spiritul european. Păi dacă doamna Merkel îi primește cu drag și chiar îi mîngăie pe creștet pe imigranții ajunși în țara ei, fără să-și facă nici o grijă că deja în câteva orașe germane aceștia au ocupat cartiere întregi unde nu mai poți pune piciorul, noi de ce să rămînem în urmă? Poate o să avem și noi, în limba noastră, niște enclave din astea, create în jurul unor cuvinte inventate de analfabeți care țin morțiș să-și facă propria lege în țara altuia, în disprețul total și definitiv pentru *bunul simț* elementar. N-ar fi frumos și original? Exotic? Multicultural?)

Dar mai bine să ne *calmităm* și să revenim la poezie, că degeaba ne *agitaționăm*.

Cum spuneam, îmi plac la nebunie scoaterile din context. De exemplu, după marele maraton dedicat iluminării mațelor din luna lui Hrușcarie, te apucă așa, o angoasă, un sentiment de inutilitate, un fel de „leșuală” psihică, cum zicea bietul Nea Mărin. Și atunci pui mîna pe o carte (să zicem Paul Celan, Opera Poetică I, traducere inedită de George State, Editura Polirom 2015) și te închizi în cameră. Numai tu și cu Celan. Nu știi aproape nimic despre el, nu l-ai mai citit niciodată, dar te gîndești că ți-ar face bine să vezi puțin cum s-a descurcat unul și mai trist ca tine. Și citești, citești, pagini întregi. Și nu înțelegi nimic. Omul este ermetismul întruchipat. Pare că scrie închis într-un sicriu. De plumb sau de sticlă. Mată. Sau de gheață. Este un plîns fără lacrimi. Nu înțelegi ce îl doare. Naziști? Patria? Iubita? Nu lasă nimic de înțeles. Plînge cu dinții strînși. Și poate că nici nu plînge. Scrișnește doar. În loc să te luminezi te-apucă depresia și mai rău.

Pagini și pagini la rînd, ermetice, negre, sibaritice, rebarbative. Continui doar cu gîndul la Cioran care zicea că, dacă nu înțelegi nimic citind o carte pe care simți că trebuie să o citești, atunci continuă, treci peste ceea ce nu înțelegi, pînă simți ceva. Și deodată, se întîmplă. Ajungi într-un loc în care scrie, fără nici o legătură cu contextul, scurt și cuprinzător: „*Real e călăritul veșnic! Justă-i copita!*”. În context nu e vorba de nici un cal, de nici un călăreț, de nici o pajiște, de nici un bici. Totuși vezi calul. Calul pe care l-a văzut el, fără să-l scrie. Tu cititor bleg, moțîind în fotoliu, te trezești deodată în plin galop. Ai senzația că după nopți întregi de așteptare cu undița întinsă, deodată ți-a sărit în cîrlig ceva. Și undița tresare și te scoate din amorțeală. Și prinzi la inimă. Și mergi mai departe.

După alte pagini încă o insulă: „... iar ce-am visat se cațără pe mine fără glas...” și încă una: „Tu, oră, din aripi dai în dune...” (ermetism la pătrat) și alta și alta; apoi un arhipelag întreg: „Clară e noaptea (...) / Ea luminează-n larg peste mare, / trezește-n strîmtoare lunele și le ridică pe spumegînde mese / mi le spală bine de timp: Argint mort, înviază! Fii blid și castron / precum scoica”... Citești și pentru cîteva clipe te simți mai poet ca poetul... vorba lui Nichita.

Și nu știu cum, citind, îmi vine în minte din nou Cioran care, întrebat odată de cineva de ce scrie atît de puțin, a răspuns: „Pentru că nu scriu decît atunci cînd îmi vine să-mi trag un glonț în cap”. Și Rilke: „ajunge să simți că ai putea să trăiești fără să scrii, ca să nu ai voie să o faci”. Citesc și-mi dau seama că scrisul lui Celan este un scris tipic de sinucigaș. De altfel pe coperta cărții se precizează sec că acesta „în 1970, bolnav, se sinucide”. Avea doar 50 de ani. („Abrupt, în suflarea mării/ naufragiata frunte/ stîncă surioară...”, mai scrie el undeva. S-o fi aruncat de pe stînci? Editorul nu consideră necesar să ne lămurească).

Cred că marii scriitori, mari poeți, nu scriu decât atunci când simt că explodează. Ori, atunci când îți vine să explodezi, numai de „context”, de „contextualizare” nu îți arde! Ceea ce poți face este ca, folosind energia acelei explozii (care generează inițial un delir de neînțeles) să atingi, chiar și secvențial, abisuri inaccesibile mie, cititor placid, care vin din lumea reală. Aceste fragmente, aceste bijuterii, plutesc suspendate cumva într-un fel de lichid amniotic, în acest torent al cuvintelor revărsate din disperare, care le ascunde, le protejează de ochiul neexersat. Este vorba de cu totul și cu totul alt proces decât cel practicat de scriitorii de rând, care se străduiesc cu sudoarea frunții să șlefuiască bibelouri rotunde, bine încheiate, plăcute ochiului bleg, tocmai bune de umplut vitrinele prăfuite ale academicienilor. Și care, ca să mă exprim cu o formulă memorabilă scrisă recent în Dilema Veche de Selma Iusuf, nu fac decât să mănânce șorici prăjit, îmbrăcați în rochii de seară lungi, sclipitoare, cu spatele gol.

Și mai e ceva. Cred că unul dintre obstacolele majore care stau în calea cititorului adult care ar vrea, chiar și în vremurile demente pe care le trăim azi, să citească mai multă poezie, este prejudecata sinistă, inoculată încă de pe băncile școlii, potrivit căreia poeziile trebuie învățate pe de rost și recitate corect în aplauzele părinților și dascălilor înlacrimați de emoție. La școală nu ești „bun” la poezie decât dacă știi multe poezii pe de rost. Ca și cum Poezia ar fi o materie, ca Fizica sau Geografia. „Mamă ce poezie știe asta!” se spune despre elevul care știe multe poezii, nu despre cel care înțelege anumite fragmente din poeziile pe care le citește și încearcă să vorbească liber cu ceilalți despre ele. Pot să înțeleg rostul pe care învățatul pe de rost în cadru instituțional îl are pentru disciplinarea gândirii copilului dar nu pot să nu observ și că acesta are un profund efect castrator, din punct de vedere sufleteș și spiritual. Oare nu cumva Școala urmărește nu doar disciplinarea gândirii ci și anularea ei?

A învăța pe de rost o poezie și a o recita perfect, fără să gîndești sau să simți ce spui, nu este oare un exercițiu ideal pentru a te obișnui, pentru tot restul vieții, să vorbești fără să gîndești?

Să fi fost sloganul „Noi muncim nu gîndim”, izbucnit din mii de piepturi umflate de patriotism, o simplă coincidență? În fond Statul are nevoie de cetățeni corecți, fără prea multe trăiri personale, care nu trebuie decât să muncească, să facă copii și să plătească taxe. Altfel de ce nu suntem învățați, încă de mici, să căutăm în interiorul poeziilor fragmentele care ne ating inima și să discutăm, în cadru instituțional, despre ele? De ce suntem lăsați să descoperim asta pe cont propriu, mai târziu? Poate prea târziu.

*În volumul III al „Caiete”-lor lui Cioran, în dreptul datei de 7 mai 1970 găsim această însemnare: „Paul Celan s-a aruncat în Sena. I-au pescuit cadavrul lumea trecută. Acest om fermecător și insuportabil, feroce cu accese de blîndețe, la care țineam și de care fugeam de teamă să nu-l rănesc, căci totul îl rănea... Ori de cîte ori îl întîlneam, eram atît de atent și mă supravegheam atîta, că după jumătate de oră eram is-tovit”.

CELE MAI FRUMOASE POEZII

Flavia Armina Adam

soarele din piept

în zilele de vară,
tata aduna soarele în coșul pieptului,
îl ținea strâns lângă atri,
până aproape de sărbători,

la prima ninsoare slăbea lanțul,
îl lăsa să zburde o vreme între patru pereți,
să privească pe geam la trecătorii grăbiți,
să se pitească printre jucăriile noastre,

de Crăciun ne chema să împodobim bradul,
eu așezam globurile după rang, după neam,
tata se urca pe scaun,
scotea din piept soarele, îl așeza tocmai în vîrf,
se înserează, pe dinainte îmi aleargă o moarte,

îmi lasă în păr semne albe –
îl aștept pe tata să îmi așeze lumina
pe frunte.

prima lecție de zbor

azi puii de vrăbii învață să cadă din cuiburi,
peste câteva zile
pămîntu-și va face culcuș
în penele lor,

asta-i o lecție bună, îmi zic,
prind curaj,
m-arunc pe fereastră,

la ora când toți se întorc la casele lor,
un câine galben de spaimă
latră în mine.



Adrian Dinu Rachieru

Daniel Drăgan, la plecare...



Ne-a părăsit, recent, **Daniel Drăgan**. Chiar dacă se voia, în junețe, scenarist și regizor, literatura l-a confiscat „cu o patimă captivantă”, mărturisirea prozatorului; din „apele” ei n-a mai dorit să iasă, vădind o admirabilă disponibilitate (romancier, poet, dramaturg, ziarist) și acoperind un larg evantai tematic. De peste șase decenii scria, urmându-și în pofida potrivnicilor, calea; bun gospodar, în mare formă, a refuzat, cândva, „colivia de aur” a Capitalei și a pus umărul, sub patronaj astrist, la renașterea culturală a Brașovului. A mers, purtând „amintiri proletare”, spre „vremurile noi” cu inima deschisă și s-a desprins, greoi, din „mâul unei Istории otrăvite”. A trecut prin Școala de literatură și a crescut într-un context sufocant, în „borhotul literar” al anilor '50. Poate că *Subreta*, un proiectat roman autobiografic, va aduce la lumină (alte) informații prețioase din epocă. A părăsit un rai „neștiut” (la Glodeni) și a construit un alt eden, regăsit, la Bogata, ctitorind și *Fundația Culturală Arania*. A fost, la cârma *Astreii*, gazdă bună pentru un migrator cenaclu transilvănean (*Saeculum*) și a inițiat campanii de ecou (demetropolizarea culturii, concursul de receptare a poeziei, de pildă), atrăgând colaboratori de primă mână. În fine, dincolo de „crustă”, descopeream un ins cald, vibratil și vulnerabil, afișând o boierie deloc lenoasă, câtă vreme, mereu în priză, dovedea că e, cu adevărat, *scriitor profesionist*. Livra, cu o ritmicitate de invidiat, noi titluri, avea plăcerea povestitului și lucra pe mari cicluri romanești, îndemnat de voluptatea / știința construcției. Târgoviștean fiind, i s-au căutat (și nu s-au găsit) afinități cu faimoasa școală. Categorie, Daniel Drăgan cultiva o altă formulă estetică. Revenit la realitate, fără teze și șabloane (observa Marian Popa, încă în 1980), s-a apropiat de problemele epocii, „aproape fără urme de patos reportericesc” (cf. L. Ulici). Era interesat de *pictura socială*, iubea concizia, un stil telegrafic,

fără excese metaforice și a creat, pe fundalul debordanței narative, personaje memorabile, de-ar fi să o invocăm doar pe Maria Suru. Simțea, asemenea altui erou, Simion Petroneac, „chemarea tainei” și înțelegea visul ca formă de existență. Or, în vis, toate *se amestecă*. Încât, rețeta sa, „productivă”, asta face, aflând în Arania nu doar un inspirat toponim fan-tezist, ci un ținut magic, în care timpul are altă valoare. Prozatorul, oricum, ne avertizase: „scriu după cum îmi dictează firea”. Iar *firea* îl purta în ținuturile visului, alternând registrele, cu popasuri onirice și incizii tăios-realiste.

Bineînțeles, în varii împrejurări, somat de contextul socio-politic, scriitorul român a fost obligat să folosească esopismul, „rețeta bizantinizării”, să cultive regimul echivocului, păcălind cenzura și îngropând, în cutele textului ori în subsolul cărților, sensurile ascunse; astfel, *dublul său*, *cititorul*, trebuia (după spusele lui Ștefan Bănuțescu) să caute „oul de sub cuvânt”. Un exemplu ar fi și romanul lui Daniel Drăgan (*Presimțirile*, Ed. Cartea Românească, 1989), apărut, totuși, și grabnic retras de pe piață, relansat și cumpărat (dispărut), roman în care – sub un titlu fericit găsit – prozatorul brașovean anunța parcă uimitorul decembrie '89.

Puțini își mai amintesc că Daniel Drăgan debuta cu versuri (în 1954, în *Gazeta literară*); trimiterea e importantă nu doar pentru reconstituirea exactă a unui traseu / destin creator, cât, mai cu seamă, pentru descifrarea unui complex profil scriitoricesc, vădind o irepresibilă „sete poetică”. Această infuzie de lirism nu minează, însă, proza robustului autor al *Ursei mari*; ea deschide, negreșit, o viziune poematică, dar nu înseamnă – ca în atâtea alte cazuri – o risipă de metafore și o înămolire în „vorbirea înmiresmată”. Daniel Drăgan a fost, indiscutabil, un prozator puternic iar chemarea poetică, rezistentă în timp, exprimă o *formulă temperamentală*.

Să reamintim că primele romane ale lui Daniel Drăgan creșteau dintr-un elan sociografic. Prozatorul propunea cărți despre „dinamica socială”, vroia – cum spune un protagonist – „să înțeleagă bine realitatea”; privea, deci, cu ochi de sociolog viața uzinală, examina setea de putere, fanatismul politic, reușea prin Maria Suru – un personaj exponențial, de o inflexibilitate monstroasă, un brav soldat al Revoluției, făcând din ură comustibilul ei – să dea seama despre „un fenomen special”, privind lumea „prin vizorul unui suflet ars”, investigând o perioadă con-

fuză. Primul său ciclu romanesc (*Tare ca piatra* recapitula, în 1986, obsesiile acestui univers) îmbrățișa o formulă aparte; cronologia era sfidată, schimbarea accentelor (luminând alte nuanțe) se însoțea cu alternarea registrelor; mimând supușenia auctorială, liricul, intarsia livrescă coexistau cu grotescul și ceremonialul parodic. Radiografia socială se învecina cu epicul succulent, fixând în pagină ticuri verbale și comportamentale, mânuind cu bune rezultate „oralitatea”. Seria romanescă lua, așadar, probe din actualitatea imediată, o făcea recognoscibilă, explorând bogăția ei tematică și problematica. Dar scrisul lui Daniel Drăgan ambiționa altceva. Prozatorul urma să demonstreze că, lângă largile panouri sociale (manevrând o „ficțiune realistă”), era apt de învoire, îmbogățindu-și „realismul economic”, ridicând la putere detaliul. Am semnalat, altădată, că *Drum spre Arania* (1983), povestire culeasă în *Mărgele roșii* (1984), anunța virajul. Voluntară, inflexibilă, demonică, golită de afecțiune, știuta Maria Suru înțelegea viața ca un „mecanism perfect proiectat”; era un *personaj rectiliniu*. Or, absorbția realului favorizează decantarea adevărului; tranzităm de la realitatea faptului brut la adevărul lui meandric, descifrând sensul parabolic ascuns în cutele textului, străbătând „înțelesurile concentrice”. Dincolo de farmecul stilistic, noul (pe atunci) Daniel Drăgan atrăgea atenția asupra subteranelor prozei, interesat de lumea lăuntrică.

Scris, părelnic, în prelungirea anterioarelor romane, *Tare ca piatra* inventaria, de fapt, obsesiile acestei lumi românești, reintroducând în scenă personaje cunoscute. Ne reîntâlnim cu „fantoma” Mariei Suru în acei primi ani ai Revoluției, urmărindu-i „mărirea și decăderea”. Copil de pripas în casa Caliopilor, „Mița cea proastă” devine un brav soldat al Revoluției; se desprinde de albul fetid al descompunerii, înstăpânit acolo, pentru a se angaja cu entuziasm în furtuna fierbinte, fascinată de începutul Lumii. Se desparte de lumea hidoasă a bâlciului de la Leordeni (cum o va sancționa ulterior) pentru a se angaja, cu fanatism politic, pe altarul cauzei. Ambiția de reușită o mână fără istov. Sabia judecății cade fără șovăire. De o corectitudine dezarmantă, găsind că elasticitatea unui revoluționar îi probează inconsecvența, cu sete de putere și influență, cu zel înăscut, Maria Suru își dăruiește revoluției anii cei mai buni. Ființă bănuitoare, îmbrăcând cămașa revoluției, ea devine – ca șefă de cabinet a directorului general Vasile Bică – o forță; vor urma picaje, va reurca pe culmi, se va stinge neașteptat, fără a se dezice, însă, de crezul ei sfânt, sigilând o generație de sacrificiu: *revoluția e patos*.

Ursa Mică (1985) încercuia, printr-o lungă

rememorare, viața constructorilor nomazi. Daniel Drăgan pune sub lupă seismeale sufletești, timpul critic al „ciocnirii” lumilor, întreprinde excavații de epocă, descrie marile eșecuri. Viața ca angrenaj perfect (așa cum o concepea, am văzut, Maria Suru, cea fără „o lacrimă de umor”) ascunde, de fapt, fisuri, crize de încredere, cheamă capitalul secret de sentimente. Constructorii barajului, cotropiți de patima meseriei, retrăiesc anii cei tineri și fierbinți; o parte din ei rămâne, definitiv, acolo, în pieptul barajului. Miniromanul lui Daniel Drăgan reface abisul unei vârste, plonjează în spațiul memoriei, amestecă invazia amintirilor în plasma fierbinte a imaginației. Navețând între lumi paralele, Daniel Drăgan a trecut de la evocare la implicare, oferind un nou centru de greutate epicii sale. Așadar, prozatorul anunța instalarea într-un *nou cod*; o nouă orientare, cum nota Laurențiu Ulici, tulburând epicul (scenariul „realist” era concurat), mutându-l la marginea fantasticului, ștergând granițele, dezvoltând meandrele imaginarului. *Ursa Mare*, interferând romanul realist cu cel alegoric, vădind o îngrijită „atenție estetică”, transforma – potrivit aceluiași critic – tot ce scrisese Daniel Drăgan înainte în „simple exerciții epice”. Fermecător stilistic, mascându-și miezul problematic, alternând regimul realist cu „adevărurile” onirice, romanul *Presimțirile* confirma saltul valoric al unui prozator robust, tenace. Și care, în anii postdecembriști, și-a îmbogățit, impresionant, în avalanșă prozastică, palmaresul.

Un avertisment jucăuș, deschizând tripticul romanesc dedicat vrednicilor logofani de pe Valea Cohalmului și, desigur, *ispitei satanice*, cu mulțimea „minunilor necurate”, atrage atenția asupra potențialităților textului (labirintic, neapărat), descifrând, sub glazură ludică, un „caleidoscop de adevăruri” (ar fi zis U. Eco). În fond, toate cărțile lui Daniel Drăgan pun, din unghiuri mereu schimbătoare, astfel de teme, de explozivă încărcătură dramatică. Fie că discută despre exodul sașilor, într-un timp istoric „otrăvit” (cf. Ion Itu), convocând o arhitectură narativă de un simbolism fastuos (precum în *Părintele Thom*), fie că cercetează dramele transilvănenilor, căutându-și „sinele mai larg”, cum observase Adrian Lesenciuc (vezi poemul epic *Exodul*, în 22 de cânturi), fie că își dezvăluie, mereu disponibil, înnoitor, o altă față scriitoricească, aducându-l, de pildă, în prim-plan, pe intolerantul Mehmed, într-o seducătoare „poveste orientală”, Daniel Drăgan iubește *metamorfoza*, căutând, neobosit, caleidoscopia vieții, oferta bogată a realului, pentru a-i descifra, cu iscusință, „tâlcurile”. Ivită dintr-un roman „cu cheie”, prezentând un *cuplu diabolic* (directorul unei mari uzine, respectiv șefa de cabinet), umbra Mariei

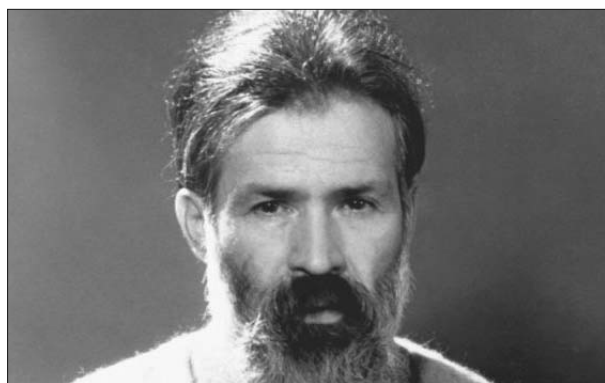
Suru, o femeie cazonă, de un dogmatism intratabil, casant, întruchipând, zicea Petru Poantă, *feminismul maladiv*, se întinde tiranic peste acest univers epic; este, negreșit un personaj antologic, reverberând și în absență. *Parcă ar fi moartă*, constată cei care o vor conduce pe ultimul drum.

În chip evident, odată cu *Mița* (Editura Arania, 2016), impozantul *Jurnal intim* al Mariei Suru („secret și adevărat”), Daniel Drăgan se întorcea la eroina preferată, un personaj vital, monstruos și memorabil, bântuind prin mai toate romanele sale. Prozatorul (n. 20 decembrie 1935, Glojeni, j. Dâmbovița) căuta, neobosit, caleidoscopia vieții, oferta bogată a realului, pentru a-i descifra, cu iscusință, „tâlcurile”. Crescută în „litera moralei proletare”, Mița (Maria Suru) și-a pus viața într-un jurnal, început la 14 ani, pe când era elevă la un Pension de domnișoare (la Turnu Măgurele) și transmis, după moarte, prin intermediul lui Vasile Bică, fostul director general al Uzinei („mare cât un ocean”) unde Maria Suru oficia ca șefă de cabinet, fiului, ajuns un reputat medic. Sub pretextul acestui manuscris, început „sub pana crudă a unei școlărițe”, adăpostit într-un plic voluminos, transmis – ca datorie testamentară – doctorului Mircea Suru, parcurgem însemnările unei femei, cu certe calități de *comandant* și „destin de împărăteasă”, ajungând, însă, după aprecierile fiului, pe „un drum înfundat”. Fiindcă Maria Suru se înrolase în oastea Partidului, slujind o cauză, credea, „invincibilă”; a avut un țel (ideea comunistă), cunoscând sacrificii, eșecuri și victorii. Iar Jurnalul, scris *în timp real* (aflăm), ca veritabil Jurnal de front, redactat cu fervoare, cu „foame de fapte” și apoi cu lungi pauze, cu însemnări din ce în ce mai rare, se încheie, simbolic, la 15 noiembrie 1987, odată cu revoltele brașovene. Un jurnal ciudat, în care, deseori, protagonista se privește din exterior, dorindu-se un „pion curat” într-o epocă fluidă. O femeie singură, dură, cu un destin contorsionat, reprimându-și feminitatea. Nu se va mărita, dar hotărând „însămânțarea” va avea, ca unic părinte, un fiu de care se va ocupa maniacal. Tatăl-linie, atent „selectat”, a fost un bărbat iubit „o singură clipă”; fiul, asaltând-o cu întrebări, într-o relație complicată, devine o *captură*, în timp ce mama este, în ochii lui Mircea, în războiul acuzelor reciproce, o *penală*. Încrederea sa (totală) în teoria luptei de clasă o împiedică să vadă *fundătura*, convinsă că *acesta e drumul*, în pofida întrebărilor care o asaltează. Și a disputelor familiale cu Mircea, acesta căsătorindu-se cu Nora Prunache, fiica rivalei sale de-o viață. După cearta cu fantomele (Sofiei-Domnița reproșându-i tocmai feminitatea), după îmblânzirea lui Bică, o „fiară” ascultătoare și mariajul cast cu Brățacu, devenind o *sofie intangibi-*

lă, acuplarea fiind, în ochii Mariei Suru, „o mizerie biologică”, protagonista (autoarea?) Jurnalului, cu destin programat, nu și împlinit, descoperă că „se zguduie țara”; că ar fi nevoie de o altă revoluție (comunistă), dispariția ei coincidând cu revolta brașoveană din noiembrie 1987. Încheiere simbolică, fericit aleasă, rotunjind o operă. Din păcate, pentru Daniel Drăgan, a venit și epilogul...

Constantin Brâncuși

(140 de ani de la naștere)



„Dacă arta trebuie să intre într-o comuniune cu Natura, ca să îi exprime principiile, trebuie să îi urmeze, însă, și exemplul acțiunii. Materia trebuie să își continue viața și după ce au intervenit mâinile sculptorului. Rolul plastic pe care materia îl îndeplinește în mod *fresc*, trebuie încontinuu descoperit și păstrat. A-i da un alt sens decât acela pentru care este menită de la Natură, înseamnă a o uide. (...) Nu vedeți, oare, acești ochi?... Profilul acestor doi ochi (uniți – în Templul sărutului)?... Aceste emisfere reprezintă *Iubirea*. Ce rămâne oare (din noi) în amintirea celorlalți, după moarte?... Numai amintirea ochilor și a privirilor cu care ne-am revelat dragostea, pentru oameni și pentru lume. Ei bine, aceste profile ale Porții sărutului reprezintă contopirea, prin dragoste, între bărbat și femeie. (...) Ce definește, oare, civilizația noastră? Viteza! Oamenii cuceresc timpul și spațiul, accelerând fără de încetare mijloacele de a le străbate. Viteza nu este altceva decât măsura timpului de care ai nevoie ca să poți parcurge o distanță... Și, uneori, este vorba de distanța care ne separă de moarte... Opera de artă trebuie să exprime tocmai ceea ce nu se supune morții, însă trebuie să o facă printr-o asemenea formă, care să rămână și o mărturie asupra epocii în care trăiește artistul.”

Constantin Brâncuși

POETUL LUNII APRILIE

Adela Naghiu



Viața de veci pentru începători

Moartea debutează
cu o perioadă de incubație
virusul ne e inoculat perfid
prin cordonul ombilical
prin manualele școlare
și numărătoarea
inversă o numim tinerețe
cu lipsa de imaginație
a începătorilor
în sporturi extreme
Moartea crește
odată cu umbra
tentaculele ei se fixează
într-o zonă ascunsă a creierului
trecându-ne organele
pe pilot automat.
Treptat ne devine familiară
o-ncercăm zilnic
pe încheietura mâinii
ca pe-un parfum scump
apoi murim d-a-n picioarele
murmurând rugăciuni
într-o limbă intransigabilă

Aquapark

Nu suntem frumoși
decât o dată în viață
de-aceia ne facem copii
le spunem povești să adoarmă
le spunem povești să se trezească
tragem de ei să se facă mari
și să ne ia locul

îi lăsăm în curtea școlii dimineața
și peste câțiva ani
încep să ne semene
și le e rușine că se fac tineri
în locul nostru
că noi nu ne facem copii
în locul lor
că o să murim într-o zi
și atunci ei o să se facă bătrâni
dintr-odată
și cine să-i învețe până la capăt
umilința de-a fi
când partea asta a poveștii
o spun numai morții copiilor lor
închipuindu-și că sunt vii

așa mor poezii

fără să spună din vreme
la ei semnele de moarte
se văd întotdeauna mult mai târziu
și nu pe partea cu oamenii
Ei scriu, scriu
până nu se mai poate face nimic
și toată lumea încearcă
să-i aducă pe calea cea bună
dar ei își cultivă nebunia
în tiraj tot mai mic
trăind mai mult în întâmplările altora
întorcându-se în viața lor
numai pe străzi lăturalnice
mutându-și sărăcia
de pe-un picior pe celălalt
și sufletul
până în locul de unde
începe să se vadă Dumnezeu

sufletul meu reîncărcabil

cum te târăsc după mine
ca pe-un animal bolnav
cum te mut în fiecare noapte
dintr-un trup în altul
cum îmi apăs pe tine carnea
singura care-mi poartă de grijă
și de sânge și de limfă
și de toate umorile firii
celelalte zidite de tine
pe o rețea de tuburi și valve
după chipul și asemănarea ta
crezând că astfel voi accepta
moartea
din plictiseală și viața de frică
și viața veșnică de gura satului
numai sufletului meu

i-a intrat în cap că e nemuritor
 și acum mă pune și pe mine
 să mă comport frumos
 să-i spăl cu părul meu
 picioarele să-i cânt
 din lăută să-i tai vițelul
 cel gras să cred în ceva
 să mă prefac când carnea
 îmi întunecă mințile
-lasă-ți lumea ta uitată
și uitarea mai ține
însă foarte puțin

Stau lângă gura de aerisire a frigierii

În somnul în care-am dormit
 nu mai e nimeni
 toți au plecat
 lăsând vorbă să nu fie deranjați
 câtă vreme vor lipsi
 Trag de viața mea
 și nu se deschide poate
 am greșit-o
 poate nu sunt eu cel care caută
 poate că dincolo nu e
 decât moartea
 și devin dintr-odată prea
 îndemânatic
 numai că după moarte
 trebuie să-nveți din nou
 să vorbești
 și pe morții tineri
 nimeni nu-i înțelege
 vreo câțiva ani
 și când încep în sfârșit
 să lege ceva
 li se pune în mână condeiul
 dar scrisul e cum ai plânge
 pe propriul umăr
 și numai cei foarte bătrâni
 pot plânge și cu ochii închiși

ritualuri de trecere

la naștere femeia iese și ea
 dintr-un trup
 între viață și moarte
 se trece-ntotdeauna prin carne
 și cineva se uită repede la ceas
 și cineva e spălat
 de toate drumurile
 și coborât cu grijă
 până în vârful oaselor
 femeia când naște naște totul
 și strigătul și-l naște-nspăimântată

decupând cu pietre
 goluri de aer
 unde respirația poate să-nceapă
 bărbatul rămâne în urmă
 și inelele lui se-nmulțesc
 pe trupul femeii
 ea strânge din dinți
 și rămâne frumoasă
 ca o inimă oprită
 la jumătatea bății

complicitate

absența ta e singura mea viață
 următoare
 și popa săracu'
 nu știe cum să mă mai ducă
 de nas să mă ademenească
 să nu trăiesc nimic până la capăt
 să-mi fac mai bine planuri
 de viitor
 pentru atunci când
 nu voi mai avea nici trecut
 numai să-mi zic des rugăciunile
 – în special pe cele lungi –
 să postesc să întorc
 și celălalt obraz să nu preacurvesc
 să nu vorbesc
 în biserică
 – în fond toate astea
 nu-ți iau prea mult timp
 și-ți fac mai plăcută așteptarea
 numai că nu pot să mă rog
 decât atunci când mi-e foarte frică
 – spionii trimiși
 pe linia frontului
 aveau ascunsă-n cariile
 măselei de minte
 o pastilă de stricnină
 ce se găsea întreagă
 mulți ani după sfârșitul
 războaielor

am ajuns să-mpletesc cosiță albă

până să-mi iau și eu chitară
 toți foștii mei iubiți
 cântau aceeași piesă
 și-mi îndepărtau în somn
 câte o parte din suflet
 asta până când dintr-odată
 ceva nu mai suna bine
 și a doua zi ascultam o altă chitară
 pe care nu știam cum s-o acordez
 și după ce-mi zdreleam degetele

de nu mai puteam scrie nimic
 și toată lumea, muștrător –
 ai să-mpletești
 cosiță albă și tot n-ai să scoți
 vreun volum și ce-ți trebuie ție
 învățământ ai să corectezi
 lucrări de control pân' la pensie
 și tot nu se mai învață ca
 pe vremea noastră
 și ce-o să mai găsești tu de scris
 când și cărțile copiilor copiilor tăi
 se vor fi așezat stivă
 împrejurul mesei tale
 – și așa, fără degete
 și fără speranță
 tot împleteam cosițe de culori diferite
 și mă rugam să nu albească de tot
 mi-am luat și vopsele
 de păr și de ochi numai să nu văd
 cum încep să albească
 dar cu gândul tot la chitară
 deși schimbasesem deja
 mai multe rânduri de mâini
 nu-i nimic și acestea atât de uzate
 mi-or prinde bine
 măcar acordurile de bază
 Acum nu mai am nici un iubit
 dar am o chitară grozavă
 pe care o mângâi noapte de noapte

se stinge focul în vatra satului

moașele au devenit o raritate în sat
 nu se mai naște nici măcar veșnicia
 pe cale naturală – baciul Todor
 dumnezărește comuniștii
 că i-au băgat pământul
 și vitele în ceapeu și pe el
 l-au înfundat la ocnă
 de nu-și mai poate
 mișca un picior și democrația
 de după obnoulă – aiștia-ar trebui
 pușcați tăți
 și adus regele – și poștășița
 planturoasă cum n-a dat pensiile
 luna asta și hornul de la sobă
 –spune nevasta amărâtă – e
 ca la țigani
 și tu stai și vorbești singur
 și nu faci ca omul
 ceva prin casă și mâni-alalt-o
 să te pui să mori
 și nici n-am plătit popii
 și n-ai făcut cărare către cimitir
 să poată oamenii sui mai lesne dealul

– dealul cel aproape de Steaua Polară
 unde lumea se vede răsturnată
 apoi nu se mai vede deloc

Când vedeți un poet fericit vorbiți-l numai de bine

Mi-e milă de poezii
 care se lasă de poezie
 ei sunt niște sinucigași
 în serie
 de care și preotului i se face rușine
 și-i îngroapă
 cât mai departe de viață
 să nu răspândească
 post-mortem
 aburul acela-ntunecat
 care la-nceput ne face rău
 apoi bine
 iar la sfârșit de tot
 fericiți

Mi-e milă de poezii
 care se lasă de poezie
 carnea lor dați-o la câini
 și din oasele lor ciopliți alți oameni
 din care să nu curgă sânge
 când din viață nu mai rămâne
 nimic de trăit

mi-aș fi dorit niște silicoane

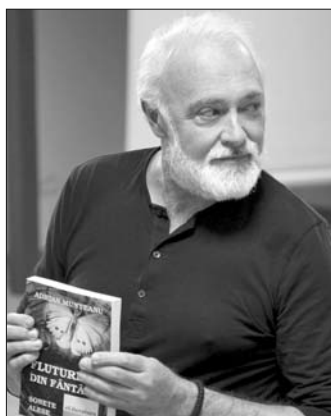
măcar pentru rezidentul înalt
 de la radiologie
 care vede prin sânii mei
 ca prin sită
 și mă-ntreabă tot mai
 încruntat de când fumez
 mie mi se face rușine
 încep să-l încurajez
 că va exista și următorul control
 dar pentru asta mi-ar trebui
 ceva de import ceva albastru
 ceva de-mprumut
 De dragul relației noastre
 stabile eu am să mă jenez
 să amintesc despre bani
 el n-are să-mi dea
 de înțeles nimic
 din ce-ar putea să mă tulbure
 - doar știm amândoi
 să mințim onorabil
 sau cel puțin așa ar fi normal
 după atâția ani de școală



Șerban Georgescu

în dialog cu Adrian Munteanu

Dragi cititori, dacă vă numărați printre cei care cred că lumea literară de pe la noi a înnebunit cu totul, v-ar face bine să-l cunoașteți pe poetul Adrian Munteanu. Ați înțelege poate că cei care se dau în spectacol nu sunt totuna cu cei care știu să trăiască și să redea spectacolul poeziei, că nu întotdeauna cei din vârful piramidei sunt și cei mai buni, că până la urmă piramida nu e decât o iluzie, că cei care își asumă gălăgios rolul de lideri într-un domeniu, în fond necuantificabil, neguvernabil, cum este Poezia, nu au cum să controleze ceea ce Borges numea „divinul Labirint al efectelor și cauzelor”, labirint care îl duce pe fiecare acolo unde merită să fie, și asta nu neapărat într-o viață viitoare, ci chiar și aici, în lumea în care trăim. Mai devreme sau mai târziu...



Născut în Șcheii Brașovului, la 21 august 1948, Adrian Munteanu a absolvit Facultatea de Limba și Literatură Română la Constanța (prof. Cornel Regman, asistent Marin Mincu), a fost profesor, instructor cu probleme de teatru la Casa Municipală de Cultură din Brașov, director al Clubului cultural de la celebra Uzină de Autocamioane Steagul Roșu Brașov și în ultimii 22 de ani a funcționat ca redactor la Societatea Română de Radiodifuziune, Studioul Regional de Radio Târgu Mureș.

În volum a debutat, destul de târziu, cu trei cărți de basme în versuri, **Seri cu licurici**, cuprinzând 365 de povești originale. Realizând un scenariu din aceste povești, a întreprins de unul singur, în anul 2003, un șir de reprezentații pentru copii în Canada, vizitând timp de două luni cele mai importante comunități românești, de la Vancouver la Montreal.

Din anul 2004 scrie sonete, fiind printre puținii autori români contemporani de sonete în adevăratul și clasicul sens al cuvântului. Ca o încununare a proiectului său de a publica un volum de sonete în fiecare an, în 2015 a apărut antologia sonetelor sale, intitulată **Fluturile din fântână**, la editura eLiteratura, București.

Volumul „7” a fost distins cu premiul Uniunii Scriitorilor, filiala Brașov, în 2011, iar în 2012 a primit Premiul European de Poezie NUX la Târgul Internațional de Carte de la Milano. Potrivit organizatorilor, acest premiu este acordat „scriitorilor curajoși care s-au distins în lumea artistică și au adus o contribuție culturală majoră pentru umanitate”.

Deține peste 20 de premii naționale de interpretare teatrală, de scenariu dramatic și de regie de teatru. În prezent susține o tot mai intensă activitate de recitaluri de sonete, sub formă de PERFORMANCE POETRY, fiind singurul poet din România care poate susține astfel de recitaluri, cu idei, cu mișcare, cu implicarea spectatorilor, transformând poezia în regina fiecărei manifestări. După mai multe localități din țară, Adrian Munteanu va susține un asemenea recital în luna mai la Munchen, la invitația Asociației româno-germane „Apoziția”.

Este organizator de evenimente culturale, actor și membru fondator al grupului **Caii Verzi de pe Pereți** din Brașov, cu care desfășoară o activitate culturală intensă, cu programări ale unor autori importanți din spațiul literaturii românești. Din anul 2008 este membru al Uniunii Scriitorilor. În același an a preluat editura ARANIA.

*

– Domnule Adrian Munteanu, în lumea literară de astăzi puțini creatori mai au răbdare să caute rima sau ritmul, ca să nu mai vorbim de așezarea în formele poetice clasice, cum sunt sonetul, rondelul, etc. Majoritatea se dezlănțuie în versuri albe, își transcriu ideile și simțirile aproape total neprelucrate, căutând astfel, probabil, să atingă autenticitatea absolută. Ce rost are, în opinia dvs, ca, după ce ideea poetică ți-a venit, să aștepti și să stăruiești pentru a o așeza într-o formă desăvârșită, așa cum este sonetul? Nu se pierde ceva pe drum din trăirea inițială?

– La urma urmei, pentru o fire mai expeditivă, se poate răspunde simplu la această întrebare: fiecare scrie conform structurii sale interioare. Pentru că nu cred să fac parte din această categorie care pune viteză și economisește tot, până și vorbele, am o explicație care nu este general valabilă, dar se potrivește cu personalitatea mea. Fiind și actor, sunt în mine ceremonialul, acțiunea scenică, rigorile specta-

colului, pasiunea de a ieși în public, muzicalitatea rostirii, măsura, echilibrul, dozajul, accentele, forma aleasă, rafinată și demnă a rostirii. Iată de ce am ales sonetul. Pentru că el are toate aceste date interioare, are complexitatea lui dusă la extrem, este cea mai muzicală dintre speciile poetice, comportă în sine un joc al imaginilor, o succesiune a secvențelor, o atenție încordată, dar armonioasă la accentele și sonorități. Poezia nu cred că este apanajul celui care mișcă stiloul pe hârtie la întâmplare. Datele mele interioare și cu datele sonetului au format un angrenaj, un melanj pasionant. Când am înțeles acest lucru, n-am mai avut scăpare și nu am coborât ștacheta decât odată cu încheierea ultimului volum de sonete, al șaptelea. Paradoxal, sunt de partea dificultăților, a trudei în fața colii de hârtie, pentru echivalări și șlefuiuri necesare. Doar această luptă continuă, îmi dă satisfacții și se apropie de noțiunea de poezie reală. Am pornit la lupta cu sonetul conștient că trebuie să înfrunt dificultăți mult mai mari decât în cazul poeziei în vers alb și, paradoxal, având sentimentul că, tocmai de aceea, devin mai liber. Învingând dificultățile autoimpuse, trăiam o stare de satisfacție puternică, repurtam victorii zilnice cu mine însumi, cu limitările de expresie. Sonetul mi-a adus și disciplina lucrului care nu se poate înfăptui fără ordine interioară. În spațiul meu relativ restrâns m-am considerat întotdeauna stăpân, eram cel care călca pe un teren insuficient bătătorit de alții, un teren care îmi producea o stare de bine și de liniște (*„Jubirea mea de liniște deplină/ Mai crede totul și îndură tot!”*). Uneori m-am întrebat: sonetul m-a ales pe mine sau eu am ales sonetul? Răspunsul este că formăm un cuplu inseparabil. Mai pot face câte o pauză, dar despărțirea nu se mai poate produce. Mai este ceva: am vrut să merg pe o cale insuficient bătătorită, pe care să mă simt confortabil. În forma obișnuită de poezie scriu mii de creatori (pe diferite paliere valorice, mulți nedeșăvîșind stadiul amatorismului, a dulcegăriilor infinite, a locurilor comune). Mi-e greu să-i deosebesc pe unii de ceilalți, au început să aibă accente comune și mai puține date personale. Au acea indiferență la detalii, detașare de trăire, de emoție, unii chiar le refuză cu obstinație. Dar unde se ajunge prin așa ceva? La o pastă amorfă ce mi se pare, tot paradoxal, un fel de silă de a scrie, de a te apropia în liniște, cu răbdare și vibrație din adânc de coala de hârtie. Poezia lor devine un conglomerat fără identități. Există aici și un orgoliu al meu pozitiv (așa îl numea Horia Bădescu). Sunt leu și simt nevoia să mă detașez de ceilalți, să fac ceea ce fac mult mai puțin. Și de aceea am ales sonetul și modul special de a-l prezenta în fața publicului, nu ca pe o înșiruire de cuvinte fără culoare, rostite cu o acută dorință de a scăpa mai repede de ele, o simplă citire bleagă de pe o coală de hârtie, ci ca un conglomerat viu și cu infinite nuanțe. Poezia ajunsă în fața publicului este ideal să se transforme în spectacol. Să mai răspund pe scurt la o întrebare de final: trăirea inițială (dacă există) nu se pierde pe drum prin truda creatorului, ci se nuanțează. Și eu am dat câte ceva sonetelor mele. În primul rând veneam cu știința pauzelor și a accentelor, le am în sânge, îmi zgârie auzul orice poticnire, orice frângere a cursivității. Ca și în muzică, sonetistul trebuie să fie înzestrat cu un auz absolut. Toate acestea provin și le-am cultivat în preocupările mele de interpret. Peste toate sonetul m-a făcut să înțeleg câtă nevoie avem de armonie, de demnitate a gestului, de emoție adevărată, profundă, de noblețea atitudinii, toate acestea fiind în scădere dramatică de vizibilitate în zilele noastre. Eu întrețin flacăra lor, prin ceea ce sunt, prin ceea ce scriu, prin ceea ce arăt. Sunt un sacerdot care vorbește celor din jur despre legi și rigori aduse în zilele noastre din veacuri imemorabile. Legi și gesturi care ne păstrează ființa adâncă, legi și gesturi imuabile și sacre. Mă mulțumește această atitudine oarecum detașată de context, o consider dintr-o zonă superioară. Simt că mă reprezintă, este ceea ce pot eu arăta mai autentic lumii. Mai simplu spus, *„sunt ce vreau, ce știu și ce îmi place.”*

– *Deși aveți o carieră literară îndelungată, ați început să scrieți sonete abia în urmă cu aproximativ 10 ani, din câte știu. Ce s-a întâmplat acum 10 ani? Cum s-a declanșat totul?*

– Da, am scris și eu la timpul potrivit, în studenție, dar nu poezie, ci cronici de teatru în revista institutului, „Ex Ponto”, condusă de profesorul meu drag, Marin Mincu. Deja mă afirmasem în teatru luând premiul de interpretare masculină la Festivalul Național al Artei Studențești, pentru rolul profesorului din **Lecția** lui Eugen Ionescu. Alți colegi se afirmau ca poeți ai facultății. Îi consideram superiori. Mult timp a trebuit să treacă, până pe la 50 de ani, ca să-mi iau inima în dinți și să mă apuc de scris, să dispară această teamă. Am considerat, de altfel, îndeletnicirea scrisului una care cere neapărat experiență de viață, să te cunoști în ipostaze diferite și să ai curajul de a te destăinui. Credeam și cred că poezia este sondarea propriului sine. Când m-am hotărât totuși să scriu, am căutat căi mai puțin bătătorite.

Într-o după amiază de care îmi aduc aminte în amănunt, la ora 17, într-un fotoliu de acasă, m-am întrebat din nou ce voi mai scrie și pentru cine? M-ar fi tentat să scriu ceva și pentru adulți, dar băjbăiam în vechea mea neîncredere. Pe negândite, de undeva, de Sus, a venit ideea să încerc un sonet. Uite așa, pentru că știam din teorie că e forma fixă de poezie cea mai dificilă, prin regulile stricte pe care le impune,

dar și cea mai frumoasă, prin asocierea dintre ritm, măsură, balans al rimelor și muzicalitate. Era o provocare. Am râs de propria mea năzbâtie „intelectuală”, dar m-am apucat să scriu un sonet, așa, de curiozitate. A ieșit relativ repede și, culmea, mi-a plăcut cum suna. Dacă prima încercare nu mi-ar fi plăcut aș fi abandonat imediat și definitiv. Dar, convingându-mă că pot și simțind atracție pentru provocare, am mers înainte, într-un ritm aproape furibund. De ce provocare? Pentru că ai mereu obstacole de trecut, elemente care nu ies și trebuie să cauți mereu, fără a te îndepărta de idei, ba chiar îmbrăcând-o în veștminte inedite, în asocieri noi, Pentru mine constrângerea aceasta, rigoarea permanentă nu înseamnă o îngrădire, ci o eliberare. Ceea ce iese din mâna ta este sinonim obiectului finisat de bijutier. Și iată cum apare bucuria și eliberarea. Ai scăpat din lanțuri și demonstrezi că le poți sfărâma dintr-o lovitură, ca voinicul din poveștile mele. Din acel moment am știut că nu mai am scăpare și că am descoperit ceva care se potrivește cu structura mea interioară. De atunci și până acum, am scos, în fiecare an, câte un volum de sonete, șapte în total. Apoi volumul **Odiha Zborului** prin care inventam un termen „soneforismul”, fiind în fapt finalul de sonet, cel încărcat mereu cu o concluzie asupra întregului și cu o nuanță aforistică. În fine a apărut și antologia acestor sonete, **Fluturile din Fântână**. Nu m-a interesat altceva.

– *Credeți că sufletul stă în trup la fel ca un fluture căzut în fântână?*

– Îmi puneți această întrebare, firește, pentru că se leagă de titlul antologiei, Fluturile din fântână.

Titlul s-a ales aproape de la sine. După o perioadă de căutări, de notare pe hârtie a unor soluții posibile, am realizat că răspunsul e mult mai aproape și constă în caracterizarea profilului pe care mi l-am conturat - cum spuneam - abia în ultimul deceniu de viață. Acesta sunt eu, cel ce jinduește spre recunoașterea, cultivarea și susținerea avalanșei de trăiri și cel fragil în același timp, parcă niciodată suficient pregătit să facă față violentărilor venite de pretutindeni. Eu sunt fluturile, poetul este fluturile. Cel ce crede că scrie poezie, dar se chinuiește să se detașeze de realitatea vie, să o privească cu un dispreț suveran, să o bagatelizeze, nu este poet, este un constructor de cerebralități sterile. Vrea să-și arate nu fața lui reală (dacă o are, iar eu am rezerve la acest capitol), ci masca superiorității fade, a solidității sale de aparent granit, nu de lut, detașat de banalități sau privindu-le suveran. Aripile sale sunt construite pe schelet de metal, greoaie, gata să-l prăbușească la prima adiere de vânt, cu toate zbaterele sale venite, de altfel, din încheietura brațului și nu din suflet, din comanda pe care o dă cine știe care circumvoluțiune a creierului și nu rezonanța din cămările tainice ale labirintului interior. Datorită materialului din care sunt construite, aripile sale nu vibrează, rămân rigide în fața oricăror semne care ar putea, eventual, să arate că viața există. Datorită acestei construcții artificiale, ceea ce scoate el la iveală este doar la un prim nivel al percepției și trăirii, zborul lui este pe orizontală sau planează asupra unui cerc închis în care viețuiesc doar creaturi de același tip care iau soliditatea aripilor drept superioritate, neclintire, iar zborul înalt drept consum inutil, pierdere de energie. Pentru mine, fântâna este spațiul contrângerilor de tot felul la care te supui cu bucuria de a ști că-ți picură pe aripi roua necesară zbaterele ce trebuie să vină și în absența cărora nu mai ești un căutător de orizonturi, ci un trup sfâșiat de neputințe. Cu cât spațiul fântânii este mai clausturant, cu atât zbaterea aripilor este mai energică și nădejdea de a te sui pe ghizduri până vei simți aerul pur mai aproape să devină împlinire. Am convingerea că fără această zbatere continuă pentru supraviețuire, fără chinul interior, poezia nu există. Această credință mi-am revizuit-o pe parcurs, până spre finalul muncii la antologie. Dacă sonetul care poartă titlul „Fluturile din fântână” este unul dintre cele mai dramatice scrise de mine, pentru că, după ce constată că pe fundul fântânii nu-i niciun fir de apă, fluturile sfârșește plonjând în gol și strivindu-se de glod, în realizarea copertii care este opera pictorului Mihai Criste, am dat împreună o șansă la o căutare perpetuă și la un final în care să existe raza de lumină. Pe copertă, fluturile-poet are aripile îndreptate în sus, caută în continuare ieșirea din spațiul concentraționar și are șansa să o găsească. Da, fluturile-poet nu se prăbușește în glod. Zbaterea lui nu este niciodată ultima, niciodată fără să lase urme adânci în conștiințe. Este o zbatere din care nu lipsește lupta cu sine însuși, tensiunea, emoția, vibrația, autenticul, viața reală.

– *În ce constă activitatea grupului cultural „Caii verzi de pe pereți”, al cărui fondator sunteți?*

– Sunt unul dintre fondatori, alături de colegi mai în vârstă, cum este **Daniel Drăgan** (în momentul în care apare acest interviu Daniel Drăgan a părăsit această lume, la 80 de ani. Un mare prozator, în primul rând, și un remarcabil inițiator cultural, prieten mai vârstnic de la care toți am avut de învățat), dar și mai tineri, aceștia fiind Laurențiu-Ciprian Tudor și Cătălin Stanciu. Intenția inițială a fost să realizăm acțiuni lunare, lansări de carte ale creatorilor de oriunde, invitații ale unor creatori ce se disting într-un anumit domeniu. Nume cu greutate au trecut pe la Brașov, de la români precum Nora Iuga, până la americani precum Tess Gallagher. A fost o bucurire de a face altceva, de a aduce în Brașov nume noi sau mai rar întâlnite, de a cultiva un sincretism cultural, de a sluji la afirmarea celor ce se aflau la începuturi. Probabil vom continua.

Și totul să-l facem într-o manieră proprie, asociat cu muzică, instrumentală sau vocală, cu film, cu oricare altă manifestare artistică relevantă. Multe s-au întâmplat în decursul ultimilor ani, dar este o activitate care te consumă, îți scoate și bani din buzunar, în lipsa sprijinului vreunei autorități (la Brașov această indolență a conducerii, cu totul străină de actul cultural, este generalizată). A se vedea că nu există decât un simulacru de revistă culturală, pe lângă Biblioteca Județeană, în fapt un supliment al unei reviste de istorie. Pe niciunul din „mai marii” urbei nu l-am văzut la vreuna dintre manifestările organizate de grupul nostru. Apar numai când e vorba să fie periați, să li se rezerve un loc nemeritat în primul rând, adică la deschiderea festivalului de carte (și muzică), spre exemplu. Mă mai întreb de ce ar trebui să continui această activitate culturală lunară care te văduvește de un timp pe care l-ai putea destina fie familiei, fie activităților tale personale?

– *Care este legătura dvs cu Canada? Dar cu Italia?*

– Cu Canada am început fiind colaborator lunar al revistei de cultură **Atheneum** din Vancouver.

Era perioada în care terminasem cărțile pentru copii, primele mele trei cărți, și mă gândeam să valorific calitățile mele de actor. Scrisesem un scenariu pornind de la unele dintre poveștile mele în versuri, căruia i-am făcut regia, scenografia, i-am potrivit ilustrația muzicală, l-am repetat de unul singur într-o sală de spectacole și mă gândeam unde îl voi juca. Atunci a venit ideea redactorului șef de la Atheneum, Nick Sava (alt prieten și înzestrat scriitor dispărut în ultimele săptămâni), de a veni în Canada, pentru că nu prea există spectacole pentru copiii comunităților românești. Pornind de la această invitație, m-am gândit că odată făcut acest drum dificil, ar trebui să ajung și în alte locuri populate de români. Prin internet am luat legătura cu o mulțime de asociații românești, biserici și chiar persoane particulare cărora le-am spus despre proiectul meu. Mulți au reacționat entuziast și astfel s-a legat un turneu care a durat două luni și în care am străbătut Canada de la Vest la Est, de la Vancouver la Montreal. O experiență fascinantă despre care voi scrie în curând un jurnal de călătorie artistică.

Cu Italia legătura a fost de altă natură. Eu mă recunosc un fervent călător pe căi virtuale, înțelegând că o carte scrisă poate ajunge la câteva sute de cititori, pe când rețelele virtuale pot distribui opera ta într-o proporție infinit mai largă, aproape de necontrolat. Aceasta numai dacă ceea ce scrii are căutare, găsește adepți, persoane interesate care la rândul lor plasează textul tău mai departe, cercului lor de prieteni. Altfel rămâne totul la un cerc de profani neavizați care te bombardează cu floricele și bombonele plasate în coșuri artistice. Dar dacă totul are valoare, la un moment dat nu mai poți controla cât de departe s-au dus textele tale, cine le citește, ce nivel are acel cititor, ce funcție culturală îndeplinește, practic oriunde în lume. Din această perspectivă nu este chiar de mirare că la un moment dat am fost citit și de către organizatoarea principală a Târgului Internațional de Carte de la Milano. Ea a făcut mai departe gestul de a arăta textele mele și restului juriului și așa am ajuns să fiu singurul poet din Europa desemnat să ia marele premiul al Târgului de Carte, Premiul European NUX. Am fost invitat, am vorbit, am ținut un moment de recital, în stilul meu caracteristic, și toată lumea a fost încântată. Trebuie menționat că am avut și norocul intersectării cu un traducător excepțional în italiană, poetul român Eugen D. Popin, trăitor în Germania și datorită căruia s-a putut realiza cu ocazia Târgului milanez un pliant cu sonetele mele distribuit în câteva sute de exemplare. Vor urma și alte contacte, cu alte țări. Numai sănătoși să fim.

– *Ați fost profesor, redactor de radio, de televiziune, scenarist, sunteți actor, poet. Care este postura în care vă simțiți cel mai bine?*

– Mă simt cel mai bine în postura în care pot să îmbin mai multe dintre darurile cu care am fost hărăzit. Aceasta în încercarea de a fi unic și a simți energia dată de lucrul mai greu de făcut. Profesor rămân în legătura mea cu copiii, cei ce vin la recitalurile mele, cei cu care am lucrat la realizarea desenelor cărților mele ce le erau destinate. Redactor de radio mă simt ori de câte ori cred că ceva este de transmis lumii. Chiar și atunci când este vorba de activități personale. De-a lungul turneului meu de două luni în Canada, n-am uitat să transmit, din când în când, prin telefon impresiile mele de călătorie, comentarii despre viața românilor de departe. De altfel am scris pe tot parcursul acelei îndelungate călătorii, în fiecare seară, tot ce s-a întâmplat în ziua respectivă. S-a umplut o agendă cu 365 de file și va ieși o carte. Scenarist sunt ori de câte ori din mâna mea iese o nouă lucrare și mă gândesc că ea, prin elaborări speciale, se poate transforma în spectacol, adică să împrumute și mai multă atractivitate și dinamică. De cele mai multe ori mă simt poet și actor în același timp. Aceasta pentru că nu aștept ca cineva să-mi interpreteze poezia, ci o fac singur, recitând nu citind amorf de pe niște foi sau dintr-o carte. Este specificul prezențelor mele de acum în fața publicului. Am să fac și un comentariu mai răutăcios: din această cauză nu mă prea vedeți pe la sindrofii scriitoricești, pe la recitaluri unde sunt prezenți mai mulți poeți. Diferența dintre ceea ce fac eu, interpretarea mea și citirea anostă a celor mai mulți îi fac să nu mă prea invite, pentru că diferențele de calitate ar fi prea

mari.

– *Știu că la primirea importantului premiu de la Milano, din 2012, atitudinea autorităților române v-a nemulțumit. În ce a constat această nemulțumire? Ce credeți că ar trebui făcut pentru ca autoritățile să înțeleagă importanța culturii ca mod de afirmare și confirmare a valorilor românești pe plan internațional?*

– Poeții români au șanse foarte slabe să fie apreciați în străinătate. Dar cred că nu este numai situația noastră particulară, ci una a poeziei în general. O traducere estompează enorm din fiorul inițial, propriu al poetului care scrie în limba lui. Sunt extrem de puțini traducători-poeți de talent. În ce ne privește, se fac traduceri ale unor autori români, dar, de cele mai multe ori nu valoarea volumului în sine decide cine trebuie să fie tradus, ci numele autorului, cât de bine este el infiltrat în „cercurile puterii” literare centrale. Chiar și așa fiind, sau poate tocmai de aceea, nu se prea înregistrează succese notabile ale poezilor români în străinătate. Participă ei la tot felul de acțiuni inițiate tot de români, de filialele ICR (după ce acestea primesc ok-ul de la București !!!), dar în afară de nota festivă se cam estompează totul, ecourile sunt mărunte. Și cum să fie altfel dacă asistăm, ca și în țară, la întâlniri plicticoase, fade, lipsite de nerv, unde invitații citesc insipid și nu se pot diferenția între ei decât dacă te forțezi să prinzi câteva nuanțe. În mare parte audiența scăzută se datorează și modului în care se prezintă. Din fericire la Milano nu am fost trimis, delegat, evidențiat de organismele culturale din țară, pentru că nu fac parte din gașca mai marilor zilei. Victoria a venit și ca urmare a muncii dezinteresante a unui traducător excepțional, Eugen D. Popin, care și-a dorit singur să realizeze traducerea unor sonete scrise de mine și nu a fost sfătuit sau îndemnat de cineva. Italienii sunt cei care au luat decizia de a-mi oferi cel mai mare premiu al primei ediții a Târgului Internațional de Carte, de la Milano, după o monitorizare proprie, fără să apeleze la recomandări din țară și fără să țină cont de ierarhiile stabilite la noi pe tot felul de criterii. Nu e de mirare, în acest caz, că supărarea a cuprins toate instituțiile noastre, pentru că nu au fost ele cele care să decidă cine să fie premiat, iar lipsa de reacție i-a nedumerit pe toți cei de bună credință. Când nu ți se cere nimic, când nu ai decât de semnat o hârtie și devii partener al unui eveniment internațional, îți este afișată sigla pe site-ul manifestării și pe afișe, ești promovat pe toate canalele, ai posibilitatea să te mândrești, fără să fi depus vreun efort, cu un succes al unuia dintre ai tăi care face și el ceva pentru promovarea țării, după puteri, să nu depui nici acel minim efort, să refuzi să-ți conturezi propria imagine, dacă nu imaginea altora? Asta li se cerea, mai bine zis li se oferea, autorităților românești, de la Ministerul de Externe, cel al Culturii și ICR până la Primăria locală. Nicio instituție centrală nu a băgat în seamă solicitarea venită din partea organizatorilor de la Milano. Semnificativ, nu? Dar poate e mai bine așa. Sunt mândru de ce mi s-a întâmplat fără să fiu omul nimănui și am punctat acolo, la conferința de presă de la Milano, că momentul reprezintă o primă recunoaștere a valabilității unui proiect care, se pare, nu are corespondent nu numai în România, dar chiar la nivel mondial. O superbă recunoaștere tocmai în patria lui Petrarca al cărui model de sonet l-am preluat și l-am susținut neabătut în tot ceea ce am scris. Până la urmă, într-o asemenea situație, bucuria este chiar mai mare, neîngrădită de nimeni, neconfiscată de nimeni. Ce am câștigat, nu-mi mai poate lua nimeni. Să le fie de bine tăcerea!

– *Ați debutat, în 1999, cu trei volume de basme pentru copii. De asemenea știu că de multe ori, de sărbători, jucați rolul de Moș Crăciun. Vă plac mult copiii?*

– Primul impuls, cum am spus, a fost să scriu pentru copii. Și mi-am dat drumul cu entuziasm. Într-un an terminasem 365 de basme în versuri, fiecare de 10 strofe. Erau așa de multe și de mari, încât nu au încăput într-o carte, ci în trei, și acelea de aproape 300 de pagini fiecare. Le-am numit **Seri cu Licurici, Semintele, Darurile, Bunătatea**. Am vândut cărțile singur, în 4.000 de exemplare fiecare, un record pentru zilele noastre, intrând în toate școlile generale, în fiecare clasă de la 1 la 4, în tot județul Brașov. Când se încheia anul de învățământ, băteam tabelele școlare. Vă imaginați cu câți copii am făcut cunoștință, câte întrebări am primit de la ei, câte urechi m-au ascultat, câte mânuțe au aplaudat, ce gesturi de afecțiune erau în stare să facă la terminarea unui spectacol. Și azi mă întâmpină copiii de atunci, ajunși acum adolescenți, și își amintesc cu plăcere întâlnirile noastre. Ca Moș Crăciun, principala și marea bucurie este să le privești chipurile uimite și bucuroase sau sfielnice atunci când intri în sală. Nu se compară cu nimic acest sentiment de a izburi să faci bucurii celor mici. Sunt un Moș Crăciun special, care nu așteaptă să-i spună copiii poezii sau cântece, ci, mai întâi, le spune el o poveste adecvată despre Moșul care a fost odată și el copil.

– *Lansările cărților dumneavoastră ies în general din tipar, prin absența obișnuitelor „jurii de specialiști” care elogiază autorul. Preferați să vă prezentați de obicei cărțile singur în fața publicului, „specialist” sau nu. De ce?*

– Pe de o parte, pentru că atunci când decizi să te prezinți în fața publicului, indiferent de geometria sălii în care are loc evenimentul, ai deja cele două segmente ale jocului: publicul și actorii. La manifestările obișnuite de care eu, ca vechi organizator de acțiuni, mărturisesc că m-am cam săturat, prin repetabilitatea formulei lor, actorii sunt de două categorii: actorul principal și cei de plan secund sau figuranți. Actorul principal este, evident, autorul cărții care se lansează, iar secunzii (le putem spune și intermediari) sunt cei care vorbesc despre carte și despre autor. În formula clasică de manifestare, și actorul principal și secunzii stau pe niște scaune așezate în spatele unei mese de prezidiu, imobili, confortabil sau rigizi, iar masa aceea este un fel de barieră care desparte cititorii de autor. Secunzii (critici sau alți vorbitori care își închipuie că sunt avizați să intervină) sunt cei care încep și vorbesc de regulă ca să se audă și să-și probeze competențele teoretice. Fiind un moment festiv, ei laudă de obicei cartea și autorul, scot în evidență calitățile și ascund neîmplinirile ei sau le epuizează într-o frază-două, și asta numai ca să demonstreze cât de obiectivi sunt. În cadrul unei asemenea desfășurări a evenimentului, actorul principal, adică autorul, abia dacă mai apucă la final să spună câteva cuvinte de mulțumire la adresa celor care l-au ajutat în munca de apariție a cărții. Dar poezia unde e? Paradoxal, deși despre ea e vorba, în cel mai bun și evoluat dintre cazuri, poezia abia dacă apare într-un microrecital pentru realizarea căruia este chemat un actor. Spectatorii ascultă indiferenți și blazați, uitându-se din când în când la ceas, vorbe și păreri ale altora despre carte. O carte pe care nu o cunosc încă. Părerea lor ca beneficiari ai cărții, convingerea personală că respectiva carte merită cumpărată nici nu contează. Ei trebuie să ia drept bune concluziile altora, chiar dacă aceștia sunt niște specialiști, dar nu sunt concluziile lor, nu există acel sentiment unic de intimitate între autor și cititorul său.

Aș merge până acolo încât aș vorbi despre manipularea cititorului, practică de niște politicieni ai breslei, cu drept de a impune legi și cutume. Sunt de acord că este nevoie de critici, de profesioniști, dar aceștia au loc să-și spună părerea, să tragă concluzii, să orienteze ce vor și înspre ce vor, dar în prefete, în cronicile din reviste de specialitate, în studii și istorii literare. Mai puțin la prima mână, când cartea e caldă și când cititorul trebuie lăsat să o pipăie și să urle (singur) că este. Aici intervine ceea ce aș putea numi „pe de altă parte”, adică statutul meu special care mă diferențiază de cea mai mare parte a restului breslei, îmi dă niște avantaje unice și îmi crează posibilitatea să modific banalul, previzibilul instaurat în ce privește manifestările cu caracter literar.

Prima mea pasiune în viață, și aceea pentru care mi-am descoperit disponibilități, a fost legată de interpretare, de actorie, de regie, de scenariu dramatic. S-au adunat într-o viață de cultivare a acestei pasiuni, zeci de premii de interpretare, de regie, de scenariu obținute la competiții cu caracter național. Când a intervenit în viața mea poezia, am simțit că cele două disponibilități ale mele se pot sprijini una pe cealaltă, că îmi pot construi un profil distinct în peisajul literar românesc. Și atunci a intervenit ideea schimbării majore a structurii evenimentului artistic. Am înțeles că am posibilitatea să transform poezia în regina unei lansări și nu în cenușăreasa ei. Ea, poezia, are prin mine posibilitatea să viețuiască plenar, să elimine barierile, să se apropie de cititori, pentru că urcând-o pe scenă poezia se transformă în spectacol și nu-ți poate fi indiferent cum o prezinți la întâlnirea cu spectatorii. Autorul este, în cazul meu, interpretul propriei poezii, realizează un recital după toate regulile actului dramatic, cu idei, cu regie, cu mișcare, cu implicarea publicului. Totul este învățat pe dinafară, nu citit. Autorul nu se ascunde în spatele unor foi de hârtie de pe care debitează banal un text. Scena aceasta, construită chiar și imaginar, nu mai lasă loc intermediarilor, totul se simplifică și devine vibrant. Sunt numai autorul, versurile sale și potențialii lui cititori. Iar aceștia ascultă poezia transformată în spectacol, deci într-un conglomerat cu emoții, cu tensiuni, cu diferențe de stare și decid singuri dacă ceea ce aud le place sau nu. Spectatorii sunt mai vizibili și nemanipulați, autorul este și el mai vizibil și își etalează toate posibilitățile cu care a fost înzestrat. Este ceea ce în Occident se practică des, dar la noi e aproape inexistent, și anume varianta de Performance Poetry. Pentru că pot să o fac, voi merge pe această linie mai departe și legătura mea cu cititorii va fi mult mai trainică și adevărată.

– *Ce vă propuneți pentru viitor? La ce lucrați acum?*

– Cert este că efervescența proiectului sonetistic a trecut. Nu că n-aș mai putea să scriu sonet, nu că am spus tot ce am avut de spus. Ba chiar mă gândesc că trebuie să închei ciclul sonetelor experimentale, bine primite la timpul respectiv, în care fiecare cuvânt începe cu aceeași literă. Sunt acum în dreptul literii L și aș vrea să epuizez alfabetul. Mai este un proiect sonetistic, dar acela e mult mai îndrăzneț și ca să nu-i tulbur dimensiunile nu-l voi enunța. Trebuie să rămână o surpriză până la apariția cărții. Despre termen nu pot ști încă nimic și nici nu-mi propun asta.

Mai departe, pe termen mediu, se profilează intrarea în zona prozei. Mai întâi se află în stadii diferite de finisare două jurnale de călătorie. Primul e legat de tot ceea ce s-a întâmplat înaintea, în timpul și

după decernarea Premiului European de Poezie NUX la Târgul Internațional de Carte de la Milano, acel premiu care pentru mine a însemnat o certificare a faptului că pornisem pe un drum potrivit cu structura mea interioară. Acest jurnal l-aș putea preda oricând unei edituri dornice să-l scoată, dar îl mai las puțin, ca să mă bucur suficient de apariția antologiei sonetelor mele. Al doilea jurnal trebuia terminat de mult. Provine dintr-o perioadă în care nu începusem să scriu sonete și când am jucat timp de două luni, de unul singur, spectacole pentru copiii din cele mai importante comunități canadiene. Este acolo o oglindă fidelă a umbrelor și luminilor existenței românilor pe meleaguri străine, depărtate de casă. Pe termen de asemenea mediu trebuie să definitivez textul jurnalului din pușcăriile comuniste, lăsat de tatăl meu, cel ce a fost condamnat la 15 ani de închisoare pentru subminaarea ordinii de stat. El urmează să fie completat cu o mulțime de documente copiate de mine din arhivele CNSAS. Pe termen lung, mă gândesc la un roman care ar urma să radiografiez suferințele generației de copii a căror părinți și-au consumat puterile și tinerețea în temnițele comuniste. Da, am ce face. Mergem înainte!

SONETE

Zvâcniri gestante

Zvâcniri gestante, scârba ce mocnește,
Modesta umbră fadă a trăirii,
Tăișul viu al vorbei și-al privirii
Pe gardul clipei vagi mă răstignește.

Să fug, să strig, din mult prea plinul firii,
Să mă ascund de ura ce sporește?
N-ar fi mai bine s-o înfrunt, orbește,
Să mă arunc în lama primenirii?

Să trec prin toate, cu priviri avide,
Cum aș tăia în carne de poem.
Un pas mai mult și zborul se decide.

Sfârșește frica de un surd blestem
Și-o poartă către mine se deschide.
Să nu mă tem! Deloc. Să nu mă tem!

Lumini fecunde

Lumini fecunde, șoapta nerostită.
Adulmecăm minutele neoaște.
Dansez cu ea, frumoasa mea din noapte;
Atingere lascivă, ostenită.

Îmi spune că e frig. E-un cer de lapte.
Scot haina și i-o dau, pe trup sortită.
În jurul nostru clipa nesfârșită
Se-aruncă-n gol, înveșmântată-n șoapte .

O însoțesc. Icoană luminată.
Stă singură-n odaia de pe mal.
O părăsesc în noaptea nevegheată.

A doua zi revin în ceas oval
La geamul ei de liniște visată.
Doar o bătrână e...și nici un val.

Ascunde-mă iubito!

Ascunde-mă, iubito, de privirea

Lunaticilor greieri din răstoace,
Alungă pui de mierle din găoace
Și lasă-mă să-ți răstignesc iubirea.

În trupul tău tăcerea grea se coace
Când smulgi avid din pieptul meu rostirea.
M-afund în cuibul rodnic și uimirea
Sălbatic vrea cu mine să se joace.

Strivesc sămânța coapselor virgine
Și geana mușcă sânul pânguț.
Pătrund adânc, năvalnic... și mi-e bine!!!

Tot cerul cade-n iarbă istovit.
Un șarpe magic s-a-nălțat din mine,
Ofranda serii fără de sfârșit.

În casa mea rămân cât îmi e datul

În casa mea rămân cât îmi e datul,
La geam cu flori din galbene ponoare.
Mi-am zis că-n jur e veșnic sărbătoare
Și n-am ieșit măcar să-mi știu umblatul.

În camera de-a-ntregul răbdătoare
M-am răsucit atât cât ține patul
Și am pășit de-a lungul și de-a latul
Atâția ani câți mi s-au dat sub soare.

N-am înțeles cine mi-a scris venirea
Nici cine sunt și n-am știut s-ascult
De se aude-n pieptul meu iubirea.

Poate acum, când am ajuns adult,
Să nu fiu robul, leșul sau uimirea,
Să fiu Ființa și nimic mai mult.



Adrian Munteanu

Monica Rădulescu

Begonia



PROZĂ SCURTĂ

„În funcție de partea decorativă, aceste plante se împart în două mari categorii: begonia de frunze și begonia de flori, iar în funcție de forma rădăcinilor ele se pot categorisii în plante cu rădăcini rizomatoase (cu rizomi), cu rădăcini tuberculate (cu tuberculi) sau cu rădăcini fasciculate (fibroase).”

Azvârli o privire complice ghiveciului proaspăt achiziționat, din care îi zâmbea prietenos o begonie. Sigur era din cea de flori, după buchetele bogate de petale roșii. Ar fi vrut s-o scormonească un pic să vadă dacă e rizomatoasă, tuberculată sau fasciculată, dar se reținu din pudoare. Se cunoșteau doar de câteva zeci de minute, nu era momentul să se înfigă în ghiveciul ei. Sunt begonii cu bulbi, recunoscute pentru frumusețea florilor delicate care seamănă cu trandafiri miniaturali.

– Sigur ești cu bulb! Se înveseli fata, mângâind cu privirea petalele roșu aprins. Uite câte flori ai și-s crește toate, mai ceva ca trandafirul!

Începu să bată zgomots din palme și să râdă nebunește. Planta se uita la ea nedumerită, dar mândră de proprietățile sale Miruna se opri brusc rușinată de propriile izbucniri.

– Iartă-mă, n-am vrut să te sperii...

„Begonia de flori necesită amplasare în condiții similare cu begoniile de frunze, dar preferând orientarea spre nord.”... Ei, asta-i!, se supără Miruna, aruncând revista. Zi și tu, de unde să știu eu ce preferă amărâta aia de frunze și unde e nordul. Pereții albi ai odăii erau toți la fel. Fereastra mică și murdară nu era niciodată în bătaia soarelui. Oricum, Miruna nu era un expert în orientare...

– O să-i rog să spele fereastra pentru tine și te instalez pe pervaz. Ce zici? Ai prefera pe noptieră, să fim mai aproape?, se pisici ea, încercând să mângâie floarea. Nimeri însă marginea unei frunze și o durere subțire îi străbătu degetul. Ce faci? De ce mă lovești?, bătu ea în retragere băgându-și degetul în gură...

„Iarna, begonia de flori se udă mai rar, deoarece planta intră în semi-repaus, sau se scot tuberculi din pământ și se păstrează peste iarna într-o cutie cu pământ și nisip la temperatura de cca. 10 grade C...”

– Doamne, ce complicat e să aibă cineva grijă de tine. N-am înțeles nimic, se lamentă fata, citind din nou. Deci, iarna... ud rar... scot tuberculi... Aha... Am înțeles!, strigă ea veselă și începu din nou să bată din palme și să țopăie în jurul ghiveciului.

„La apariția lăstarilor se așează ghivecele la fereastră și se udă gradat”...

– Ți-am zis eu că la fereastră e bine, ți-am zis, ți-am zis, țopăi Miruna. Hai să dansăm, o să vezi ce bine ne e împreună, începu ea să se învârtască ținând ghiveciul cu ambele mâini.

Se învârti așa o vreme până când ghiveciul îi alunecă din mâini și zbură prin toată încăperea, lovindu-se zgomotos de perete. Miruna rămase pironită uitându-se cum floarea se împrăstie, cum pământul lasă dăre negre pe perete și ghiveciul se prefăce în țandări ascuțite. Țipă și ea împreună cu planta, apoi singură, până când ușa se deschise larg și o asistentă năvăli furioasă înăuntru:

– Haideți la 4, iar au apucat-o pe asta mică. Fir-ar afurisită, numai în pauza mea de masă urlă. Ce ai păpușă?! Ți s-a urât cu binele?

Miruna stătea ghemuită pe jos, ținând cât o țineau plămânii, mușcându-și buzele și mâinile, neînfrâznind să atingă petalele împrăstiate pe covor. Lacrimile ei mari nu aveau însă aceiași sfială și se amestecau nestigherite cu pământul negru și gras. Planta nu se mișca, nu zâmbea, nu vorbea. Miruna urla zgârâind covorul. Trăgea de pijama, de asistenta care încerca s-o ridice, de pătură. Apucă revista din greșeală și încercă să se lovească cu ea, dar asistenta o apucă strâns de mână și o opri.

Imobilizată, Miruna zări fotografiile cu begonii din revistă și își aminti sfaturile pe care le citise. Se opri din țipat la fel de brusc cum începuse și încetă să mai opună rezistență. Surprinsă și transpirată de efort, asistenta îi dădu drumul și se retrase într-un colț. Miruna se prăbuși moale pe covor, cu ochii lipiți de revistă.

Begonia de flori se înmulțește prin bulbi sau bucăți de bulbi care să aibă cel puțin un mugure sau prin lăstari puși în apă până dă rădăcină și frunzulițe, când se vor planta. Se târî până la grămada cea mai mare de pământ și începu să scormonească cu degetele. Dădu de doi bulbi de mărime medie, dintre care unul avea un mugure mic. Îl luă și îl puse în buzunarul pijamalei, apoi adună bucățile de plantă și toate petalele. Lăstarii îi puse în apă în paharul pentru spălat pe dinți, iar petalele le ascunse sub pernă. Apoi se așază la fereastră și începu să aștepte.

Diana Andreea Beldeanu**bear spring**

e ușor & e o consolare. iarna își face seppuku
 plasturi impermeabili se agață de vârful copacilor
 ceața se izbește
 se unduie odată cu camera foto

primăvara e mult mai umană
 e altceva
 decât țigle negre & sfori de zăpadă gheața lucioasă
 care ți-e mamă ți-e tată e altceva când blocul
 din față se îneacă în luminițe
 în lavă de chakre sfărmate

parcă sunt visele tale lucide din cărțile de psiho/
 le place să-și fabrice
 fericirea pe foi
 de tutun pe regrete târzii

dar n-o să-ți răsară câmpiile elizee în fața școlii
 cu prima floare
 n-o să dispară trepidațiile din nopțile cu stele
 de duzină va curge prin tine o lună amară

obsedantă

la fel ca neprețuita cerneală a primului tău tatuaj
 până când o voce va așeza
 țiglele lui martie pe culori știute & va îngropa
 ursulețul tău psihopat

machines

acești muguri înghețați acest calm al frigului
 sfidează
 geometria ta aproape perfectă. te ridici 2-3 metri
 vezi cu o aruncătură de privire mai departe de
 taică-tu
 de clădirile unsuroase de sinuciderile
 din cerul gurii

cuverturile te bandajează au farmecul lor/
 când te pătrund
 sunt două gheise cu fețe topite
 între două uși
 mereu prea înalte prea mici prea din lemn
 de mahon

aprinzi un foc acest foc negru sublimat din pixelii
 ființei de ieri nu de azi te pui pe
 automatic mode &
 mănânci poficios membre capete aripi. e
 o plăcere vinovată

de când
 mă zbat de când chem ploile

de sub tălpi de sub aceste tălpi cusute
 cu ață de dinți. mă aliniez după orion
 ca după un bloc neluminat

în zeci de ani roțițele aceste pieritoare roțițe
 vor umbla
 înghețate & drăcește în tandem

burden

e o moarte prelungă ori
 albastru-vid-moksha
 e timp & e soare. atâtea vieți
 într-o scoică atâta lună în oase încât
 mintea pulsează haotic

de ce e timp ce poate face-o ființă cu atâta univers
 decât să disece pământul da
 haide să atingem nucleul să adormim în el
 marea ne va aduce mai târziu la suprafață iar
 stâncile își vor grava numele în noi

ce-i cu timpul ăsta

nopțile îi strâng în brațe pe cei cu insomnii
 le mulțumesc pentru nebunie & crize de anxietate
 pentru toate greșelile ajunse poeme
 și pentru stele aruncate-n mare
 nopțile îi strâng în brațe pe cei ca noi

iar zilele
 zi le le nu mai există
 viața e o astenie
 ce-i cu timpul ăsta a luat-o razna de tot
 cu albastru-și-neant-cu-scoici-și-nirvana
 viața e o vară iar

vara o îngropăciune

to write love on her arms

de 7 ani în fiecare zi
 ajung acasă ce-ai făcut la școală nimic
 mă dezbrac de ce nu faci nimic pentru tine
 devin surdomută & lasămă te rog în pace
 intru până la gât în cada mea cu acid sulfuric

viața e un șotron cu mama și tata.
 într-o încăpere cu pereți negri
 ne căutăm flămânzi ne ard tălpile până
 ajungem pământ
 ia-mă pe umeri sau de mână ia-o și pe mama

are we happy now
 nu n-am fost niciodată decât suflete mici & uscate
 ca niște sâmburi de piersică bătrână
 sunt putrezi nimic altceva de spus



Laurențiu Belizan

URECHEA LUI VAN GOGH

(Fragment de roman)

Îl cunoșteam de mulți ani. Nu înțelegea că trebuie să-și învăluie în aparențe inadaptația, să și-o facă suportabilă. Poate nu era în stare, sau orgoliul îl împiedica să se instaleze într-o poziție activă, dinamică, pe care numai somnul s-o potolească într-o melancolie și meditație. Astfel, când începe coșmarul, să-i surdă dimineața cu ochii îndestulați de cărți și gânduri.

Ne întâlneam tot mai rar. Mai erau atât de puține cuvinte de spus, un număr infim de gesturi, încât mă gândeam cu groază la clipa când ne vom rosti, față în față, ultimele adevăruri. Îi era teamă de banalitate ca de neant. Când i se opunea rezistență, devenea impetuos, căuta soluții, tergiversa, apelând la sofisme dintr-un cinism pasager, abandonându-se dezgustului victoriei sau voluptății înfrângerii. Avea tehnici de manipulare subtile - dar le punea rar în aplicare, și acces la esențe, izvorât dintr-o certă vocație filosofică. De multe ori nu-și putea reprimă pornirea funciară de a converti fapte aparent mărunte în premise pentru reflecții profunde, într-o fascinantă maieutică. „Nu ți se pare că ce se întâmplă în jurul nostru este un joc de duzină, totul este diluat, alterabil, de neluat în seamă, lucrurile *adevărate* se manifestă mereu în altă parte, la linia orizontului?”

Cuvintele i-au fost date omului ca să-și ascundă gândurile, spunea Stendhal. Citisem demult un roman al lui André Maurois, în care un tip inventează o mașină de citit gândurile pe care o distruge, până la urmă, îngrozit de consecințe. Petru era un maestru al decriptării. Acea senzație de omnisciență pe care o inducea, dublată de capacitatea descinderii în cele mai ascunse firide, de a interpreta într-o manieră surprinzătoare, dar perfect credibilă gesturile, inflexiunile aproape imperceptibile ale vocii - „sub glanda mea pineală este un sonar”, spunea amuzat uneori - lapsusurile, crispările liniilor frunții, toate acestea îl făceau respectat, temut, admirat, dar acest soi de clarviziune, putere de scanare a sufletului era, cred, pentru el, și o sursă a nefericirii, a vulnerabilității.

Odată, la un pahar de vin, îi spusese că și-a pierdut entuziasmul. Mă poticneam, alegându-mi, găsind cu greu cuvintele astfel încât să fie mai puțin dureroase, dar simțeam că trebuie să merg până la capăt. Parcă ceva în el se rupsese, sau poate că - admiteam într-un fel de conciliere *avant la lettre* - noi, cei din jur, ne pierdusem suflul. Asculta cu privirea în jos, cu pleoapele grele, răsfrânge peste ochi ca niște aripi de liliac. Mă ademenea *tăcând*, era un prilej rar să vezi cum se acumulează lava în conul unui vulcan.

– Da... Și voi sunteți de vină, absorbiți de mercantilismul ăsta care se infiltrează peste tot... Îl întrerupsese soneria, băiatul lui Mitică, student în primul an la Litere, venise să-i aducă niște cărți împrumutate. Mai că l-a silit să dea pe gât două pahare de palincă:

– Dragul meu, totul trebuie făcut la modul exemplar: când înveți, înveți, când faci dragoste cu o fată, faci dragoste, iar când bei, trebuie să-mi ții isonul!

Puștiul lungan și imberb se înroșise. După plecarea lui, îmi povestisese despre un coleg care părăsise postul de lector la Universitate, pentru unul de de translator la „Reporters sans frontieres!”. „Te-ai apucat cumva să faci și trafic de valută?” îl întrebase Petru ironic, celălalt îi răspunsese: „Dar tu, tu ce faci? Eu beau bere. Foarte bine, tu bei bere, eu fac bani.”

*

Patru și zece. Petru încă nu apăruse. Așa că puteam continua discuția.

– Cel mai bine pentru el ar fi să capete o bursă în străinătate, să audieze cursuri, să pună mâna pe cărțile la care nu a avut acces până acum.

– Ei, chiar așa? am pufnit, simțind cum se crispează, înțelegând cât de mult ține la el. Cu o condiție, bursa asta să nu fie în Germania. Îi povestisese de o discuție avută recent cu Petru. Citisem **Dimensiunea românească a existenței**, în care Mircea Vulcănescu face și o teorie a ispitelor, conform căreia poporul român a avut parte, de-a lungul istoriei de mai multe influențe, tentații, cărora le-a cedat mai mult sau mai puțin. Una dintre ele, pe lângă cea slavă, franceză, balcanică, era și cea germană, caracterizată prin profunzime. Oare, nu cumva autorul greșise afirmând că germanii sunt profunzi? Îmi răspunsese că este unul dintre multele cazuri în care un cuvânt suferă transformări semnifice sau pur și simplu este utilizat într-un anume sens, în perspectiva lui Vulcănescu, profunzimea fiind înțeleasă ca o analiză a cauzalității din a-

proape în aproape, ea nefiind sinonimă cu accederea la esență. „Când afirmi despre cineva că a spus ceva profund, adânc, faci gestul reflex de a arăta spre pământ, când, de fapt, ar trebui să ridici mâna spre cer, spre divinitate. Iată unul dintre puținele cazuri în care ai dreptate și unul din motivele pentru care nu-i pot suporta pe nemți.”

– Ar fi bine în Franța. Am citit că sunt acum niște burse la Institut de vreo opt, zece mii de franci. Cu banii ăștia și-ar permite să meargă chiar și la Maxim's, Moulin Rouge sau la Folie Bergere. Mi-l și imaginez locuind într-o mansardă în Cartierul Latin, cum i s-ar face poftă noaptea de o bere și ar coborî la cârciuma din colț...

– ...unde ar putea întâlni nepotul unui prinț rus scăpătat, un pictor avangardist sau un nebun simpatizat abia scăpat de la balamuc. Marșam amândoi zâmbind, pe scenariul acela, imaginându-ne boema de prin cărțile citite, transpusă în realitate:

– Nici nu-ți dai seama ce-ar însemna o schimbare pentru el acum. Este din ce în ce mai blazat... După câteva minute în care ne ocolisem privirile, acum erau focalizate spre o siluetă care, pe măsură ce se apropia, se contura din ce în ce mai bine. Era Petru. A început să ne povestească cu zâmbet histrionic. Mitică citise un referat în ședința de catedră. Citatele nu aveau note de subsol. La un moment dat a enunțat un citat, dar autorul, cartea din care era extras se aflau pe o altă hârtie. A urmat un moment de suspans, deja se fâstăcise, căutând de-a lungul paginilor. Era prea târziu însă, pentru că Petru rostise deja acele nume. „Îți dai seama? Erau vreo treizeci de înși acolo. De acum încolo Miticuța va avea o mare spaimă teoretică față de mine.”

*

Îi pusese mâna pe umăr dar el rămase nemișcat. Era evidentă maniera nepoliticoasă de a-ți face simțită prezența. Intrusul făcu un pas lateral și cu mâna încă sprijinită de umăr se aplecă afișând un zâmbet subțire, forțat. Îi fusese elev la liceu și în primul an de facultate. Abandonase Politehnica în al treilea an, acum era fizician. Discuția lăncezea, nu se văzuseră de șapte ani și nu aveau nimic a-și spune. În primul rând era lipsa de disponibilitate a lui Petru care ducea, deseori, cum îi plăcea să spună, politețea până la martiriu.

– De fapt nu mă cheamă Ion, ci János, sunt ungur. Mi se adresează parcă în dorința de a umple crevasa care se adâncea.

– Nu ai deloc accent.

– Nu am avut niciodată, zise cu orgoliu împletit cu ironie. În clasa zecea, Petru îmi preda economie politică, marxism dar nici atunci nu aveam accent, adăugă cu zâmbetul acela lipit de față, ca un afiș încrețit de ploaie. Aluzia la orele de marxism îi accentuă starea de supărare lui Petru:

– În primul rând nu țin minte să fi predat vreodată economie politică cât am fost profesor de liceu și chiar dacă ar fi adevărat, între '71-'74' materia conținea 80% economie capitalistă, programa nefiind atât de rigidă. Îți puteai permite să lași capitolele destinate socialismului în ultimele patru cinci ore pe care le puteai dilua, să ascuți potențialii corijenți, să închei mediile.

De ce oare trebuia să se justifice, singura explicație fiind aversiunea față de János.

– Dragul meu, tu ești un băiat inteligent dar iremediabil atins de paranoia, desigur că nu are niciun efect ce-ți spun. Lasă-mă-n pace, realmente mă plictisești. Dacă ne mai întâlnim vreun să ne salutăm, te voi întreba ce mai faci și la revedere, atât.

János se ridică brusc de la masă, fără a saluta măcar.

– Doamne, este atât de obositor. Mi-am mai făcut un inamic dar n-am avut încotro, trebuia să efectuez *coupé*-ul. Acum, pe fondul convingerii induse, că majoritatea românilor au ceva cu maghiarii, o să creadă cine știe ce bazaconii.

*

Episodul odată consumat, trecu, înnegurat, la alt subiect. Se întâlnise, zilele trecute, cu criticul literar A., care încercase într-o carte, apărută înainte de 1990, să demonstreze că Eminescu a fost premarxist. Era directorul unei reviste literare și al unei edituri de stat. Venise de la o lansare de carte a lui Țuțea. „Este genial omul, domnule. Ah, ce rău îmi pare că nu am auzit de acest om pe vremea Ceaușescu: poate aș fi găsit un subterfugiu să-l public”, îi spusese „cu o nerușinată candoare”.

– Câtă ipocrizie, zise Petru, strivind țigara până la descompunere în scrumieră. Dacă este un adevărat om de cultură ar fi trebuit să știe de Țuțea și în acea perioadă. Știți ce m-a întrebat? Dacă știu că a apărut în „Politichia” un articol care-l atacă pe academicianul K. Adicăte! Nu cumva l-am pus eu pe Cristi, aici de față, să-l tragă nițel în țeapă, prin intermediari. Bine domnule, dacă e așa, înseamnă că eu

sunt o adevărată eminență cenușie în țara asta... Andrei, sau tu, Cristi, spune-ți-mi, vă rog, îl cunoașteți cumva pe ăsta care a scris articolul?, uite am ziarul la mine, din întâmplare, adăugă zâmbind.

– Da. A terminat Filologia prin 88', a stat în Grozăvești, l-am cunoscut la o paranghelie în cămine. Mi se pare că era la secția română-germană, răspunsei.

– Aha, e clar, fii atent ce lucrătură! Păi ăsta cred că i-a fost student în perioada aceea. Probabil că au păstrat legătura. Pun pariu că articolul e scris de fapt de A. În felul ăsta a împușcat doi iepuri, și-a lovit colegul dezvăluind din aranjamentele de culise ale catedrei lui K., aruncând pisica lui Bulgakov la mine în curte. Și mai spuneți voi că am devenit prea suspicios! Știu că nu e bine să stai prea mult starea asta, dar ce să fac, dacă totul mi se confirmă de fiecare dată! completă sugubăt.

De ce povestea oare, felul în care a ajuns la concluzia că un personaj sau altul l-a mințit, a încercat să-l pună pe o pistă falsă? Eram prezent de multe ori la scenele acelea, nu sesizam semnele, nuanțele, nefiind atât de prins în joc. Poate pentru el miza era mai mare sau încerca pur și simplu, să-ți sugereze că nu e nimic ocult în treaba asta, totul se poate explica printr-o logică de tip Hercule Poirot, să analizezi faptele, să faci ordine în iadul detaliilor, interpretezi cum trebuie argintul viu, răsturnat în cutele întâmplărilor. Când totul se confirma, asta îți tăia răsuflarea, pentru că ai fi vrut ca măcar o dată să se înșele.

„Îmi ascunzi ceva, simt o neliniște interioară, firele de iarbă din tine sunt răvășite. Acum ai ridicat ușor piciorul sub masă și încerci să ai privirea aia fixă, să nu clipești, așa cum îți cere creierul, să nu respiri. Acum, în semn de negare, zâmbești, încerci să mă privești direct, acum vei ridica privirea în colțul din stânga sus.” Îți zâmbea cu subînțeles și te gândeai că, într-adevăr, știe ceva. De acolo se rupeau baierile. Devenai plastilină, lut, luând forma locului geometric dintre adevărul cel de toate zilele și frumoasa minciună.

„– Ferește-te de cei care au citit o singură carte. Tot ce scrie acolo devine pentru ei literă de lege, adevăr absolut.

– Doar nu vrei să-mi spui că ai citit **Capitalul** lui Marx!?

– Citit pe de-a întregul și adnotat. Are niște rupturi logice extraordinare, este o fantezie construită lamentabil, pe un eșafodaj precar.” Asta afirma Petru, prin 84', simplul fapt de a o spune într-un loc public, chiar o cârciumă fiind, era atât de periculos, încât mă luaseră transpirațiile.

*

– Dar cum este posibil să aibă atâta succes? Cum puteți voi măsura succesul lui? Petru ascultă zâmbind apoi răspunse:

– Te-am rugat să renunți de a mai gândi în termeni pozitiviști, Andrei! Succesul nu este cuantificabil, pur și simplu îl are. Asta se intuiește, se simte.

– Șaptezeci la sută dintre scrisorile primite la redacție sunt laudative, restul e critică amestecată cu înjurături, preciză Cristi. Sunt cititori care urmăresc doar o rubrică sau un singur jurnalist, pe care îl citesc număr de număr. Unii trimit la redacție scrisori cu texte de genul: ce e cu tine? azi ai dat-o-n bară!, treci cumva printr-o pasă proastă, ți-a murit cumva câinele sau te-ai certat cu soacra? Noi facem un top săptămânal al celor preferați. Eu, de exemplu ori sunt primul ori printre ultimii, el însă e permanent între primii trei!

Se opri o clipă privind-l pe Petru:

– Mai este ceva. Comicul lui este unul de limbaj și are o notă licențioasă. Chestia ține la o categorie destul de mare de cititori. Nu are grobianismul celor de la **România Mare**, fiind în posesia unui anume rafinament.

– Ați ascultat ultimile noastre emisiuni?

– Nu, știi doar că nu mă uit la televizor și nu ascult nimic la radio... Doar presa, doar presa citesc, dragul meu. Și nici pe aceea toată.

– Ultima a fost de pomină. Ajunsesem doar cu un sfert de oră înainte și nu aveam nimic pregătit. Eram în criză de idei. Știi ce se întâmplă? La un moment dat epuizezi tot registrul și trebuie să reiei ciclul, nu poți fi mereu în vervă. Mai rămaseră cinci minute și aud pe un post de știri că un avion cu destinația Tunisia care îl transporta pe Yasser Arafat și suita, a făcut o aterizare forțată în deșertul libian și-mi vine ideea: o să facem un reportaj de la fața locului. Reporterul se apropie de avionul pierdut în imensitatea deșertului ca o muscă împotmolită într-un tort de frișcă, vede o cămilă care iese dintr-o spărtură a aeronavei și îi ia un interviu. Cămila, scâncind, îi povestește clipele îngrozitoare prin care a trecut și nu uită să-i spună ce mult își iubește președintele. În avion este și o capră care vrea să vorbească și ea, comedia ia amploare, mă-nțelegi?

– Și cămila era Roza, femeia de serviciu, nu-i așa? Zisei, în hohotele generale. Roza, văduvă cu trei

copii, fusese angajată de curând, dar băieții din redacție descoperiseră că avea oarece talent actoresc.

Între timp, grupul nostru vesel se mărise cu maiorul de poliție și Mitică, colegul de catedră al lui Petru, care ne povestește, spre amuzamentul general, cum se uitase fix la o tipă în troleibuz și respectiva s-a ridicat și i-a cedat locul.

*

Noaptea devenise o apă ce intra pe sub uși iar mesele se legănau ca niște gondole. Se apropia ora închiderii. Cristi se precipită spre casă. Petru propuse să mergem la „Café latin”, un bar non-stop. A trebuit, să insiste, conform ritualului, ca maiorul să ne însoțească. Ionel ripostă fără prea multă convingere:

- E târziu, profesore și sunt cam obosit...
- Lasă, o să am grijă să pleci suficient de treaz dimineață, încât să nu-ți asuprești subalternii.
- Ce vorbești, dom'le?! Sunt un tătuc pentru ei.
- Precum tătuca Stalin!? chicoti Mitică, apucându-l de braț.

După îmbăseala din cârciumă, aerul de toamnă ne primenea hainele. Drumul era scurt: câteva străzi traversate pieziș, o duzină de reclame care năuceau un ochi prea atent, și iată-ne instalați într-un colț întunecat al barului. Maiorul îmi făcu semn apoi, îndreptându-și privirea spre o cântăreață cu aer lasciv de la televizor:

– Frumos mai cântă! Arată și bine, pe deasupra. Îl aprobai cu o mișcare ușoară a capului, atenția fiindu-mi îndreptată spre conversația care începuse între Petru și colegul lui de catedră:

– Crede-mă, băiatul ăsta al meu are talent, îl lauda Mitică cu ochii strălucind. A început să scrie pe la cincisprezece ani. Avea un caiet mic cu coperti negre, pe care îl ascundea în bibliotecă.

– Și ai atentat la intimitatea lui! îl apostrofă Petru.

– Eeee, am fost discret. Știi, de fapt, poeziile lui aduceau mai mult a proză lirică, dar ici-colo răsa o metaforă cu prospețimi secrete. Mitică rostea de-a valma, cu pathos, cuvinte precum „sensibilitate”, „transcendență”, „gingășie”, și ar fi continuat dacă nu l-ar fi întrerupt brutal:

– De ce nu vrei să-l aduci la mine dacă și acum, student fiind, continuă să scrie? observație ce îl descumpăni o secundă.

– Pentru că nu vreau să-l pervertești! scrâșni deodată, în disonanță cu veselie de până atunci. Petru începu să râdă pe înfundate:

– Ahaaa, acum înțeleg! De câte ori vin la tine, în ultimul timp tot mai rar, ce-i drept, îl alungi pe Răducu. Întotdeauna găsești un pretext ca să-l trimiți la plimbare. Ți-e teamă că fiul tău, căruia îi refuzi maturizarea, o să descopere că există oameni cel puțin la fel de inteligenți și cultivați ca tine. Ah, ce modest sunt... Știi ce face, Andrei, acest părinte nemernic? Încearcă să-și ferească odrasla de frumusețea dar și de mizeriile vieții, de mirosurile ei fetide. Când va scoate capul în lume, o să fie atât de șocat încât se va adeva foarte greu acestui univers care mustește de răutate, minciună, meschinărie, și nu va avea puterea să recunoască măcar o floare de mucigai...

– Eh, bătrâne, îngăimă cu ochii-n jos, e ușor să dai sfaturi când nu ai copii!

Până și pe impasibilul Ionel, discuția reușise să-l sustragă apetisantei fete de la televizor. Stătea acum în poziția *Gânditorului de la Hamangia*, privindu-l cu un amestec de blazare și compătimire.

– Să admitem că ai dreptate, nu știu ce înseamnă să crești un copil, sunt însă un bun pedagog și psiholog, sau așa îmi închipui. Dar în primul rând sunt prietenul tău și zău, mă doare paternalismul cu care-l sufoci pe Radu. Crede-mă, simt că nu procedezi bine. L-ai putea trimite la mine cu un manuscris, să vorbim despre poemele lui, să-i sugerez anumite lecturi. Te rog, la naiba! Ce te-ai crispat așa? Știi că tu faci asta, pentru că ai căpătat și o autoritate culturală asupra lui. E foarte bine, are un mentor în tine, dar lasă-l să vadă și alte orizonturi.

– Andrei, ce crezi, mă bântuie iar grandomania? Zâmbii...

– Eu cred că merită să vă asumați riscul, domnul profesor, îi zisei lui Mitică.

Acesta mă privi brusc cu indignare. Fața i se congestionă și izbucni:

– Cum îți permiți, tinere, să-ți dai cu părerea? El nu are nevoie de avocați. Tu, care nu ai habar de metafizică! Ce faci aici, dai târcoale ideilor, le amușinezi? După ce că te tolerăm, ești și obraznic?

Admonestarea dură, jignitoare, mă uimi peste măsură. Nu știu ce văzuse Petru în ochii mei, dar îmi atinse un picior pe sub masă. Era inutil, ce auzisem întrecea orice închipuire.

– Domnule, cum vă permiteți dumneavoastră să-mi vorbiți astfel?

– Măi băiete!

Niciun „măi băiete”, vă rog să nu mă întrerupeți! și cu greu mă stăpânii să nu țip și eu.

Cei de la mesele din jur ne priveau nedumeriți.

– În primul rând, eu nu sunt un tolerat aici și asta poate confirma Petru, în al doilea rând mi-am permis să-mi dau cu părerea într-o problemă care nu are legătură cu metafizica, ci a felului în care vă purtați cu fiul dumneavoastră. Dar cine știe, poate relația cu fiul este de natură metafizică și noi nu știm.

În clipa aceea, zărit doar de mine, un porumbel izbi fereastra, reluându-și zborul într-o clipă, de parcă nimic nu s-ar fi întâmplat.

– Uite, bătrâne, se văicăre Mitică cu glas stins, cum amorsezi conspirații împotriva mea! Uite ce îmi fac discipolii tăi!...

– Andrei nu-mi este discipol, ci prieten. Zău, Andrei, de ce te amesteci tu în treburile care nu te privesc? Uite, asta-mi place mie mult la Ionel!

La auzul numelui său, maiorul, care din cauza cantității apreciabile de băutură îngurgitate, căzuse în letargie, tresări, și de data aceasta își așază mâinile pe genunchi, ca un luptător de sumo.

– Îmi place că nu se amestecă în probleme care ies din sfera competenței lui. E mare lucru să întâlnești astfel de oameni.

Fața lui Ionel se luminează.

– Nici nu-mi permit la rândul-mi să-i spun cum să ancheteze un hoț sau un criminal. Carevasăzică - adăugă, schimbând accentul grav - să bem pentru competență, domnilor! Și, pentru că nu în ultimul rând o calitate a polițiștilor este rapiditatea, maiorul fu primul care ridică paharul.

Deși disputa fusese elegant tranșată în favoarea lui, Mitică, a cărei roșeață mai scăzuse ca a unui vin îndoit cu apă, era tot supărat. Se ridică brusc și plecă la toaletă. Incidentul îi tăiașe chefurile lui Petru:

– Băieți, eu zic să gătim.

În ajun avusese loc o tentativă de asasinat asupra ambasadorului Indiei la București. Maiorul ne dădu câteva detalii, recunoscând că nici el nu știa totuși prea mult...Minutele treceau și Mitică nu mai apărea. Petru, îngrijorat, se duse după el, întorcându-se zâmbind destul de repede:

– Ce credeți că face la toaletă?

– Ce?

– Stă cu pantalonii în vine și își numără banii cu voce tare!... Izbucnirăm în râs.

– Păi, cum ai putut să-l vezi?

– Știți că w.c.-ul e la demisol. Am ciocănit la ușă, l-am strigat dar nu mi-a răspuns. Știu că este cardiac și, îngrijorat, am ieșit afară să bat în fereastra aceea mică de la nivelul solului. Fereastra era deschisă, așa am văzut grozăvia.

Nici nu termină bine ultimul cuvânt că Mitică apărură clătinându-se ușor.

– E totul în regulă? Noi ne-am hotărât să plecăm. Andrei, o să te rog să plătești tu partea mea. Nu știu cum, mi s-au dus aproape toți banii și mai sunt trei zile până la salariu.

*

Mitică și Ionel, locuind în același cartier, pleacă cu un taxi.

– Ferice de tine că stai ultracentral! Îi zisei în drum spre apartamentul lui aflat într-un bloc construit în perioada interbelică. Pașii noștri sunau în noaptea precum ai trecătorilor întârziați.

– Știu ce vrei să-mi spui...

– Ce să mai vorbim, un imbecil și jumătate !

– Mai știu că vrei să mă cerți!

– Să te cert? Nici gând. Am realizat că ai vrut să-i curmi umilința.

– Hai la mine să încheiem cu un pahar de palincă. Am găsit **Homo Ludens**, a lui Huizinga. Parcă erai interesat de cartea asta, nu?

– Aș fi vrut, crede-mă, dar sunt frânt și mâine e musai să ajung la redacție. Întotdeauna am vrut să te întreb ceva: cât e întâmplare și cât destin în faptul că locuiești pe strada Mântuleasa?

– Într-o zi vei afla, dar nu de la mine, zise atingându-mi umerii.

*

Așteptând în stația de troleibuz îmi veni în minte fața schimonosită de furie a lui Mitică, apoi mi-l imaginai numărând banii. Nu știu cum, îmi apărură în față complet schimbat, parcă era o hologramă mărindu-se lent, de parcă ar fi vrut să înghită noaptea. Din patetismul lui rămăsese doar melancolia, și din bancnote, firimituri de hârtie învărtind asfaltul. Purta un fel de parpalac precum al lui Humphrey Bogart în **Casablanca**, și porumbelul acela zbura în jurul lui înfometat. Se învârtea atât de repede încât a trebuit să mă sprijin de un stâlp.

Enea Gela**POEZII ÎN CONCURS****Nu mai plânge Lenuș**

te-am schimbat te-am hrănit acum gata cu plânsul
 așteaptă să crești mare
 oricum te vor înghesui în catacombe
 cu lichenii întunericului creșcuți direct pe ziduri
 așa se va consuma starea ta de veghe

vei căpăta tot felul de vânătași Lenuș
 atunci mă vei striga zadarnic
 eu îmi voi fi înghițit de mult dumicatul fad
 al răspunsurilor
 singură va trebui să stropești tocul ușii
 cu apă parfumată
 dacă vrei să-ți faci o primăvară de interior

și să stai cât mai departe de fereastră Lenuș
 căci ce este fereastra la urma urmei
 un ochi de sticlă
 cu văzul crescut în mijlocul irișilor din vârful săgeții

să mai știi Lenuș
 că mama va fi la picioarele tale
 ca o blană de iepure alb
 umbra mea îți va încălzi tălpile

darul meu de nuntă - quiproquo

am mințit am furat
 am râvnit la iernile aproapelui meu
 dar să știi doamne că nu merită
 pentru câțiva fulgi afrodisiac ultra light m-au părăsit
 nestatornice asemenea unor femei
 în așteptarea avalanșei
 a salvamontistului rambo v
 curge din mine frig așa cum curge sânge
 din carcasa mielului când nu mai apucă
 a doua ninsoare

m-am dezbrăcat în prima zăpadă
 alb hoinar
 prinsesem o crustă sîdefie pe trup
 n-am știut că pământul este un fagure unde
 toate zăpezile expiră la 18 ani
 poate și mai devreme
 n-am știut că aerul înghețat taie sternul
 ca o husqvarna îndârjită
 că iernile au legea lor mecanisme superioare

te înalță pe catalige să vezi lumea de foarte sus
 cu imunitatea la pământ

doamne foamea mi s-a ghemuit într-un bulgăr
 rece albă rotundă
 stă rezemată de secera lunii și te-așteaptă
 ar putea crește pe măsură ce-ți semăn
 între arcade drum
 cu urmele Scorpiei

foamea de tine este un rug
 nu flăcările îl înalță ci vaierul fructului uitat
 în pământ

de preacuvioasa sămânță
 am visat azi-noapte că venea muntele
 la imigrantul mahomed

mai bine n-aș spune
 avea creste desfăcute în evantai ca aripile
 vulturului alb

deasupra prăzii
 mi-a fost teamă și m-am trezit
 dar foamea continuă doamne
 darul meu de nuntă
 quiproquo

neurofobia

a venit vremea să pleci mamă
 fii senină
 botul catifelat al tristeții nu se mai lasă mângâiat
 nu-i înghesui pe gât iarbă uscată
 fii senină
 îți spun de zece ani de când vin în salonul acesta
 capitonat cu liniștea groasă a neurofobiei
 nu-ți îngreuna singură drumul
 ce rost are să cari geamantane vechi
 în care bulendrele miros a urină de animal fricos
 mamă încearcă să uiți
 nu-i nicio scofală că uneori ni se-ntoarce plânsul
 sub pleoape

mai plin de sare
 că nu m-ai ținut în brațe la timpul potrivit
 ceasul funcționa înapoi pentru amândouă
 al tău cu limbile mai scurte nu mi-a arătat ora exactă
 întârzierile s-au contabilizat știu
 acum zadarnic te chinui să-l repari prin masca
 de oxigen
 că nu-i nicio scofală să stăm așa de vorbă

bolnavul de la salonul 5 s-a dus
 bolnava de la salonul 8 s-a dus
 toate saloanele sunt goale mamă
 doctorul care te-a tratat s-a dus și el
 a rămas numai asistenta asta tâmpită ...
 se crede maica tereza

își tine umbra în fiole pe grătarul de sus
al frigiderului

am mai rămas și noi - era să uit...

eu i-am vorbit inimii tale mamă
celor douăzeci de bătaii pe minut
le-am vorbit plămânilor pleurei ...

ficatului traversat de icter
m-am adresat stomacului înecat de glucoză
am vorbit splinei mărite
fierii sparte prin spații carnale
te rog ultima oară mamă
fii senină
voi scoate cât de ușor pot cablurile

la mori sans frontières

nu m-a-ntrebat nimeni nimic dar răspund
în cazul că s-ar găsi cineva
cândva
interesat de mine

caut oase așa cum alții caută metale rare
în cutia neagră a pământului
tot felul de oase

ale marelui vladimir ilici au devenit
tăcere în gestația muntelui
marmură neagră bronz patinat

oasele micului hugo chavez le-am descoperit
în pastilele de zaharină
din cafeaua servită la summituri
se dizolvă repede sfârâie puțin
și provoacă reacții în lanț

pe ale adoratului kim ir sen nu le-am aflat
(se crede) că ar fi migrant
în burțile femeilor
ne-născute
așteptând
bufeuri
(din sud)

nu vă bucurați dacă
niște pescăruși apucă un cioc două
din cenușa dispărutului saddam
au ochii mai roșii limba mai galbenă
aripile... mai puțin albe
însă nu pot să rumege
prin urmare
vor da totul pe dinafară

în cazul că vă interesează ce fac eu

caut oase așa cum alții caută metale rare
în cutia neagră a pământului

sau în mine
de la o vreme
nu mai este nicio diferență

am nevoie de oase adevărate
oasele-oase
din care să-mi pot face o corabie
pentru marea călătorie
când ar bate vântul puternic
și valurile ar fi înalte
m-aș apleca spre marginea corabiei
aș pune urechea în dreptul fiecărui fluier
să aud cum plânge pământul
în toate limbile
la fel

aici e nevoie să puneți de toate

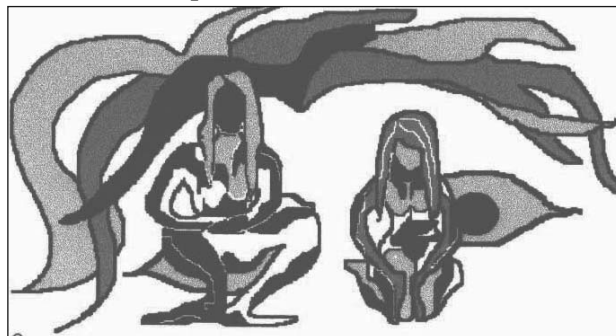
ca în mormântul unui faraon
amfore inele brățări
și
dinții dușmanului învins în ultima bătălie

e nevoie de o fântână
/fiecare să-și spele oasele
de-atâta trecut prin acele de siguranță ale istoriei/
cu o singură ciutură prinsă de cumpănă
pentru cerb și pentru vânător
când se-apeacă
să le cadă inima în aceeași picătură de apă

e nevoie de războaie suveici fire negre
pentru miresele vândute taților
/în ceasul expatrierii mamelor mute/

de artificii
să cadă din cer ploi organoleptice
ochi verzi
ochi albaștri
negri de smoală
pentru orbul Vasile care crede
că pânza freatică a luminii este
la peste 2000 de ani adâncime

aici e nevoie de vorbe
în stare să cumpere bunăvoința morții



/ de ce eu/ senzorii vieții pâlpâie încă
bruegel cel tânăr în bruegel cel bătrân
tic-tac tic-tac

aici e nevoie să puneți de toate
dar mai ales e nevoie să nu luați nimic
pentru că nu vă aparține nimic

a murit unchiul Bill...

și ce bărbat cuceritor a fost,
scria autografe direct pe cer;
oarbe la condiționări planetare,
se aliniau stelele în fața lui.

unchiul Bill tăia stânca în cristale perfecte,
apoi le ținea pe fiecare-n palmă,
până prindeau puls și-ncepeau să zvâcnească
pe gâtul de lebădă al zilei.

avea inimă mare unchiul Bill,
bătea-n metonimii pentru karma poezilor din urbe;
acum, după ce nu mai este,
le-au crescut limbile crestate poezilor
și le ies din gură șerpește;
dintr-atâtea pseudonime,
nici nu mai știi pe cine saluți...

unchiul Bill prefera aventura,
s-a dus cu intercity pân' la Paris,
a fost prima și ultima oară,
când a-ncercat să numere copacii, în mare viteză
și să se-ndrăgostească, în gândul lui, de B.B.,
înainte ca B.B. să se fi îndrăgostit de câini.

nu s-a-ntors cu niciun suvenir,

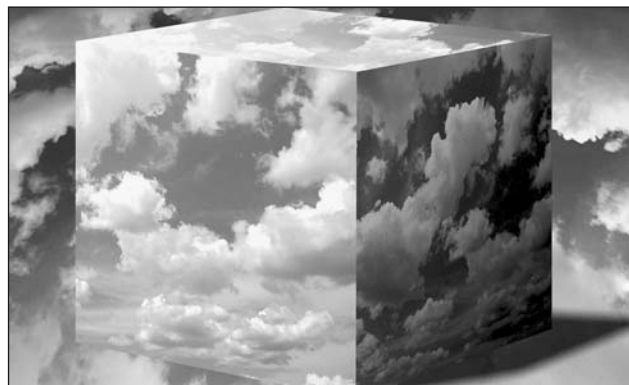
avem și noi Arc de Triumf,
nimeni nu trece pe sub el mai bine decât românii,
bătând pasul /pe loc;

nici de Turnul Eiffel nu vorbea,

avem Coloana Infinitului,
încap pe ea și vulturul, și cioara,
doar un gard de aer rece îi desparte.

ființă exotică, unchiul Bill...
până și tristețea a primit-o ca pe o rudă,
întâi în ochiul stâng, apoi în ochiul drept
și, când i s-a așezat pe malul inimii,
s-au aruncat îmbrățișați în gol.

uneori mi se face tare dor de unchiul Bill,
m-aș duce să-i caut vreun urmaș chiar la Paris,
dar dacă nu găsesc, ar trebui
să merg mai departe,
iar eu n-am cu ce.



dansează cu el

ți-am zis femeie
dansează cu orfanul acesta
pe care l-am numit într-un moment
de vagă inspirație

dumnezeu - înhămat la propriul car alegoric -
trage frâiele razelor pân-ajunge luna
în dreptul gurii
și se lasă mușcată dorința de om
la balconul ceresc rufele tale adună soarele
pe care n-ai apucat să-l trăiești astă-vară
flancate de sfinți expropriați
cu pielea crăpată
de la brâu încotro nici minte nu țin nici azil
în blana de lup a fiecărui sunet

femeie acesta nu este fiul tău
l-a abandonat o noapte îndrăgostită indecent
de întunericul altei nopți
dacă-l iubești dansează cu el
ține-i ritmul

închide ochii, Maria

cunoștințele noastre despre tenebre
au devenit manifeste romantice,
le spulberă vântul pe străzi...
oamenii-și oferă libertatea de-a lua câte unul acasă,
fără să-l înțeleagă, Maria;
sunt vremuri grele, vremuri de criză, vremuri
în care murim de poezie ca dintr-o boală,
visul se naște conspirativ,
când noaptea face sex în grup și nu-i pasă

al cui e bastardul;

înghite diminețile ca pe niște prune uscate, Maria,
îi place gustul toamnei, electricitatea din sămburi
a lumii;

dacă vei simți un ropot de mitralieră în piept,
să-ți desfaci atentă cămașa,
vom da dragostei noastre ultima șansă,
se va întoarce visul cu polenul altor vise pe aripi,
îl vei crește la sân, Maria
și va avea un nume, doar noi să-l știm.

PROZĂ SCURTĂ

Armina Flavia Adam

PANTOFII ROȘII



Singură-n gară. În dreapta valiza: tot ce-am iubit, tot ce-am iertat, tot ce-am crezut, câteva rochii împăturate cu grijă, pantofii mei roșii, cu tocuri metalice. Nu știu dacă-i voi mai încălța vreodată. Simplul zgomot al atingerii solului m-ar face să urlu. Nu în fața lumii. Doar în mine, așa încât nimeni nu m-ar auzi, așa încât nimeni n-ar ști că-n mine locuiește o altă femeie.

La cincizeci de ani încep să văd viața altfel. Să uit. Să mă adâncesc în mine ca-n negrul unei fântâni, să las apa să-mi treacă de creștet, fără a schița măcar un gest de salvare. Poate cineva va veni să-mi întindă o mână. La urma urmei, s-a mai întâmplat. Purtam și atunci pantofii cei roșii. Îi cumpărasem de la un magazin din Viena, cu singurele economii care-mi mai rămăseseră după delegația de aproape o lună. Pur și simplu, nu m-am îndurat să îi las pe raft. Unica pereche, exact treizeci și nouă. Erau făcuți pentru mine. Când i-am încălțat prima dată, m-am simțit mai frumoasă. Liberă. Încrezătoare și puternică, așa cum numai în filmele de la Hollywood mai văzusem..

E ciudată dorința femeilor de-a face schimbări. O adevărată terapie, aș zice: coafură nouă, rochii noi, pantofi noi. Ca și cum ele ar schimba ceva cu adevărat. Ca și cum ele te-ar transforma în ceea ce nicio dată n-ai reuși să devii doar fiind tu însăși, o conlucrare a propriilor forțe și temeri. Femeile care au trecut prin asta știu despre ce vorbesc eu acum. După o despărțire, pământul îți fuge de sub picioare. Apele pe lângă care treci te îmbie. Ultimele etaje ale clădirilor devin magnetice, obsedante. E greu să te împotrivești. E greu să mai însemni ceva, când lumea ta nu mai există, când universul tău era el.

Trecusem cu greu peste faptul că iubea pe altcineva. Puteam să suport gândul că avea să stea câteva nopți în brațele ei, că ar fi sărutat-o pe gât și pe umeri, că ea și-ar fi încolăcit picioarele împrejurul coapselor lui. Dar lui nu îi era suficient. O iubea. Îmi spusese asta în față, cu o răceală pe care nici acum, după atâția ani, nu am reușit să o înțeleg. Mă privea cu seninătate, aproape cu bucurie. Se eliberase de o povară cumplită, pe care o purta de multă vreme în suflet.

N-am zis nimic atunci. Nici măcar nu am plâns. Mă gândeam doar la Maria și Ema, fetele noastre. La cum vor primi ele vestea despărțirii. La cum vor privi ele lumea, dărâmându-se odată cu mine. În două luni eram divorțați. El s-a mutat la Andrada imediat ce mi-a spus despre ea. N-a vrut nimic din casă, nimic care să-l mai lege de viața trăită cu mine. Nu și-a luat nici măcar hainele. Parfumul preferat i-a rămas pe raftul din baie. La fel și aparatul de ras. O vreme, nu m-am îndurat să le arunc. Îmi era dor de el și mă prefăceam că nimic nu s-a întâmplat. Așteptam oarecum ziua în care se va întoarce și îmi va spune că doar am visat.

Fusese prima mea iubire. Unica. Nu-mi imaginasem niciodată viața în absența lui. Îmi spunea mereu că sunt frumoasă, că sunt femeia perfectă, că nu și-ar putea niciodată dori mai mult de atât. Nu înțelegeam ce anume se întâmplase, unde începuse această ruptură și cum fusese posibil să nu-mi dau seama că el iubea pe altcineva.

M-am trezit la treizeci și cinci de ani singură și cu multe responsabilități. Pe fete le trimiteam la mama, sub pretextul că mi-am adus de lucru acasă. Stăteam ore întregi în baie și plângeam. Nici la serviciu nu reușeam să-mi fac treaba ca înainte. Întârziem mereu cu proiectele și primisem deja două avertismente. Trecuse aproape o jumătate de an de când Mihai n-a mai luat legătura cu noi. Le plătea fetelor pensia alimentară, dar nu ne vizita și nici nu ne suna. Am aflat de la o cunoștință comună că Andrada era însărcinată cu gemeni. Am înțeles atunci că totul se terminase, că eu și fetele nu mai facem parte din viața lui.

Mi-am luat în grabă poșeta și am intrat la primul coafor pe care l-am întâlnit pe bulevard. Era o după-masă frumoasă de toamnă, prima în care ieșise și soarele, după multe zile ploioase și deprimante. Am făcut ce fac toate femeile părăsite. M-am tuns. Mi-am schimbat culoarea părului. Am ales un roșu aprins. Adevărul este că nu mi-a plăcut niciodată părul roșu. Atunci însă, uitându-mă în oglindă, m-am regăsit în femeia care mă privea. Ochii căprui, triști, pleoapele fardate în nuanțe de bej, câteva riduri răzlețe, buzele pline, mușcate pe-alocuri. Am încercat să zâmbesc, iar oglinda mi-a arătat cel mai trist zâmbet pe care l-am văzut vreodată. Pe cine păcăleam? Sufeream ca un câine. În mine nu mai rămăsese nimic din femeia de altădată. I-am plătit coafezei o sută de lei și am ieșit în grabă, cu ochii în lacrimi.

Peste o săptămână, am plecat la Viena. Aveam de încheiat un contract important, care nu mai

suferea amânare. Făcusem tot posibilul să mă eschivez, dar nu reușisem. Trebuia să o fac, altfel mi-aș fi pierdut locul de muncă. Nu-mi permiteam acest lucru, divorțată și cu două adolescente în grijă. Afacerea a mers ca pe roate, deși negocierile au durat aproape o lună. Era ultima noapte a șederii mele acolo. Îmi făcusem deja bagajele și ieșisem la o ultimă plimbare. Atunci am trecut pe lângă vitrina aceea cu pantofi roșii. Mi-au luat ochii la prima vedere. I-am cumpărat fără să clipesc, chiar dacă am rămas fără un șfanț și prețul depășea cu mult posibilitățile mele. De bucurie, i-am încălțat chiar atunci, în fața magazinului. Mă simțeam ca o mică vedetă.

M-am plimbat pe o alee în parc mult timp. Peste tot erau frunze căzute. Eșarfa cu imprimeu floral îmi flutura în vânt. Nici măcar nu am observat când mi-a căzut. M-am dezmeticit abia când un glas bărbătesc m-a trezit din visare, într-o engleză simpatcă:

– Here's your scarf, lady! You've lost it!

M-am întors imediat. În fața mea stătea un bărbat elegant, întinzându-mi eșarfa politicos. Nu mică mi-a fost mirarea când am văzut un chip cunoscut. Omul acela nu era altul decât bunul meu prieten din copilărie, Eduard. I-am sărit instantaneu în brațe, iar fața i s-a luminat.

– Tu, aici? Doamne, ce mică e lumea! Și când te gândești că nu ne-am văzut din clasa a opta!

Eduard mi-a zâmbit. Nu-mi dădea drumul din brațe. Nici mie nu-mi venea să mă desprind din brațele lui. Era bine și cald acolo. Mă simțeam protejată. Mă simțeam acasă. Am intrat la o cafenea. Eduard nu mai era un copil. Se transformase într-un bărbat chipeș, șarmant. Avea părul șaten, dat într-o parte, iar ochii albaștri aveau o seninătate aparte.

– Te superi dacă faci tu cinste? De ultimii bani mi-am luat pantofii ăștia! i-am zis, scoțând apoi un picior de sub masă, să mă laud cu achiziția mea.

– Frumoși pantofi, doamnă! Sper să fi meritat, mi-a răspuns, privindu-mă lung. În seara asta vom dansa mult.

În seara care a urmat, am luat cina pe terasa hotelului și am băut câte un pahar de vin roșu. Am dansat. Am povestit despre viețile noastre. Am râs, am plâns și-am dansat, până ce n-am mai putut să-mi țin pantofii cei roșii în picioare. Am făcut dragoste. Așa cum poate niciodată n-o mai făcusem până atunci. Nu mai eram eu. O altă femeie se născuse din mine.

Până la sfârșitul anului ne-am căsătorit. Am făcut o nuntă cochetă, cu invitați puțini, doar părinții și câțiva apropiați. Timp de paisprezece ani am fost o femeie fericită. Am cunoscut iubirea într-un fel în care puținor oameni le este dat să o cunoască.

Fetelor noastre le mergea bine. Maria s-a căsătorit cu un profesor de limba franceză, iar Ema cu un muzician. S-au mutat amândouă la București, dar ne vedeam destul de des. Eduard conducea o afacere cu piese pentru avioane și se descurca de minune. Eu îl ajutam. Nu ne lipsea nimic și ne iubeam la fel ca în noaptea aceea când am dansat pe terasa hotelului.

Cu o săptămână înainte de a împlini cincizeci de ani, Eduard a plecat la Viena. Urma să se întoarcă vineri. Vorbisem la telefon cu doar o oră în urmă, când mă sunase să mă anunțe că a închiriat o mașină pentru întoarcere. De fapt, voia să-mi facă o surpriză, o cumpărase pentru mine, după cum aveam să aflu mai târziu.

În toiul nopții, m-a trezit sunetul strident al telefonului. M-am speriat, nimeni nu suna noaptea. O presimțire sumbră mi-a năpădit inima.

– Alo? Doamna Angela Stan ?

– Da, eu... poftiți! am răspuns cu glas găuit.

– Agent principal Stănescu. Cu regret vă informăm că soțul dumneavoastră a fost implicat într-un grav accident rutier. Din păcate, rănilor i-au fost fatale. A decedat pe loc. Alo, doamna Stan, doamna Stan, mă auziți? Alo? Mai sunteți pe fir?

M-am trezit abia dimineața, prăbușită pe covorul din sufragerie, cu un cucui zdravăn la cap. Leșinasem. Nu știu exact cât timp am fost inconștientă. Nu reușeam să mă ridic. Nu vedeam bine. În minte îmi răsunau doar cuvintele agentului.

La înmormântare au venit mulți oameni. Nu-mi păsa de ei. Nici de condoleanțele lor, mai mult sau mai puțin sincere. Îl uram pe Eduard. Îl uram și-l iubeam în același timp, atât de mult! De ce mă părăsese tocmai acum? Ce aveam eu să fac într-o casă mare și goală? În brațele cui aveam să dorm, în brațele cui aveam să mă trezesc?

Mi-am făcut bagajele. Am luat un taxi și am pornit către gară. Nu am o destinație anume. Voi pleca undeva, oriunde, departe de casă. Sunt singură, înconjurată de trenuri. Câțiva oameni mă privesc

plictisiți, dar pentru mine nu mai contează. Ei nu mă cunosc. Nu așa cum m-a cunoscut Eduard. Ieri am aruncat pământ peste el. L-am părăsit. Nu am avut de ales. Morții cu morții și viii cu viii. De fapt, s-ar putea să fie doar o iluzie faptul că eu încă trăiesc. Nu am cum. Aerul meu era el. Din aerul meu au rămas doar pantofii cei roșii, pe care nu-i voi mai încălța niciodată.

SPÂNZURĂTOAREA

Octombrie. Zi cu soare. E vremea culesului. Moș Toacă pregătește coșărcile. Vecinii s-au adunat în fața tarlalei. În depărtare, Vasile Coștei lovește calul cu biciul. Aștept să ajungă în fața noastră, apoi încep a-l sudui:

– Mă, Vasile, mă! Nu ți-am zis să nu mai bați calu'? Apoi ce vină are el de-l tot lovești fără rost?

– Nu-i fără rost, las' că știu io! Calu-i ca muiera. Dacă nu-l bați, o ia pe din lături și nu mai cunoaște drumu'.

Îl las în pace. N-am cu cine. Atât îl duce mintea. Sau poate așa a fost și el învățat de mic. Oamenii spun că bătrânii nu i-ar fi părinți, că l-ar fi luat de suflet de la Maria din deal. Maria a fost o femeie frumoasă. S-a iubit cu un bărbat însurat și-a ieșit copilul ăsta, Vasile. De rușinea oamenilor, Maria și-a pus ștreangul la gât chiar în ziua în care-a născut.

Ne împărțim munca. Vasile trage căruța de-o parte a tarlalei și își îndeasă pălăria de paie pe cap, strigând cât îl ține gura:

– Hai, hai, mai cu spor, că îndată o să vie amiaza și oamenii care-s vrednici or pofti un pahar de jinars!

Oamenii nu-l ascultă. Vasile începe a arunca cucuruzu-n coșărci și-a cânta ca popa Lascu: „Căci vrednic este lucrătorul de răsplata lui.” După o vreme se oprește. Se pune-n fund pe pământ, cu capu' în palme și începe a plânge.

– Scoală-te, mă, Vasile, mă, că-i rece pământu'! Ce vrei amu? Să te betești cu rinichii ca tată-to ăl bătrân?

Nu mă aude. O vede numai pe maică-sa, spânzurată de-o creangă. Lângă ea, el, abia născut, țipând de foame și frig. Mă tot gândesc că într-o bună zi o să-l găsească oamenii ăștia cumsecade ca pe mă-sa. Cu ochii deschiși și cu pieptu' gol. Către miazăzi. Fără regrete.

– N-auzi, mă, să te scoli de acolo? Mă, Vasile, de ce nu-ți cați tu, mă, o fată să te însori? Să ai și tu un rost pe lumea asta, să ai pentru ce să te scoli dimineața!

Lui Vasile nu-i pasă. Toți i-au zis de însurătoare. Da' cine să-l ia? Bogat nu-i, frumos nu-i... și lumea o vorbește pe după garduri pe mă-sa adevărată, c-ar fi fost ușuratică și că Dumnezeu ar fi pedepsit-o pentru fapta ei, luându-i mințile.

Către amiază, oamenii ajung la jumătatea tarlalei. Căruța-i aproape plină. Vasile toarnă jinarsu-n paharele muierilor. Bărbații trec sticla de la unul la celălalt, scuturându-se de tăria licorii. Apoi feciorul scoate din desaga țesută pita coaptă pe vatră, cașul frământat de trei ori cu sare din cea mare și slana afumată la fum potolit. Toți se bucură de prânz ca de-o masă împăratească.

Pe tarla se face liniște. Graurii zboară împrejur, pregătindu-se de ospăț. E negru cerul de ei. Deasupra lui Vasile, îngerul morții își întinde aripile. O clipă doar îi aud fâlfăirea, apoi umbra dispăre, ca și cum nici n-ar fi fost. Îmi fac cruce de trei ori.

– Ferească-ne Sfânta Fecioară de duhul cel rău!

Celelalte femei se închină și ele și scuipă în sân. Căruța e plină. Vasile se suie în ea și lovește calul cu biciul. Bietul animal o ia la goană. Pe drumul de pământ rămâne tot câte-un cucuruz, cu boabele galbene ca părul Mariei.

– Nu mai bate, mă Vasile, mă, calu'! Mă, tu n-auzi, mă? Arză-te-ar focu să te arză!

Vasile nu mă aude. Pretutindeni, de-a stânga și de-a dreapta lui, se înșiră tăcute, cu ochii deschiși, Marii atârinate în ștreanguri.

SCRISOARE PENTRU IUBITUL MEU

Pentru mine, toate diminețile sunt la fel: desculțe, cu ferestrele larg deschise, cu genele lungi, ațintite undeva în depărtare, spre nicăieri... mirosul acela de cafea proaspătă, rostogolită în ceașcă într-un mod aproape perfect... amorțirea asimetrică a gândurilor uitate pe raftul din bucătărie, lângă fragmentul

preferat din *Lady in red*... singurătatea aceea a mea tăcută, nu tăioasă, ci doar resemnată, în doi.

Mă privești de parcă m-ai fi cunoscut ieri. Nici măcar nu-mi dau seama dacă o faci cu drag sau cu ură. Sau poate cu puțin din fiecare. Aștepti să te sărut. Îmi amintești de cerșetorul acela cărunt de la colțul străzii, tânjind mereu după luciul unei monede. Eu văd doar dincolo de tine și mi-e teamă. Teamă că privirea aceea insistentă mă va urmări toată viața, chiar de-aș pleca la capătul lumii.

Îmi împart existența cu tine. Gândurile, în schimb, nu trebuie să le împart cu nimeni... nu trebuie să le explic nimănui... în gândurile mele, știu cum arată iubirea aceea transcendentă, o pot pipăi, îi pot privi chipul, o pot cuprinde în palme, o pot tranșa din toate unghiurile, o pot sparge în mii de bucăți pentru ca apoi să o remodelez, mai adâncă, mai amețitoare. În gândurile mele, iarba crește în cochilii albastre și melcii mi se agață de umeri. Cerul îmi ține loc de pământ și plouă cu îngeri.

În lumea mea e cald. Tu nu mi-ai înțeles niciodată lumea. Ești ghețarul care îmi rănește mâinile până la sânge. Nici măcar nu ți-e milă. M-ai acoperit cu frunze moarte, să cred că nu mai trăiesc. Mi-ai acoperit ochii cu nisipul mării, să nu-mi mai vezi privirea pierdută. Ai lăsat caii de ceață să năvălească în mine și să mă facă zdrențe, iar ei au plecat cu roșul inimii mele strălucindu-le pe copite.

De când mă știu, cineva m-a iubit... nu știu de ce pe mine, care nu pot oferi nimic în schimbul iubirii. Nu cunosc nici rațiunea care a stat la baza alegerii mele, când erau și când sunt atâtea femei. Știu doar că eram copil și Cineva mă iubea... Cineva de sus, care a hotărât să mă nasc. Cineva de sus, care a hotărât să fiu iubită, nu așa cum mi-aș fi dorit eu, ci așa cum a dorit El, pentru ca lutul din mine să nu afle niciodată ce înseamnă cu adevărat iubirea.

Se spune că atunci când vom îmbătrâni ne va părea mai rău pentru lucrurile pe care am fi putut să le facem în viață, dar nu le-am făcut, decât pentru cele pe care le-am făcut. Anii trec. Mi-e greu să mai număr anotimpurile. Mi-e greu să îmbătrânesc lângă tine.

Sunt ninsoarea din ochii celui care mă iubește. Nu din ochii tăi. Tu nu mă iubești cu adevărat. Sau poate eu nu te iubesc îndeajuns. Cu trupul tremurând de dorință, stai lângă mine și taci. Ne-am înstrăinat.

Miroase a mere coapte și-a scortişoară.

DECLARAȚIE PE ȘERVEȚEL

Gara de Nord. Aglomerație. Pretutindeni, oameni grăbiți. Mă deranjează curentul, îl simt zvâcnindu-mi în creier, amețindu-mă. Starea de disconfort e accentuată de cea a căldurii excesive.

Tocmai m-am despărțit de Dragoș. M-a condus la gară. Mi-a cărat bagajele. M-a implorat să nu plec, să rămân lângă el. Nu pot. El are nevastă. E mai tânără cu cincisprezece ani decât el. Au împreună un îngerăș de copil, cu părul cârlionțat. Până să mă întâlnească pe mine, o iubea mult. O venera chiar.

N-am cum să ignor ceea ce simt. Îmi pare rău pentru ea. Îmi pare rău că soțul ei s-a îndrăgostit de mine, chiar dacă n-am făcut nimic pentru a provoca acest lucru. Mă pun în locul ei și mă simt oribil. Un fel de greață îmi trece prin abdomen, amintindu-mi că și eu am o familie acasă. Un soț care mă iubește și trei copii minunați, două fetițe și un băiat.

N-am vrut să se ajungă aici. N-am vrut ca Dragoș să mă iubească. De fapt, nu l-am crezut când mi-a spus asta. Mi-am zis că așa sunt artiștii, veșnic îndrăgostiți de muzele lor. Am avut mereu convingerea că pictorii au nevoie de muze pentru a putea combina culorile potrivite, pentru a putea exprima ceea ce simt.

Ne-am întâlnit prima dată în martie, anul trecut, la un vernisaj. Eu urma să cânt la pian, el să-și expună lucrările. Când am intrat în sală, toată lumea a amuțit. M-am simțit stânjenită de toate privirile îndreptate spre mine, deși nu era primul eveniment de acest gen. Parcă îi auzem chicotind, dându-și coate unul altuia: „E bună tipa! Cine e?”.

Am detestat mereu sentimentul de-a fi vânată. Nu-mi place rolul de pradă. Și mai ales, nu sunt o pradă ușoară, așa cum ar putea crede bărbații. Am iubit un singur bărbat în toată viața mea, pe soțul meu. Pe mine m-au iubit mulți, dar acest lucru nu m-a impresionat niciodată. Dimpotrivă, cu cât s-au ținut după mine și-au insistat, cu atât mai departe am căutat să alerg. Nu știu dacă am făcut-o pentru că așa am crezut că este moral sau doar din teama de-a nu întâlni o dragoste nouă, căreia să nu îi pot rezista.

Roșisem toată și eram conștientă că toți cei prezenți au observat acest lucru. Un domn grizonat, îmbrăcat la patru ace, s-a desprins din mulțime și s-a apropiat, zâmbindu-mi ușor amuzat:

– Să primim cum se cuvine o doamnă a pianului, le-a spus invitaților pe un ton prietenos, apoi mi-a sărutat mâna și m-a condus în mijlocul sălii.

– Vă mulțumesc! m-am bâlbâit eu, apoi m-am așezat pe scaunul din piele neagră, iar mâinile mele au început să alunece pe clapele albe cu grație de maestru.

Orele au trecut repede. Nu și privirile bărbaților din jurul meu, care nu se desprindeau de pe decol-teul rochiei mele roșii. După ce toată lumea s-a retras, Dragoș m-a invitat la cină. Am luat masa într-un restaurant select, în centrul capitalei. În tot acest timp, m-a privit în ochi. Aveam impresia că vede prin ei, că mă inundă într-un fel sinistru și deopotrivă plăcut. Era fascinat de prezența mea, iar acest lucru mă stân-jenea.

M-am scuzat sub pretextul că trebuie să merg la toaletă. Ajunsă în fața oglinzii, mi-am pus din belșug apă rece pe față, să mă dezmeticesc. Când m-am întors, Dragoș mi-a luat șervețelul, apoi, cu un stilou argintiu, mi-a scris pe el „Te iubesc, Mara!”. Am zâmbit pe moment, nu mă așteptam la un asemenea gest, cu atât mai puțin la o declarație de iubire.

Dragoș m-a condus la gară. Deși împăturasem șervețelul cu grijă și-l strecurasem în geantă, l-am aruncat în primul tomberon pe care l-am întâlnit. Ce să fac eu cu o nouă iubire?

Ochii lui Dragoș s-au umplut de lacrimi. A îngenunchiat în fața mea, cuprinzându-mă de picioare, lipindu-și fruntea de ele și sărutându-mi-le:

– Rămâi cu mine, Mara, te rog, rămâi cu mine! Lasă-mă să am grijă de tine! Vei fi fericită cum nicio femeie nu a mai fost!

– Îmi pare rău! Nu pot... Viața mea s-a scris demult, Dragoș!

Am plecat fără să privesc înapoi. El a rămas în genunchi, fără să-i pese că oamenii îl priveau ca pe-un ciudat. Poate nu toți. Poate și alți bărbați au iubit cândva o femeie îmbrăcată în roșu, căreia i-au scris pe un șervețel „Te iubesc!”.

Oleg Carp

Micul dejun

Aerul roz izbește
în pieptul dimineții
în oglindă nici zare
de trandafir
peretarul pătat de sânge
astupă gaura în care-am
să mor
dorul de tine
îl pun de o parte
ca pe ceva ca pe un măr
îl privesc ca pe mine însumi
și nu-l hărțuiesc ca-nainte
îi trec cu mâna prin păr
peste profilul
neășteptat de concret
fruntea nasul gulerul hainei
tac despre tine
și parcă-mi șoptesc
poate mâine
vom sta împreună
la o masă în cer

Cana

Luna se uită la șoareci
sclipeșc ca niște ghiocci
inima-ți tremură-ntruna
de teamă sau poate
Sau poate nu mai vrei
să îți aștern la picioare



încă o punte pe care
vom număra pân-la trei
bucetul de flori
și sărutul
greieri urlând prin mohor
stele strivind văzduhul
și scâncetul de labrador

Cerul începe de pe pământ
Vămile tot așa
De pe pământ încep și iarba
În sus se înalță
încolțită încă din cer
Și noi din cer venim
Spre cer ne îndreptăm pașii
Care și cum putem
Chiar și vorbele
Spuse de-acum
Se ridică la culmi amețitoare
Se vor întâlni acolo
O dată

Ca niște balauri sau
ca niște îngeri
Pe care îi compunem
Încă de aici
Din cerul de jos

Una Ana

Cu o oră în urmă
Sau poate cu un veac înainte
m-am îndrăgostit de Ana
pe care nici măcar
n-am zărit-o cu trupul
veselă și nurlie
mi-a adus în dar inima ei
parcă văd, mai să se împiedice
de prag roșind, a scos-o
din buzunar și răsând,
lin mi-a zidit-o în piept
și tot icnind de bucurie
mi-a spus
că de azi încolo
voi purta două inimi

Cireșe la urechi

I-am pus iubitei mele
Cireșe la urechi
Vulturul a trecut atât de-aproape
deasupra noastră
încât, cerul a devenit vulture
cireșele, îngeri la urechi
noi doi - unul
sărutul - veșnicie

Emil Proșcan**Scrisoare către Dumnezeu (V)**

Dragă Doamne!

Sunt Ioana, fetița ce tot îți scrie despre bunicul, părinții și viața ei, adică despre frământările și zburciunile neputinței de a înțelege răul care s-a abătut asupra noastră! Știu că toți te roagă câte ceva și numai eu lipseam din multele ascultări pe care încontinuu știu că le faci. Sunt necazuri multe și oamenii necăjiți nu mai au pe nimeni care să-i ajute și mai ales în care să aibă încredere. Sunt convinsă că înțelegi că nu am cui să-i spun ceea ce se zbate în mine. Știu că nu te supăr, că mă ascuți și asta îmi face bine, pentru că în afară de bunicul, nu mai am pe nimeni și Tu știi asta. Părinții au uitat complet de mine... În afară de suferința pricinuită de lipsa lor, mi-e teamă că li s-a ntâmplat ceva rău....

Chiar dacă aș mai avea cu cine vorbi, eu de Tine am trebuință. Cu Tine îmi petrec mare parte din gânduri și numai așa mai simt liniștea. Bunicul meu spune că numai Tu mai poți face ceva pentru dreptatea oamenilor. Cred ce spune, nu a mințit niciodată, totdeauna a avut dreptate pentru că știu că folosește gânduri de-ale Tale. Nevoia de tine mă face să vin la biserică chiar și atunci când nu mă ia bunicul, adică atunci când nu sunt slujbe. La noi bisericile sunt deschise în fiecare zi și-mi place să intru în într-o biserică mai ales când nu e nimeni. În liniștea aceea totul e altfel. Icoanele, înălțimea pereților, lumina, gândurile mele, chiar și zgomotul pașilor sunt altfel. Și eu devin dintr-o dată altfel, Te simt pe Tine mult mai aproape. Parcă ai fi un bunic uriaș care umple aerul bisericii. Încerc acolo, în lumina aceea plină de rugăciuni, să mi te imaginez și să vorbesc cu Tine. Amintirile despre mama, tata, colegi, vecini, camera mea, despre oamenii pe care-i știu și tot ce mă pune pe gânduri, trec prin aerul luminii aceleia plin de Tine și se amestecă cu cea a candelor și cu gândurile mele. Aici toate lucrurile au cuminenie, înțelegere, bunătate... Tăcerea este altfel decât cea a mea și a bunicului de acasă. Simt aici un fior, o emoție plină de taine pentru ceea ce bănuiesc că există dincolo de ceea ce eu pot înțelege. Clipele petrecute acolo seamănă cu cele din serile când bunicul îmi spunea poveștile în care am aflat despre oamenii buni pe care eu mi-i imaginam cu haine strălucitoare și priviri zâmbitoare. Bunătatea lor o simțeam încălzindu-mi sufletul, iar viscolul de afară devenea bun precum sufletul celor din basme. Multă vreme am crezut că toți oamenii sunt buni precum bunicul meu, că nimeni nu poate face rău, că nu exista suferință. Nu cred că mi se părea ceea ce simțeam. Cei ca-



re veneau atunci în biserici îți mulțumeau, Doamne pentru ce aveau, pentru frumusețea zilelor, pentru bucuria sărbătorilor, pentru tot ce aveau. Îți mulțumeau și nu cereau mai nimic! La acest lucru mă gândesc mai tot timpul Doamne.

De ce oamenii au acum mai multe nevoi și nimeni de aici din țara lor nu-i mai poate ajuta? De ce pleacă în Spania sau alte țări și nu mai pot munci în țara în care s-au născut, au copilărit, unde au copii și familii? De ce bunicii copiilor pe care-i știu sunt triști și singuri? De ce oamenii îți cer acum tot mai multe lucruri? De ce spune bunicul că fabricile făcute de ei au fost distruse și tot ce aveam mai bun a fost furat? Nu cred că le dai Tu voie să facă asta? În gândurile celor care fac rău, cred că Tu nu poți pătrunde ca să-i cerți și să-i înveți despre faptele bune și nevoia de a le face pentru ceilalți oameni. Nu-i așa, Doamne, că Tu nu poți pătrunde în gândurile oamenilor răi pentru că ei nu Te cunosc? Oare ei nu au pe nimeni să le povestească despre Tine? Ești singur cu atât de multe nevoi și suferinți Doamne!

Cred că viața oamenilor ar trebui să fie altfel. Precum într-o casă, adică într-o familie, unde cei ce locuiesc acolo împreună nu-și pot face rău. Mă gândesc la ce ar trebui făcut să nu mai fie nedreptate și suferință. Bunicul spune că pentru a avea ceva trebuie mai întâi să-ți pui în gând, să-ți dorești și să lupți pentru asta. Cred că din gândurile noastre afli Tu despre trebuințele noastre și ne ajuți fără să-ți cerem. Dar de ce nu mai poți Tu Doamne să faci să nu mai fie rău pe pământ? Chiar nu poți să-mi aduci părinții acasă? Bunicul spune că răutatea din oameni Te-a făcut să te depărtezi de noi și să ne lași în voia sorții și că oamenii răi nu pot deveni buni decât prin ei, adică prin căința lor și că pentru asta trebuie să se apropie de Tine.

Bani, bani, cât mai mulți bani vor unii oameni, spune bunicul. Pentru asta mint, fac rău, fură, pornesc războaie și fac mult rău. Sufletul li se schimbă, devine negru, neînțelegător, nesimțitor, nemilos... Munții lor de bani produc pentru ceilalți să-

răcie, suferință, durere, întristare și multă nedreptate. Privirile oamenilor triști se ridică rugătoare, tot mai des, spre cerul tău.

Dacă banii sunt cauza acestor rele de care îmi vorbește bunicul, cred că cel mai bun lucru pe care ai putea să-L faci Doamne, ar fi să iei banii de pe pământ! Pe toți! Să nu mai fie nicăieri acele *hârtii* pentru care au plecat părinții mei. Fă să dispară toți banii și lumea să uite de ei.

Fiecare om să muncească, să știe să facă ceva. Șefii care conduc să se îngrijească ca fiecare om să învețe să facă ceva pentru ca pe pământ să fie de toate: alimente, îmbrăcăminte, mașini, case, cărți și tot ce mai există trebuincios în viața oamenilor. Conducătorii satelor, orașelor și ai țărilor să se îngrijească ca totul să se împartă după cum sunt nevoile fiecărui și fiecare să-și ia atât cât are nevoie. Îți dai seama cum ar fi Doamne ca unii să facă pantofi, alții să cultive pământul sau să facă case, avioane, trenuri, jucării..., și să nu primească bani. S-o facă cu bucurie pentru ceilalți pentru traiul tuturor. Fiecare să primească din munca celorlalți oameni atât cât are nevoie pentru a fi fericit!

Cum îmi povestea bunicul că era în familia lui când era copil: munceau împreună și împărțeau tot ce agoniseau. La fel cum e la albine, furnici și chiar la copaci. Îți dai seama Doamne că fiecare ar avea tot ce-i trebuie, fiecare ar avea dreptul la bogățiile ce Tu le-ai dat pentru noi pe pământ și la tot ce se face din ele. Bogățiile nu s-ar mai preface în bani și nu ar mai fi furate sau ascunse!

Nu prin bani să aibă ceea ce-i trebuie omului, ci prin dreptul de a fi folositor, drept și cinstit! Oamenii ar trăi în dragoste și recunoștință pentru unii pentru ceilalți. Nu ar mai fi ură, dispreț, invidie, înșelăciuni, nedreptate. Ce multă lumină și zâmbet ar fi în privirile oamenilor! Cred că și Tu ai fi fericit să vezi atâta dreptate, mulțumire, zâmbete pe întreg pământul. Să nu râzi de mine Doamne, știu că sunt un copil, dar așa simt eu că ar fi normal să se întâmple drept cu viața noastră. Și îți mai spun ceva care sper să te facă să zâmbești! Eu cred că așa era când ai făcut Tu lumea atunci la început! Mai fă-ne odată Doamne, să fim ca atunci, când ai spus: *Precum în cer așa și pe pământ!*

Ioana

Florentina Loredana Dalian



Femeia impară

Femeia impară străbate
apusurile
de una singură
cărându-și în poșete de lux
toate nimicurile

Femeia impară umblă cu părul
despletit
uneori negru alteori
de culoarea alunei coapte
sau a spicelor date-n pârg.

În ochii ei de nuanță incertă

întrezărești toate dorurile
ascunse în spatele pupilei
ce n-ai da să le știi uneori!

Femeia impară iubește în secret
își cumpără surogate
de amăgit tinerețea
o carte o floare brățări

Își numără zilele nopțile
izbânzile ridurile
niciodată iubirile în contratimp
niciodată banii

Femeia impară își pune
în ordine
lucrurile scrisorile amintirile
le așează-n sertare în
antecamera inimii
le leagă cu fundă roșie
de mătase

Își poartă singurătatea ca
pe un trofeu
ai zice că sfidează dar nu
are doar grijă să nu destrame
misterul frumusețea iubirea

Femeia impară e uneori
iubită dorită terfelită
ba chiar ividiată
fie și pentru ce n-are

Bărbații adoră zâmbetu-i
misterios

după care se sperie și fug
spre alte zămetete mai umane
mai puțin feminine

Femeia impară fragilă gingașă
nu poate fi livrată decât cu
instrucțiuni de folosire
dar cine are timp să le citească

Noaptea după ce a terminat
inventarul emoțiilor de peste zi
se despovărează de cercei

de inele
de farduri de visuri prăfuite

De vei trage cu ochiul
prin fereastra ei târziu în noapte
vei vedea că femeia impară
s-a dezbrăcat și de ultima iluzie

O vei afla pregătindu-se
să stingă lumina
să tragă cortina peste vise
apoi o vei auzi punându-și
tristețea pe note





Mioara Bahna

Tendințe sinestezice – Mihaela Roxana Boboc: Șevalet cu epilog

Literatura și artele plastice, mai ales pictura, sunt două domenii fascinante pentru mulți. Mihaela Roxana Boboc le tatonează pe amândouă! În aceste rânduri preliminară, vreau să mai adaug o observație generală, și anume că lirica, pe care o vizează, are puritatea simplității, e genuină, și e bine așa, pentru că poezia ei răspunde scopului primordial al scrisului, care trebuie să servească, în primul și în primul rând, ca debușeu al sufletului celui care alege o asemenea formă de a comunica și a se comunica, așa cum distinge Tudor Vianu între ceea ce el numește *intențiile limbajului*.

Versurile Mihaelei Roxana Boboc, din volumul **Șevalet cu epilog** (Ed. Rafet, Rm. Sărat, 2016), sunt, în continuarea a ceea ce afirmam mai sus, cu un termen nichitastănescian, „respirări”, fragmente de gând, de trăiri, senzații, cărora autoarea le caută trup în cuvânt, într-o întreprindere cathartică, luându-și-l drept martor și interlocutor, fie și la distanță, pe cel care, de multe ori, este punct de plecare și liman al neliștilor sale.

În context, versul liber este oportunitatea pe care o valorifică, fiind capabil să surprindă fluxul emoțiilor sau doar al observațiilor autoarei, legate, mai ales, de evenimentele propriului eu. La aceasta, se adaugă, în privința „logisticii” întregului, în cea mai mare parte a cărții, eludarea normelor punctuației, cu inerentele consecințe, poate și pozitive, dar deloc neglijabile nici urmările negative.

Cartea poate fi receptată ca un amplu monolog, în care sunt expuse căutările semnificațiilor unor gesturi ori doar ale prezenței celuilalt, într-o circumstanță sau alta, femeia îndrăgostită, din poezia Mihaelei Roxana Boboc introspectându-se, în același timp, și constatând că *dincolo de tine oglinzi se închid în trupul meu/ ca un fermoar peste o operație complicată/ în urma ei timpul și-a amputat un braț și doare/ când ating un nerv se transformă în piatră și tace...*

Deși, în general, textele cuprinse în volum sunt ilustrări ale unei lirici subiective, când și când, detașându-se de obiectul contemplației sale, instanța lirică încearcă o altă perspectivă, fără a renunța, fie și episodic, la a empatiza cu acesta și, meditativ, deseori, textul este străbătut de flash-uri cu segmente de viață, efemeride a căror relevanță o percepe doar sinele: *am dat drumul fluturilor/ vezi dâra lor cum se pierde/ odată cu prima ninsoare*.

Cele trei secțiuni ale cărții, **Dragoste**, **Culoare** și **Plus**, inegale sub aspectul valorii, care merge crescător, cuprind eșantioane dintr-un parcurs existențial fără întâmplări spectaculoase, văzute din afară, dar unde, așa cum se anticipează încă din titlu, emoția este factor definitoriu, atribut structural al cuiva care crede, spre exemplu, că *între plus și minus, Dumnezeu a așezat poezia și că timpul e la un pas în urma noastră și coase de zor, pentru că niciun minut nu e al tău, iar ceasul își poartă singurătatea în brațe*.

Dragostea, poezia, visul, dar, mai ales, timpul, căruia i se subordonează totul, sunt, în poezia Mihaelei Roxana Boboc, reperele drumului străbătut de autoare și pe care și-l asumă, dând glas, prin eul liric, frământărilor, gândurilor adunate.

Veghind asupra câte unor aspecte ale vieții, atașată de concretul acestora, poezia din volum mărturisește aproape continua teamă de timpul necruțător, sub a cărui tiranie totul este îngenunchiat implacabil: *timpul își mărește pasul*. De aceea, vocea lirică imploră: *Nu măsură timpul pentru noi/ în secunde anormal de secvențiale* și caută, cu ecouri blagiene, să-și determine interlocutorul să se ralieze la remarcile sale, determinate de o experiență copleșitoare, însă receptată în felul acesta doar de sine: *ceasurile nu bat/ ora exactă/ pentru visul din perete/ ar fi de ajuns să găsim o scorbură/ Și un moment de sinceritate/ simți iubirea cum ticăie/ în (h)ora inimii*.

Imagini decupate mai mult sau mai puțin aleatoriu, din realitate sau din vis (*Cazi pe albul sânilor mei; lângă mine se derulează un film etc.*), uneori traduse în cuvânt cu o strângăcie indusă, probabil, emoțional (*trupul-ți devine o umbră* –s.n.), aspirații cuminiți (*aș vrea să fiu o radieră*), transpun, de fapt, în vers nevoia de dragoste, clamată cu disperare: *sunt o păpușă cu ochi sticloși/ urlu după lună cu dragoste...*

Astfel de căutări, între amintirile-certitudine și un prezent aproximativ, impuse de nevoia de împlinire sentimentală, fie și printr-un eros liliac, se exprimă însă patetic, în text, chiar și când energiile sufletești se îndreaptă spre un actant ipotetic: *nu știi cine ești/ dar porți cu tine/ chipul meu când plouă/ și mă rog s-adoarmă melcii/ să furî din mine/ toate ploile.*

În consecință, nu rareori, imaginarul poetic este străbătut, prin frânturi de gesturi, de o senzualitate, uneori, temperată (*de-ai ști cât de mult/ apasă prin vene/ mâinile tale/ trasând o linie imaginară/ buzelor mele*), alteori, de-a dreptul dionisiacă (sugerată prin zbor, prin *nebunia firului de iarbă* ori prin concluzia femeii îndrăgostite, rostită într-un monolog adresat: *îți țin inima/ să n-o ia la vale printre pădăii, drept care, îi pretinde, în același timp, și lui, celui: oprește mugurii/ să nu explodeze în alb/ adună extazul/ în cele mai vibrante culori*).

Prospectând expresia eficace, pentru a se apropia de comunicarea inefabilului trăirilor, Mihaela Roxana Boboc, prin cele două pasiuni artistice ale sale (artele plastice și poezia – n.r.), încearcă unificarea unor limbaje diferite prin „instrumentele” cu ajutorul cărora se transpun, dar identice prin ținta pe care o vizează, aceea de transfigurare a realității pentru a accede de la senzație, sentiment, la cuvânt, firește, pe cât posibil, „cuvântul ce exprimă adevărul”! De aceea, în textul care împrumută titlul volumului, cu un oximoronic amestec de mândrie și întristare, eul creator constată: *înger de-ai fi,/ tot n-ai cunoaște epilogul - / doar șevaletul meu îl știe,/ cât l-am purtat prin mine/ m-a învățat durerile...*

Pentru poetă, iubirea este o construcție, înglobând inerenta jertfă, *Ană a culorii*, dar ea este, de această dată, cea care înalță zidul, nimic alt decât *peretele inimii*, unde a *așezat cu atâta migală* ceea ce știe că trebuie să-i fie izvorul clădirii. Drumul parcurs este, prin urmare, în sens invers decât de obicei. Vocea lirică se confesează și-și dezvăluie programatica nevoie de a zidi în jurul unui ax, de vreme ce *să fii poet fără muză/ e ca și când aș vrea să pictez un tablou/ în arcadele memoriei/ cu un singur sărut,/ cum s-ar vedea răsăritul/ fără strop de culoare în buzunar.*

Salvarea de temeri ori soluția a toate neîmplinirile sau disfuncțiile unui prezent nu totdeauna conform cu visul este, în volumul de față, fie și din când în când, camparea între zidurile poeziei, dar și în culoare (*culoarea e singurul meu adăpost*), fiindcă acolo se poate afla, în primul rând, pentru unii măcar, mântuirea de timp, dacă *în pasul poetului / nu există anotimp*. Dar, mai mult decât arta, minunea salutară pe care o descoperă femeia, chiar și în ipostaza de artistă, este maternitatea: *respirația copilului meu/ suflă peste mine viață, încât până și orele se destramă.*

Un laitmotiv al cărții este ploaia, dar nu covârșitoare, care să destrame, să producă dezagregarea materiei, în manieră simbolistă, ci manifestare a firescului, nostalgică, fundal al sentimentelor: *Aici plouă mohoșat de parcă/ am tras griuri peste soare sau: Vino pe strada mea / a plouat mărunț un ceas și-acum/ un joc de lumini se odihnește/ pe trotuarul umed...*

Un dor de culoare își face tot mai mult simțită prezența, pe măsură ce înaintează cartea, fiind expansiunea sufletească, materializată într-o sui-generis sinestezie, unde osmoza pictorului și a culorii (*tu ești parte din creație/ sau culoarea e parte din tine*) dă nota simțirii abia stăpânite, asemenea unui smoc de iarbă ce pulsează în nervuri.

Concluziv, câteodată, glasul liric (își) dă sfaturi, în tonul simplu al ansamblului cărții, care concentrează dezamăgiri, carențe sentimentale, *Când vine viața lângă tine s-o culegi de pe ciorchine.*

A treia parte a volumului, pusă sub pecetea toamnei, aduce mai multă melancolie (pentru că *Nici nu știi cum au trecut anotimpurile*), iar, spre a spori această trăire, efigiile părinților – a tatălui, aflat la sfârșitul vieții, și a mamei – sunt puncte cardinale ale sufletului celei care, sub oblăduirea lor, își nuanțează sau chiar își schimbă nu doar traiectoria simțirii, ci chiar a vieții.

Trecând, așadar, de la căutarea făgașului pe unde să curgă propriile zbateri lăuntrice, luându-și-l pe el, interlocutorul tăcut, cel știut sau necunoscut, drept reper existențial, ajungând să-și descopere adevărata împlinire în preajma propriilor vlăstare, trăind, cu disperare, pierderea propriului tată, contemplând imaginea mamei (*nu te cunosc decât în mișcare/ ceasornic fără trac*), artista se resemnează într-un poem din spre final, cu nuanțe psalmice, acceptându-și destinul, ca pe o manifestare iterativă a fatumului universal: *țărânci cu fuste colorate îmi aduc aminte că universul nu a/ început/ odată cu amarul din ochii mei...*

Volumul a fost lansat, sâmbătă, 19 martie a.c., la Centrul Cultural „Viorica Cristoforeanu” din municipiul Râmnicu Sărat, în prezența câtorva zeci de iubitori de poezie, din Buzău și Râmnicu Sărat Reproducem, secvențial, o parte din poemele remarcate în timpul manifestării:

În venele mele

Cazi pe albul sânilor mei
o tăcere moale
ne învăluie în beznă
îmi șoptești într-un târziu ceva despre iubire
dorință
și nevoia de lumină nu te aud

lângă mine se derulează un film
alb-negru
mă îmbrățișezi și nevoia de tine
devine nevoia de noi
afară plouă sacadat
un miez de toamnă crapă în palmele mele
copacii îmi dăruiesc frunzele
deschid ochii te trag aproape de buzele mele
și trupu-ți devine umbră
în brațele nopții

aproape de zori
o rază de lumină
îți transformă profilul în semilună
săpându-și craterele
în venele mele.

A fost o dimineață târzie

A fost o dimineață târzie
apoi o noapte
între ele gândul că te iubesc
m-a palmuit fără vină
nu poți iubii cu jumătate de pahar
așteptând primăvara să-ți încolțească
între buze
sunt o păpușă cu ochii sticloși
urlu către lună după dragoste
și repet într-una ma - ma
inutil să intri pe această ușă
mi-aș apăsa sărutul
să-ți simt pielea
frângându-se în mine
după ajutor
și te doresc noaptea
când îți mângâi locul pe pernă
și mă rog încet
să te-acoperi de zăpadă –
un bulgăre imens
să lovească golul
din ochii mei.

Între zidurile poeziei

Am nevoie de timp
să te îngrop
între zidurile poeziei

să sap o albie
să-ți spun
că după tine
simt aerul rarefiat
ca atunci când urci pe munte
și te doare-n coșul pieptului
dar urc,
înțelegi
dacă mă opresc
te iau cu mine
până jos în valea cu pădăii
să suflăm lumină
peste mesteceni...

Câte răsăruturi m-au găsit fără streășină

Poți să mă îngropi într-o îmbrățișare
să nu mai știu
unde încep diminețile
să fie noapte peste toate gândurile
vorbește-mi despre oamenii
care cresc în noi
să ne chemăm cu alte nume
aș putea fi o elenă
trec prin lume
cu o singură vâslă
mă găsești atipică
și mă întrebi despre șevaletul
pe care-l duc cu mine
de ce vâslesc cu el
prin întuneric
uit că nu ți-am spus
câte răsăruturi m-au găsit fără streășină
și-ncep să te strig
cu ecou
ca dintr-un mormânt
pe care nimeni n-a mai pus flori

Ultimul capitol nescris

Dacă dragostea
ar fi ultimul capitol nescris
lasă-mă să fiu finalul
nu pune virgulă
după fiecare incertitudine
sunt lucruri dincolo de respirația noastră
de ce să ne risipim într-un singur poem
fără să așteptăm amurgul
să ni se așeze pe umeri
așa cum mi te-am imaginat
acum o mie de întrebări
când cobotam în taina labirintului
să te pictez ceasuri întregi
mai dă-mi un timp
înainte să scriem epilogul.



Laura Cosma

Resurecție
(alături de C)

ne-am născut pentru cer
dar pe Platoul Gizah
preoții caută
stropi de viață-n mastabas

te urmăresc bărbierindu-te
iar gameții încep să cânte la castaniete
corabia lui Keops merge înapoi
ridurile tale au fost afluenți ai Nilului
lacrimile s-au retras în oaze
barba ta era o pădure de chiparoși
acum ating obrazul tău neted ca o apă liniștită

dunele de nisip își unduie coamele-n
ritmul mângâierilor
stropi turcoaz se preling la răsărit dintr-un sicomor
arunc oglinda de bronz lustruit

un hykso vine spre noi călăuzit de o stranie
nevoie de frumos
din pereții de marmură sare o gazelă
direct în irișii tăi de culoarea setei

face salturi peste fâșiile albe impregnate
cu rășini parfumate

ea
geamăna mea resorbită într-o altă viață
care te-a ales tot pe tine

catharsis

înainte să ne întâlnim / m-ai visat
Eliade îmi citea la o pipă nașterea
am tras litera de fum în mine / ea
mi-a schimbat codul genetic

în Capela Sixtină femeile înjunghiate de lumină
respirau prin branhiile peștilor scufundați în cer
te-am anesteziat / cu nevoia de mine
ai ținut visul înmuiat în aureole și venin albastru
până am început să exist

când Magellan și Columb cartografiau lumea
stătea perpendicular pe axa polilor
între cele două emisfere
îți acordasei vioara arătând adevărata
simfonie a iubirii

sclipirea ochilor de piscă sfâșie noaptea

mașinile gonesc cu roțile desumflate
când miaună câinii

lumina-mpinge cu umerii goi pământul în mare
ei simt și văd aceleași lucruri

noi am adus lumii al cincilea anotimp

nostalgie în doi

cerul se lovește de lumină
trece prin membranele celulelor
caută punctual neatins
din care pulsează cosmosul nostru

un copac și-a întors rădăcinile spre cer
îi admir florile moarte
ascunse în pământ
acolo locuiește frumusețea

Dâmbovița surâde straniu
te vede în mine
ascultă
cântecul nostalgiei vărsat în paharul meu
de Bourbon

tu veghezi cu privirea-ți crudă
prin lună

pietrele au mărturisit
în haosul din Regie se adăpostește liniștea
în pasul meu stă pasul tău
ți-ai făcut culcușul în mine

când Michelangelo îl căuta în piatră pe David
trupul tău era déjà sculptat de dalta buzelor mele
ne-am împletit sufletul și trupul
în cele două spirale de ADN

cerul s-a înnegrit de lumină
plouă cu cenușă fosforescentă
eu fac dragoste cu poezia

Scriu cu unghia de mort

Unde ești, Tată?

Aripile s-au înșurubat în staniol
planează
Prin fum de țigară stinsă pe frunte
și strig în somn
când Dante întinde mâna spre Infern
pătrunde orbirea labirintului
de jad
Scriu cu unghia de mort
beatitudinea înrolată
în ploaia de verde
până la ultimul mugur
Unde ești, Tată?

Augustina Șiman

“DĂ-MI VOIE SĂ-ȚI FAC O POZĂ”

Mi-a zis „Dă-mi voie să îți fac o poză”... M-a oprit din mușuroiul de oameni, ca să nu mă ia valul vieții lor, speranțelor lor, gândurilor lor, trupurilor lor cu tot cu ei. M-a prins de mână când eram gata să lunec ușor în haos, în gălăgie, să dizolv gălăgia din mine în zgomotul comun al pașilor grăbiți, dar el m-a oprit și mi-a zis „Dă-mi voie să îți fac o poză”. M-a oprit după ce nu ne-am văzut de multă vreme, după ce a trecut viața prin mine - cutremurându-mi sufletul până la lacrimi, după ce am schimbat oameni și avioane, fără să îmi înțeleg exact destinațiile. M-a oprit după ce mi-am revenit - ca cea mai sigură dovadă că lumina se materializează în trup și în carne, ca să se încălzească, ca să îmi dea de știre că radiez.

M-a oprit de la goana mea după mine și tot ceea ce îmi doresc să fiu ca să îmi amintească *că sunt*: aici, acum, în fața lentilei țintite spre mine. Ca să conștientizez pentru câteva clipe suficiența mea, ca să trag aer în piept și ca să dau frâu liber curiozității să alerge prin pielea mea - după ce am întemnițat-o de fiecare dată când observam că mă privește un bărbat, de frică să nu mă abat prea mult de la ambițiile mele mari de viață. „Aleargă!”, am îndemnat-o în gând.

Mi-a zis „Dă-mi voie să îți fac o poză”... Mie - cea care și-a netezit cicatricile cu ceaiuri calde băute în cafenele mici de pe la colțurile orașului minuscul, inventând motive pentru care mâine ar trebui să urce iarăși pe tocuri sau să scrie... Cea care a înțeles că i se roșește pielea de la parfumurile nepotrivite ale iubitorilor nu mai potrivești, cea care își dă seama - acum - mai bine ca oricând, ce caută într-un parfum. Cea care și-a depășit trecutul și orice exercițiu de încăpăținare a memoriei sale prin conștientizarea faptului că... viața sa nu se va împlini niciodată prin existența unui bărbat - e un raport de prea mare dependență și, prin urmare, incertitudine. Doar ea nu a ales niciodată să rămână fără el. Doar ea nu a fost ascultată. Unicul drept de replică a fost cel din urmă în care și-a manifesta exercițiul de voință alegând între ceaiul negru cu ghimbir sau cel de fructe.

Prin conștientizarea faptului că ea își este suficientă și, totuși, încă atât de insuficientă - că pe globul pământesc sunt 196 de țări, iar ea a văzut doar câteva și le putea număra pe degete. Că fiecare bărbat o iubește, întotdeauna, pentru motive diferite... și pentru a le descoperi pe toate, pentru a se descoperi, trebuie să se lase iubită. Iubirea o ctitorește, iar mulți citori o să rămână în trecut - fapt care nu trebuie abordat cu durere, ci cu grație. Nu trebuie trăit cu un sentiment de pierdere, ci de câștig. Cred că anume această retrospectivă definește un caracter feminin matur.

Mi-a zis „Dă-mi voie să îți fac o poză”... Îmi arată grijuliu locul potrivit, privi în ecranul mic al aparatului foto și îmi întoarce înapoi zîmbetul cu care îi complementam prezența în numărul uriaș de oameni... Și zăbovi puțin, înainte să apese butonul... Pur și simplu mă privea... fără să bănuiască cât de analitică obișnuia să fie femeia din fața lui până a etala nonșalanța izbitor de firească cu fiecare mișcare lină a trupului său. Dar în fond nu mai conta... cele 7 cuvinte erau cea mai bună dovadă a faptului că am renăscut, că am depășit durerea din picioare după ce am alergat de la o ușă a unei edituri la alta, cu un manuscris în mână, frica de a nu trece de examenul pentru serviciul visurilor mele, ecoul vocii lui rămas uitat în mine după ce plecase și antipatia pentru ceaiul cu ghimbir.

Era un prieten cu care nu ne-am mai văzut de foarte mult timp... Lăsa blițul alb să umple pentru câteva secunde încăperea, iar apoi mi-a mărturisit înduioșat că ceva s-a schimbat în mine... Eu i-am recunoscut că e ceaiul cu ghimbir de vină... fără zahăr.



Constantin Deneș

EGO ȘI ATÂT

În mine stau, în mine fug,
În mine ard intens pe-un rug,
În mine scad, în mine cresc,
În mine tac sau mă rostesc,
În mine plec, în mine vin,
E mult în mine cât puțin,
În mine râd, în mine plâng,
Mă-nalț în mine ori mă frâng,
Mă rătăcesc prin mine-ades,
Nemaiaflând pe und-să ies
Și-așa descopăr răul-bine:
În mine e un alt în mine!



Ani Bradea

Poeme în zid

✱
*Cu adevărat desertăciune
sunt toate...*

Doar iubirea pentru tine
mă oprește să fiu o karenină,
chiar dacă port același nume cu ea.
tu nu auzi cum,
de câte ori deschid fereastra,
chemarea unui tren urcă tânguitor pe iedera roșie
până-n căldura sânului,
înjunghiat de așteptare;
nici cum din noapte se întrupează
fantasmele singurătății
și diluate se scurg în cerneluri
mirosind a femeia care scrie în aceeași poveste.

Eu nu ți-am vorbit niciodată despre teamă.
din scrisori afli mereu că mi-e bine
și în fotografii nu poți vedea,
sub pielea translucidă,
harta înghețată a sângelui.
clătesc în asfințit o carte.
oricât de mult aș vrea
știi că nu ne vom închide între copertile ei.
tu vei rămâne, mereu,
tăiat de marginea dimineții.

Mi se-ngrămădesc pietre
deasupra pleoapelor
și zorii-mi vin tot mai târziu...
dacă nu te-aș iubi...
ce simplu ar fi dacă nu te-aș iubi!

Din cupa ce se varsă generos,
călăule,
venin vei bea și tu.
veni-va vremea!

✱✱
*Tubesc în toate zilele de libertate,
în nopțile dintre ele ispășesc penitențe.*

Femeia păcătoasă n-a fost ucisă cu pietre.
ea trece hotarul gândurilor mele,
nepăsătoare.
cu cioburi de cer înfipite-n pupile,
taie-n carne vie.
sângele se scurge molcom

până la scaunul judecătorului.
pășește mândră,
cu fruntea doboară,
la fiecare gând, un înger.
la picioarele ei sentința cade greu,
ca o pasăre de noapte ucisă pe lumină.
aș vrea să-i vorbesc,
dar nu știu în ce limbă plânge.
să-i îmblâzesc lanțurile-aș vrea,
dar am, de fiecare dată,
brațele pline cu flori.
neputincioasă o privesc
făcându-se una cu piatra.
o cheamă Ana.
ca o bilă de bowling
numele ei se rostogolește prin mine în timp.
apoi mi se face sete.
și moarte.

Dimineța,
mâna vinovatei șterge sudoarea visului
de pe fruntea desprinsă din tencuială.
sub palma ei înfloresc riduri.

Eu nu joc niciodată șotron, călăule,
Nu pot sări peste ziduri de cretă.

✱✱✱

Ție, călăule, cu dragoste!

Te-am văzut cum tăiai sângele macilor cu secura.
căleai, apoi, tăișul în rouă.
ți-am văzut ochii,
desprinși de chip,
două ace cu care mă răstigneai de zid,
ca pe fluturii copilăriei în lemnul cariat al verandei.
am știut că nu mă pot împotrivi!
și te-am iubit!
în ciuda dicționarilor de specialitate,
a sindromului Stockholm
și a credinței celor sănătoși din lumea muribundă.

Încă îmi scriu poveștile,
cu cerneluri scurse din carnea putredă a singurătății.
curând tăcerea mea te va chema!

Atunci,
și numai atunci,
amintirea pașilor se va izbi cu ecou
de pereții temniței,
evocând așteptarea.
urma genunchiului în piatră va seca
și nu vor mai fi brațe care să implore
necuprinsul.
pe tavan,
o mână neștiută,

va să scrie:
aici a fost odată un cer!

Numai noaptea, călăule,
se topesc depărtările.
dimineța,
pe trupul meu,
pictează maci
un înger plângând.

Răzbat tot mai multe neliniști
de dincolo de ziduri,
ca explozii solare crestează-n piatră fisuri.
prin care curg - apă neagră - colonii nesfârșite
de furnici.

procesțiuni de măști la porți ferecate!
răsună muzică și râsete se-aud,
otravă dulce-mi curge-n vene de când,
plecată din Submarginea,
mușcătura șarpelui ne-a amestecat sevele.

De atunci,
în fiecare dimineță,
în oglinda mea e prizonieră aceeași femeie.
înveșmântat doar în pânza nopții
desfîrată-ntre noi,
trupul ei se pierde în apele-adânci.
are chipul tatuat de insomnii
și ochii-ngropați în două grote de tristețe.
o tristețe pe care nu i-o mai pot suporta!

Dar chiar și zidurilor le este îngăduit
să deschidă ferestre în ziua a șaptea!
prin care intră - apă neagră -
colonii nesfârșite

de amintiri.

Cumplite sunt zilele fericite, călăule,
cuțite înfipte mișelește,
mai târziu,
în carnea liniștii.



Aionesei Mihaela

Dimineță pe tîmplă

Dimineța mi se așează pe tîmplă
virgină lumină nepătrunsă de umbra
întunericului
în care zac spaimele cu brațe ridicate
gata să prindă semnul de îndoială
desenat de o cută în creștetul inimii.

E atât de mic spațiul dintre tine și restul lumii
aproape te confunzi uneori cu zgomotul
mila e un înger ascuns într-un colț
cum un cățel sub o mașină neînscrisă
în circulație
rareori se arată de teamă să nu-i reteze cineva
aripile

înainte de a-i crește arborele cu fructe
dulci care îl va înălța la cer
cu toate vinile adunate în el.

Fără a măsura rănile cerșetorilor
ascultă tânguitul șerpuitul
suspina se închină
cheamă în ajutor fluturii
acești asistenți ai iubirii
singurii mesageri în stare
să accelereze pulsul în umbrele
care uită să măture străzile pentru ca a doua zi
cerul să reverse dragostea lui Dumnezeu peste noi.

o lacrimă uriașă se sparge de tîmplă

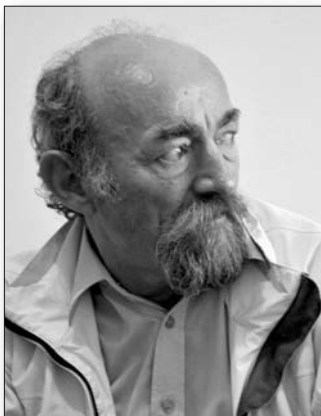
mă doare nepăsarea asta
care umblă dezbrăcată prin lume
plină de cicatrici hoituri și bube

la sânni ei copii înfometați tușesc
bătrânii se înghesuie sub privirea roasă de viermi
mamele frâng genunchii de cer
tații își biciuiesc mâinile de pământ
nebunii aleargă după un os
și jupoaie de ciudă câinii
duhurile scheaună pe la colțuri
și nimeni nu aude

în zadar se frâng rugăciuni
peste tot miroase a neputință

Dumnezeu îngenuncheat nu se mai miră
suspina
îngerii negri au câștigat

o sută de ani lumină îmbătrânesc așteptând
să vină Cineva la Cina cea de taină



Emil Niculescu

Aniversare 175 - comemorare 115

GENERALUL CANDIANO-POPESCU SUB SEMNUL LUI PSEUDO

„Un lipian șiret”

Ar avea motive, Buzăul în genere, și Lipia, să facă o colecție de entuziasm și de bronz pentru statuia ecvestră a generalului Alexandru Candiano-Popescu, cu atât mai mult cu cât, în acest an se împlinesc, în ianuarie, 175 de ani de la nașterea militarului și preșidentului republicii de la Ploiești, iar, în iunie, se comemorează 115 ani de de la repauzarea aghiotantului și scriitorului omonim? Răspunsul laconic și politycal corect este: Da!

Generalul Achile Comăneanu, în cuvântarea de adio de la Bellu, îi dă certificat verificat de naștere: *El s-a născut la 27 ianuarie 1841 în Lipia (Buzău) într-o familie onorabilă, unde a fost crescut în mijlocul unor moravuri cu totul românesce și încă din frageda sa copilărie lasă a se vedea licărirea pornirii sale firești de a fi militar*¹

Gloria naște reacțiuni în partidul adversarilor politici; *Candiano-Popescu era acuzat de conservatori că singura lui ispravă ar fi fost să răpească în mod abuziv, de la un maior turc, un admirabil armăsar arab, pe care îl adusesse în București împreună cu drapelul. Se pretindea că maiorul turc înaintase chiar o plângere guvernului român în această privință*².

Amintiri din viața-mi (1944), primul volum postum al memoriilor popesco-candianești, conține un pasaj premonitoriu pentru demersul acestei evocări: un solemn monument ecvestru pentru cel ce a luptat cu spada și pana pentru republică și monarhie, pentru dragoste și vitejie, pentru libertate și loialitate: *Tatăl meu însurându-se la 1840, părăsi serviciul lui Vodă Ghica și fu numit polițai la Ploiești, unde la 1843 și muri, în vârstă de 27 de ani, fiind trântit de un cal negru, escortând pe episcopul de Buzău, Chesarie. Alți doi frați ai tatălui meu au murit trântiți tot de cai, depune cel ce se va pensiona ca general de cavalerie. A se nota că tatăl vitreg, tot polițai, era de felul său din Candia, coborându-se, ziceau dâșii, dintr-o antică familie italiană, refugiată din Veneția. Cu aceste periculoase antecedente, va avea, poate și datorită pasiunii pentru vânătoare, o adevărată slăbiciune pentru cai; la începutul carierei militare, mărturisea: *Îmi place călăria. Căpitanul Matula, ce era subofițer în armata austriacă și stallmeister al principelui, mă însoțea. Fulgurant, punctează între cumpenele vieții sale; Inundația din 1864. Intrarea mea călare în rîu (un sinistru provocat de revărsarea Dâmboviței, n.m.). Am scăpat trei femei. Era să mă înneb. M-a dat în ziarul Buciumul; Episod la vânătoare. Aveam 24 de ogare. Calul cade cu mine. Haralamb aleargă la mine și îmi zice:**

– Ai murit?

– Nu d-le colonel.

– Capul tău nu este cap, e o ghiulea.

Seara am fost la un prânz (sic!) ce se da la Hugues de Haralamb. Calul iepurele și ogarul au fost morți dar eu am scăpat.

Memorialistul însuși își conturează, cam în acești termeni baștina; Cândva, întorcându-i lui Brătianu, *ca la Ploiești un compliment, primește admonestarea glumeață (și cam tautologică) a acestuia: Ești un lipian șiret.* (AI, p. 270)

Întâlnindu-l pe Nicu Rosetti, care făcea pe „graful”, căutându-și înaintașii prin Italia, își declină franc genealogia: – *Nene Nicule (...) eu mă trag din boieri de neam din satul Lipia; am fost crescut de un Candiano ce era băștinaș din insula Candia unde venise familia sa, fiind exilată din Veneția.* (AI, p. 144)

Referințele asupra specificului caracteriologic nu erau din cele mai pozitive: *Locuitorii în genere sunt harnici și de o rară inteligență, însă cu moravuri cam compromise. Cuvântul „Lipian” servă în acest județ pentru a denota, după împrejurări, pe omul: șiret, mincinos, înșelător, fără scrupule, etc.* (B. Iorgulescu, **Dicționar geografic, statistic, economic și istoric al județului Buzău** -1894). Era vorba, între altele, de renumele de hoți de cai, care alimentau, uneori, pasiunile hipice ale lui Iancu Marghiloman (vezi și V. Voiculescu, „Alcyon sau Diavolul alb”)

Ce va să zică „boieri de neam” ar fi, într-o mai fidelă tălmăcire, „neamuri”, adică, în Țara Româneas-

că, după reforma lui Mavrocordat (1739), *cei care se trăgeau din boieri veliți*; scoborătorii celorlalți, a boierilor de clasa a doua, aveau „mazili”; în acest grad de epigonism, arată Constantin Giurescu, *clasa boierească cuprindea, prin urmare, pe toți proprietarii agrari, indiferent dacă erau mari ori mici, bogați sau săraci, cu dregătorie ori fără*³.

Omul giruietă

Tranzacționismul, ca principiu și mod de aplicare, are în Candiano-Popescu un pionier, încă neomologat la istoricele sale merite. În „mișcarea de la „11 februarie” 1866 /detronarea lui Cuza *manu militari* se plânge a fost împins de unul dintre superiori, colonelul Lecca; în revoluția ploieșteană, de la 8 august 1870, a fost manevrat de I.C. Brătianu; prefect al poliției Capitalei, la diligențele lui Kogălniceanu, un „corupt” care voia să scape de serviciile compromisului colonel Radu Mihail, transferat la Iași; aghiotant regal devine la îndemnul aceluiași „vizir”, pe care îl secondează mareșalul Palatului, colonelul Th. C. Văcărescu. Aproape fiecare pas din marșul acesta, totuși, paradoxal de triumfal, este, pe parcursul celor trei volume de memorii (**Amintiri din viața-mi**, apărute postum și la mari intervale: 1944, 1998 și 1999, ultimele la editura „Eminescu”, pe care pe parcursul acestui film documentar le vom numera I,II și III) revăzut, adăugit și căinat, în diverse forme, pentru că fiecare s-a dovedit până la urmă, o falsă țintă, spre care a fost „asmuțit” numai și numai pentru a rata o mare carieră politică, e drept, folosindu-se, abuziv, materialul clientului, noblețea de simțire și, uneori, capriciile sale: *Am avut totdeauna aparența unui om practic și în realitate am fost omul ce mai nepractic și cel mai visător din România*. Prefațatorul ultimelor două volume apărute, prof. Univ. Dr. Constantin Corbu, consideră această restituire ca pe un antidot împotriva „ridiculizării” lui Candiano, de la Eminescu și Caragiale („Boborul!” a apărut acum 120 de ani), până la Ion Negoitescu sau, să zicem, Cristian Teodorescu: *Memoriile lui Candiano Popescu detaliază și aprofundează aspecte mai puțin cunoscute, aduce (sic!) explicații pe care doar conducătorul acțiunii le poate furniza*. Rezon!

În pofida stigmatului acesta, revoluționarul reclamă corectitudine în „scularea” republicană, imputând altora demisia de la misie: *la 8 August Ploieștii fură exacti la rendezuul primejdiei, alte orașe însă nu-și ținură făgăduiala*. Mai târziu, după o altă revoluție, 1989, în trena unei previzibile scenarite, prozatorul Cristian Teodorescu, privind Republica de la Ploiești, sesizează că prezidentul acesteia o proclamă când povestea nu era suficient de coaptă. De aici, privindu-i cariera ascendentă, intră la bănuieli: *Era nebun? S-a dovedit că nu. Voia să facă din Ploiești citadelă a republicanismului? Nici vorbă. Atunci înseamnă că viitorul general, al cărui nume împodobește azi una dintre străzile Capitalei ca republican, era un chibzuit om al regimului. În loc să-și toarne amicii de conspirație, Candiano a dat semnalul mai devreme decât trebuia reducând conspirația la un fel de petrecere populară(...) Candiano a rămas cu republica lui și, cred, cu reputația paradoxală că n-a trădat pe nimeni*. („Două republici”, în: „România literară”, nr. 33, 23-29 august 1995, p. 16). Între timp, radicalizat, Teodorescu a intrat în conspirația scriitorilor reformiști, ba chiar a ajuns prezidentul acestei facțiuni, motiv pentru care U.S.R. l-a exclus dintre membrii ei, cum anunță numărul 12 al „României literare” din anul curent. Aici se poate lipi, a propoz de revendicările junilor reformiști o cugetare a lui Candiano: *Societate fără buget și fără bătrâni cu minte, este societate văduvă de viitor*.

Pornind de la „Boborul” lui Caragiale : „*sânt sublime momentele când un popor martir sfarmă obedele și cătușele tiraniei (...) și, te pupă! O!*”, Angelo Mitchievici glosează: *Legiferarea noii republici se face nu prin violență revoluționară, ci prin aceea a sărbătorii populare. Spectacolul revoluționar este carnavalizat. (...) Urgența acțiunii politice violente este răsturnată în entuziasmul chefului generalizat, republica se transformă pentru scurt timp (...) în tabloul unei palpabile utopii sub efectul binefacerilor republicane*..⁴

Candiano ne confiază candid: *Am fost totdeauna energic, niciodată bătăuș, Și chiar la cheful n-am avut arțag. Când beam câteva pahare mai mult, cântam să aduc pace între comeseni, pace pe care o pecetluam din când în când cu un pupat. Am fost pupăcios, o recunosc, dar nu brutal* (A.I, p.72).

Abia la spartul Drăgăiciei, prezidentul încearcă să se pună sub pavăza unui fel de drept militar: *cum am mai spus, la orele șase am plecat cu gabrioleta mea spre Buzău. În satul Lipia, ajungând acolo, la unchiul meu Ghiță Popescu, l-am rugat să trimită la subprefectul plășei, Orleanu, Subprefectul sosind, m-am suit cu dânsul în trăsură și m-am dus la Buzău, la prefectul Iacovachi, în mâinile căruia m-am constituit prizonier*.(A.I, p.75).

Totuși să nu uităm cu prea repede „momentele” pe care însuși le amintește. În perioada de avoca-



tură din cetatea băniei, în febra electoralilor, se adresează lui Barbu Bălcescu, fratele pașoptistului, care îți pusese candidatura pentru conservatori: – *Bine canalie, tot nu te lași de păcătoșii? Sper, prin ajutorul poliției și prin fraudă să te alegi deputat? Ți-ai făcut testamentul, căci astăzi am să fac baie în sângele tău. În numele aceluiași „fieros” liberalism, la alegerile din 1879, pe când era prefect al poliției Capitalei, cheamă la ordine pe popa Tache, unul dintre agitatorii conservatori: Sărind furios de pe scaunul prefectului și apropiindu-mă de el strigai: – Știi cum mă cheamă pe mine.? Ține minte că azi ai vorbit cu mine. A doua oară când te voi mai chema la poliție să-ți faci testamentul, căci am să te scurtez de-o palmă. Popă ticălos și nemernic ce ești. Și după ce te voi ucide ca pe un câine cu mâna mea și te voi îngropa în bălegarul poliției, mă voi duce singur la jurați să mă judece. Nu mă va osândi nimeni, când voi ucide o asemenea potaie, ce face scârbă și rușine Bucureștilor. Popa Tache se va plânge mitropolitului, care-l va seseza pe*

Candiano, ce îi răspunde: *I-am făcut o scurtă lecție de morală. Dar cum este pehlivan, s-a făcut că se sperie...* Pe aceeași temă, istoria loviturilor de stat, Alex Mihai Stoenescu îl află nepotrivit pe capul tulburătorilor podgoreni: *Din start alegerea lui Candiano-Popescu în postura de șef al acțiunii de la Ploiești fusese o greșală a lui Carada, deoarece acesta era un excelent executant, un om de acțiune și nicidecum un conducător*⁵ Am putea spune că mazzinistul Carada a plătit scump acest lucru, devenind fondatorul și președintele onorific al Băncii Naționale a României.

Prezidentul se exonerează: *Nu eram șef la mișcarea de la 8 August nu eram decât soldat. N-am voit să-mi azvârle acuzarea că sunt un ambițios, care pune mai presus de interesul general satisfacția orbului său amor propriu. Mi-am sugrumat voința, mi-am plecat capul și, la orele șase, m-am suit în gabrioleta mea și am pornit, fățiș, spre Buzău, la satul Lipia, luând cu mine și pe locotenentul Camiano.*

Versiunea lui Eugeniu Carada, în ce îl privește pe Candiano, după M. Sevastos, monograful Ploieștilor, ar fi tot cea a subalternului panicat de consecințe, a ucenicului vrăjitor, ce deja comisese năzbătia; *După de a intrat în oraș Gorjan cu batalionul (maiorul, comandantul vânătorilor, trimiși să „pacifice” republicanii, n.m.), s-a zăpăcit și a fugit la Buzău. La despărțire mi-a zis că eu sunt de vină: el este om de acțiune și nu de conducere și nu trebuia să îl pun în capul mișcării...*

Mă atrăgea către aristocrație educația ei mai aleasă, de aceea am zis regelui Carol I, când eram prefect de poliție, că eu votez cu stânga, dar mănânc cu dreapta (A.I, p.146).

Renumerele de „zavergiu”, ba chiar de anarhist, de tulburător de ordine îi rămâne și atunci când, aghiotant al suveranului, considera că a căzut de la condiția de leu în aceea de pudel; regina Elisabeta, poeta Carmen Sylva, la teatru, îi spune unei doamne de companie: – *Uită-te la loja din față, la ochii lui Candiano. Parcă sunt două revolve. Corolarul ar fi: A ști să faci pe nebunul câte odată este suprema înțelepciune (A. I, p.102).*

Eroul de la Grivița

În 1853, pe când era gimnazist ploieștean la școala lui Lorenti, va arunca un pepene verde în coiful unui soldat austriac din trupele de ocupație, gest ce era să se lase cu represalii. La noi ca la noi, dar într-o țară soră, de gintă latină, forța simbolului e răsplătită cu bronzul nemuririi: *pe una din piețele orașului Genova, stă ridicată statuia unui copil din popor care, pe când francezii intrau cuceritori în oraș, luând o piatră lovi pe un ofițer francez. Atât fusese de revoltat văzând străinii călcând sfântul pământ al patriei! Copilul a fost măcelărit de trupele franceze cuceritoare. Simțământul public italian a ridicat însă acestui copil-erou o statuie în amintirea nesocotinței, dar sublimei sale purtări. Între piatra copilului italian și pepenele copilului român nu era decât deosebirea de mai multă sau mai puțină tărie a coajei lucrului aruncat în capul unei armate de invazie (A.I, p. 40),*

Ceva probleme avusese și la escaladarea șanțului din fața redutei Grivița, dar le depășise cu brio: *Deși coborâsem în șanț, nu puteam să mă urc pe parapet, fiind, de felul meu, cam greoi; atunci, un soldat din vânători înfipse baioneta în redută, pusei un picior pe pușca sa, iar un alt vânător mă ajută să mă ridic și îmi făcu vânt peste parapet. (A.I, p.221). Crucea „Sf. Gheorghe” îi este oferită în prezența Maredui Duce Nicolae, care consideră, în prezența generalului Zefcari, atașatul român pe lângă comandamentul rus, că am avea un insolit specific național: Generale, ciudată e țara voastră, în care doctorii în drept iau redute,*



ca Grivița.

Din amintirile de război ale unui corespondent de presă rus, datate Grivița, 4 septembrie 1877, reproduse un portret al eroului în construcție; *Românii s-au arătat a fi în luptă bravi. Eu deja am arătat că ei au luptat bine, iar artileria lor ar fi magnifică chiar de la începutul operațiunilor (...)*

Maiorul român Alex. Candiano Popescu, membru al parlamentului și doctor în drept, comandantul batalionului 2 de vânători români și fostul președinte al Republicii Ploiești în timpul revoluției, este un brunet frumos ars de soare și cu o figură energică, în ciuda staturii sale scurte. Acum este la București unde este purtat în triumf. Este și logic, este eroul zilei. El în aceste zile a primit **Sf. Gheorghe**, pe care o poartă la piept, mi se pare că este primul român care a primit această decorație⁶

Datorită decorației, la Petersburg, generalul prinț Trubețkoi îl invită la masă (*Ce primire, ce prânz, ce societate...*); la întoarcere chiar îi spune lui Carol: *Așa decorație înțeleg: îți dă glorie și mâncare fără să plătești (...)* Viața-mi în capitala Risiei a fost o lungă ovație; la Tiflis, unde va sta trei săptămâni, binemerită iar de pe urma acesteia: Marea ducesă Olga Alexandrovna, vara domnitorului și soția marelui duce, se deosebea prin grație, gentilețe și amabilitate. (...) Ceasuri întregi stam adesea cu dânsa, vorbind literatură. Ofițerii trupelor din Tiflis îmi deteră un banchet și o magnifică sabie, zicându-mi: *Îți dăm această sabie cu speranța de a nu o trage niciodată contra noastră.*

Este cunoscut, pe tot continentul, se pare, drept „eroul de la Grivița”; la Monza, într-o vizită la regele Umberto, în 1891, Regele României, prezentând suita regelui Italiei, când veni la mine să mă prezinte, regele Italiei răspunse:

– Cunoscut de mult pe colonelul Candiano, căci cine zice Grivița, zice colonelul Candiano. (...) Același, întărește contururile: Toată suita regelui îmi este simpatică. Pe Candiano însă îl țin la inima mea (A.II, p. 167; 170).

Bibliotecarul reginei, francezul Robert Scheffer, îl „citește” fără mari dificultăți: *Primii apoi vizita colonelului Candiano. Omul, mărunțel și gros, cu picioare strâmbe, mă informează că el era „eroul de la Grivița”, că adora Franța, iubea Rusia și simțea o înclinare irațională pentru persoana mea. (...) De fapt era unul dintre spionii cu fireturi ai palatului, un taler cu două fețe, furând și la rege și la prefectul de poliție, eroismul lui căpătase o altă aplicare.*

La Peleş, în timpul unei vizite a prințului de Wales, englezul la un toast de despărțire, toastează pentru Carol I, care răspunde „gângăvind”; reacția agiotantului este promptă; „*Eroul de la Grivița*” scoase cel dintâi un „*Ura!*” înfricoșător⁷

Eminescu, în articolul „Decorații” („*Timpu*”, 27 august 1881) reproșă lui Carol „cel îngăduitor”: *Îngăduința celui ce răsplătește cu medalia Benemerenti pasquilele îndreptate contra persoanei sale i le încredințează - și cu ranguri militare înalte pe președintele republicii ploieștene care i-a proclamat de-tronarea, îngăduința aceasta e desigur egală, dacă nu superioară celei a lui Ludovic al XVI (care sfârșise, la 1793, sub ghilotina revoluției).*

Misiuni de risc și înaltă diplomatie

În 1867, ieșit din oaste, devine un agent important al mișcării naționale, trimis de I.C. Brătianu în Transilvania, „sub acoperire” (*Mă dam că eram om de litere și voiam să scriu istoria Transilvaniei.* – A.I, p. 139), ce avea misiunea, ca „agitator daco-român, să ia legătura cu Barițiu, la Brașov, cu Balint și

Avram Iancu, în Munții Apuseni. Prins de autoritățile chezaro-crăiești, este întemnițat, la Arad, unde rezistă la 36 de interogatorii fără a se deconspira.” (Alex Mihai Stoenescu, *Op. cit.*, p. 341.)

Peste mai bine de zece ani - *Către sfârșitul lui ianuarie 1878, am fost pornit din București la Petersburg, în calitate de curier secret de cabinet. Generalul Ignatiev făcuse propuneri guvernului pentru retrocedarea Basarabiei. Domnitorul trimetea prin mine, un cavaler al lui „Sfântu Gheorghe”, o scrisoare țarului, protestând asupra acestui act de spoliera (A II, p. 245).* Era vorba de cele trei județe din sudul Basarabiei, Bolgrad, Cahul și Ismail, care, în urma războiului Crimeei, ajunseseră, din nou în posesia Moldovei. În vesele sale de junie, Candiano, știind că Piemotul trimisese la Sevastopol 15000 de combatanți, văzuse că, „am pierdut un tren”, numai din cauza flerului, a unui dram de șmecherie: *De am fi trimis un regiment în Crimeea, poate că la încheierea tratatului de la 1856, am fi avut întreaga Basarabie și poate că atunci familia Știrbey ar fi devenit tulpina unei dinastii naționale.* (A.I, p.42). Adorator al grandorii, al gigantescului, ne a ne face o plastică idee asupra „balșoismului” slav: *Drumul de fier trans-siberian este valul lui Traian acoperit cu șine de fier; nu plecând din Roma și ajungând la Dunăre, ci plecând din Odesa, trecând prin Irkutsk și ajungând la Port Arthur, în China, adică de patru ori mai lung.*

Kogălniceanu, la senectute, pentru slăbiciunile sale, este tratat drept *otreapă de dantelă de Bruxelles* (ce cumul de expresivitate involuntară a căpătat astăzi această etichetă!), pentru modul cum negociase interesele țării la pacea de la Berlin (A.I, p. 255). Constantin Argetoianu, în memoriile sale, îl caracterizează *printr-o butadă nedreaptă dar plină de haz („a avut trei patimi: țara lui, femeile altora și obiectele de artă”*⁸. Pentru a-i crea impresia că și-a dus cu brio misia diplomatică, îi va achiziționa din Rusia niște arme vechi, mult apreciate de colecționar. Eșecul negocierii pentru județele sudice ale Basarabiei par a fi, totuși exagerate. Contribuția noastră militară în campania din sudul Dunării, a avut, după Alexandru George, într-o dispută cu Andrei Pleșu, raționamente cu totul întemeiate: *Oricât de mari ar fi fost decepțiile, independența noastră nu trebuia să fie pentru noi un cadou oferit de țar; punându-ne în situația bulgarilor, etern obligați rușilor din acest motiv pentru a nu mai socoti sporul de prestigiu internațional câștigat atunci. Dar uluitor e să afli că la 1877-78 ne-am pierdut o treime din teritoriu, după „victoria” (care, precizez eu, a avut și rost de a restabili încrederea noastră în virtuțile combative și eroice ale națiunii). Ce treime? După Congresul de la Berlin, rușii au anexat cele trei județe sudice ale Basarabiei care ne fuseseră restituite de Congresul de la Paris, o zonă de importanță strategică pentru învingători, căci îi readucea la gurile Dunării, dar unde aproape că nu exista populație românească, în schimb, am primit Dobrogea, teritoriu, pe atunci, predominant turcesc, de o valoare pentru noi incalculabil superioară*⁹. Apoi, din județul Ismail, era, deja, în armia română brigadierul Alexandru Averescu, viitorul mareșal.

Comandantul armatei ruse de Orient, marele duce, a rămas cu o impresie profund pozitivă asupra solului valah, motiv pentru care ține să își prevină soția: – *Olga, după plecarea colonelului Candiano, te rog să nu te aștepti că am să țin limbajul acesta ce se vorbea la Curtea lui Ludovic al XIV-lea. Eu sunt un simplu soldat. Principele Carol constat că mi-a trimis nu numai un cavaler al „Sfântului Gheorghe”, dar și un curtean foarte iscusit.* Postul Paștelui îl petrece la Tiflis, unde se cuminecă împreună cu înaltele gaze: *M-am grijit cu familia alteței sale imperiale.*

Pe 26 martie 1881, se întoarce, cu generalul Cernat de la funeraliile împăratului Alexandru al II-lea, victima unui atentat. „Liberalul” dădea știrea întoarceri, cu trenul, dintr-o tristă dar onorantă delegație de doliu la 26 martie 1881: *d-nii general Cernat și L-colonel Candiano-Popescu se întorc de la Petersburg unde au fost delegați din partea M. Sale Regele ca să asiste la înmormântarea împăratului Alexandru II.* Surprinzătoare componenta acestei întristate solii, întrucât suveranul tuturor Rosiilor își aflase moarte în atentat. Ori, încă din 1871, când pleca la studii în Italia, organele de poliție române îi atârâaseră lui Candiano, ca fost prezident republican, o tinichea de coadă; *Poliția lui Vasilache Hiotu, din București, trimisese poliției din Neapole fotografia mea, cerând să mă privegheze ca internațional, internațional pe atunci, în 1871, însemna anarhist astăzi* (A.I, p.135). Va colinda, apoi, în cortegiul regal, o bună parte din capitalele Europei.

Generălia și livretul militar

Memorialul de ofițer al lui Candiano este destul de contradictoriu, ca, dealtfel, toate trei volumele de „amintiri din viața-i”; *La 2 iunie 1859 am fost numit ofițer de artilerie, împreună cu promoția din care făceam parte, alcătuită din 12 elevi. (...) În 1859, la ieșirea mea din școală, artileria noastră se compunea din nici un tun, (...) Făceam serviciul de artilerie ca și cum aș fi fost auditor la desen* (A 1944, p. 60-61.).

La lovitură de palat le la 11 „februarie” 1866, s-a aflat printre complotiștii ce l-au detronat pe Vodă Cuza, căruia îi jurase credință pe drapel, gest total necavaleresc, dar, parțial, justificat, fiind artilerist: *Eu, căpitan, comandam o baterie de artilerie călărească în regimentul aflat sub ordinele colonelului Haralambie*. Demisionat, după răsturnarea lui Cuza, dezamăgit de capotarea republicii de la Ploiești, va pleca în Italia spre a face studii de drept, organizează o „loterie” al cărei premiul îl constituia un bidiviu. Când, maior în rezervă de miliții, solicită comanda unui subunități pentru atacul Griviței, acceptă comanda batalionului 2 vânători prahoveni, cu aerul că face o concesie: *solicitasem încă din ajun favoarea de a comanda această trupă (cu toate că eram ofițer de cavalerie), favoare ce mi se aprobase chiar în ziua asaltului*.

Ultimii ani de militărie îi face în uniformă de general de cavalerie, calitate în care aduce un avântat elogiul acestei arme, ce, la sfârșit de secol XIX, vira către desuietudine: *Rolul acestei arme s-a schimbat dar nu s-a micșorat. (...) Așa fiind, ofițerul de cavalerie, pe lângă regulamentele tactice, urmează să cunoască geografia militară a țării, istoria militară și, mai cu seamă, a companiei noastre de la 1877, topografia, elemente de fortificație și de artă militară; el e astăzi un ofițer de stat major, cu deosebire că nu lucrează la birou, ci călare și cată să însușească atât sânge rece și pricepere grabnică, încât în vârtejul groaznic al luptei, judecata să-i rămâie întreagă și limpede. (...) Fără cavalerie bună, suntem o oaste lipsită de încredere în noi înșine, și încrederea e mama izbânzii*. În 1896 comanda o brigadă de cavalerie, în Dobrogea?, și se afla la Regimentul 3 roșiori, pentru a face notarea ofițerilor. Ștefan Pascu semnalează că, după războiul independenței, îi apare volumul **Cavaleria română cum trebuie să fie**¹⁰.

Așteptarea gradului „suprem” este lungă și chinuitoare, presărată cu presiuni și remușcări față de inerția suveranului: *...eu care aveam darul de a vorbi și a scrie, care eram cel dintâi tribun din țara mea... (...) Dacă nu aș fi avut pe „Sfântul Gheorghe” și nu închinam domnului un steag cucerit de la vrăjmaș, de trupa ce comandam, m-aș fi făcut general nu după 12 ani de colonelie, ci după 5 ani, ca alții, căci n-aș fi deșteptat invidia* (A. I, p. 253). Faptul că fostul maior August Gorjan, comandantul vânătorilor ce a stins pojarul republican al podgorenilor prahoven, amenința să fie înaintat înaintea sa i se părea de neconceput, motiv pentru care, la 15 iunie 1887, pune presiune pe rege: – *Majestatea ta, aș fi voit să mă nasc mai bine englez sau german, căci atunci, poate, mi s-ar fi recunoscut meritele. Wolseley a luat reduta cea mare din mâinile lui Arabi-Pașa, prin bani, și Englitera i-a dat titluri și avere, și eu am luat Grivița, și alții care a fugit de pe câmpul de bătaie sunt numiți generali* (A.III, p.15).

În aceeași lună, primea, de la Dimitrie Sturdza un ditamai complimentul, consolându-l de a-și fi sugrumat viitorul politic cu eghileții de aghiotant: *Voiești să intri în viața civilă? Dacă ai fi fost civil, ai fi făcut 20, 30 de cuvântări foarte frumoase, dar cât ai stat lângă suveran ai făcut mult mai mult decât acele discursuri. Ai dat o direcție*. (A.II, p.40).

Conștient de ingratitudinea suveranului, nu va pregeta să îi amintească datoriile morale, politice care îi grevează onorabilitatea: *Majestatea ta să nu uite că eu am luat Grivița. A încuraja pe politicieni, adică ofițerii care să facă toate intrigile ca să ajungă miniștri de război, să se înainteze pe ei înșiși, bine este?... (...) Dacă, dar, după ce am servit pe Majestatea ta în război, punându-i la picior un steag luat de la vrăjmaș, și am luat o redută cu trei tunuri, din care tun Majestatea ta ți-ai făurit coroană de oțel, dacă te-am slujit timp de zece ani ca adjutant cu toată puterea creierilor mei și cui sunt rezervate, de ce să mai stau în armată, sire?* (A. II, p.180.) Spre deosebire de Verne care imagina o călătorie spre centrul Pământului, Candiano-Popescu întreprinde un marș către vârful societății și al ierarhiei militare.

Scriitorul lejer și angajat

În școala militară, talentul și cultura îi aduc nu numai succes de stimă, ci și oarecari parale: *Cine se amorea în clasa mea și câteodată chiar în câte o clasă, la mine venea să-i fac biletul de amor către dulcinea sa. Biletul în proză era taxat cu un sfanț, biletul în versuri trei sfanți și cu acrostiche cinci sfanți* (A.I, p. 52).

În casa lui Grigore Șuțu, iese, cum ar zice Filimon, în „Ciocoi vechi și noi”, „la obraze”: *Aici cunoscu aristocrația noastră. Mă pusei în raporturi mai intime cu Cassia Rosetti și cu familia Brăiloiu. Jujuca Brăiloiu fu una din pasiunile mele. I-am făcut versuri* (A.I, p.147). Gazetăria militantă împotriva principelui străin, deși plină de îndemnuri la violență („să-i dăm la mir”) îi dezvoltă emoțiuni intense: *Când scriam la Perseverența și Democrația, eram așa de convins și de mișcat, încât, adeseori, scaldam în lacrimi foaia de hârtie pe care scriam articolele*. (A.I,p.210).

La Napoli intră în grațiile ducesei de Moliterno, foarte distinsă și cultivând literele, făcând poezii;

sunt un revoluționar, nu tăgăduiesc, dar nu mitocan, sunt un revoluționar cu mânuși albe.

Sub scutul lui Himeneu, talentul lui Candiano-Popescu se va primeni și maturiza, își va diversifica valențele: *Pentru mine căsătoria a fost leagăn de poezie și fericire.* Pe soția sa, Sofia, de familie bună, ca poziție socială, o recomanda ca fiind: *Cea mai dragălașă văduvioară din București* (pardon, divorțată)... *o minunată pasăre scăpată din colivia nenorocirii...* O urmărea cu ajutorul agenților poliției, parola fiind trăsura cu cal alb.

Inspirat și încurajat de soția mea, mi-am lucrat poeziile cele vechi și am făcut altele noi, inspirate de dânsa. Am scris istoria războiului și mi-am scris memoriile, îndemnat tot de dânsa, (...) Atmosfera aces-tei femei simt că a dat viață creierului și inimii mele.(...)

Soția mea iubea artele și prețuia pe artiști, Gustul său, natura sa artistică, cuvintele sale pline de blândă și dreaptă judecată atrăgeau, (...) Dânsa a îndemnat pe sculptorul Vasilescu să înceapă monumentul vânătorilor din Ploiești și monumentul neatârării de la Tulcea, și, când a murit acest tânăr și talentat artist, cine l-a plâns cu lacrimi de prieten bun și statornic ca noi (A.II, p. 271).

Apropierea de „Junimea”, de Maiorescu, a aghiotantului și revoluționarului (februarist și plo-ieștean), îl oprilează și irită pe Eminescu, care notează, în „Timpul”, 18 septembrie 1882: *D-lui colonel Candiano-Popescu i s-a conferit medalia Bene-merenti clasa I, pentru scrierile sale poetice-militare (?!). Într-adevăr că și merita; să ne mirăm numai cum de nu a primit această medalie mai înainte. Săracă țară.*

La 2 ianuarie 1888, când stătea să explodeze scandalul furniturilor militare amorțat de generalul și colonelul Maican, Carol I îl fletează tocmai pe tema talentului său extraprofesional: *a propos de niște telegrame de felicitări pe care le făcusem, căci sunt pana palatului, că este înspăimântător lucru cum ceilalți adjutanți sunt lipsiți de acest talent* (A, II, 1999, p. 60). De avansarea la generălie, nici o iotă.

Ziarele anunțau, la 27 septembrie 1885, că *Dl. Candiano-Popescu, care și-a construit în București pe alea Eldorado o casă prea frumoasă și arangiată cu mult gust, are de gând să facă și la d-sa serate literare* (Petru Vintilă, **Eminescu Roman cronologic**, Editura „Cartea românească”, 1974, p.651)

Pe 20 decembrie 1891, primește un nou afront - Carol I, îi suspiciunea versurile de *captatio bene-volentiae*: *Iubeam pe rege cu fanaticism, eram gata să mă sui pentru dânsul pe eșafod și el să se îndioască de sentimentele mele, să bănuiască înseși cântecele mele de război că ar fi un tertip. Atunci am măsurat adâncimea prăpastiei ce ne desparte.*

Tudor Arghezi, citind, puțin defectuos, titlul primului volum de versuri ale lui Candiano-Popescu, **Când n-aveam ce face** (1866), face o analiză de mentalitate a epocii în care a trăit și Eminescu; *Candiano era militar și a murit general. Nu-l citez ca exemplu de profesie dublă, dar el a publicat un volum de versuri cu titlul „Când n-am ce face” ; îl citez ca o pildă de mentalitate a unui timp, față de care erai dator să te scuzi „N-am ce face altceva mai bun și, neavând ce face, fac poezii, vă rog să mă iertați; când am ceva de făcut, sunt om serios”* Probabil autorul nu avea o astfel de „traducere”, fiindcă reeditează volu-mul de debut, în 1875, și editează *scrierile sale poetice-militare*, sub titlul „Țara” (1891).

Discursul funebru al generalului Achile Comăneanu reitiera virtuțile militare dar și cele de literat ale defunctului: *Iubesc calul, - iubesc tunul, - l-mbată praful de tun până la extaz, cu amor până la delir își îndeplinește serviciul militar (...) Tinerul ofițier și valorosul Al. Candiano nu-și mărginea activitatea numai în ale cazărmei, ci având sufletul de poet nu înceta a studia literatura, așa că dublându-se și cunoș-tințele unui om cult, învățase a mânuși condeiul cu măiestrie cun mânuia și spada pentru a putea cânta în orele lui libere, tot felul de fapte ostășesci – el era un poet militar.* Mai tânăr, căpitanul Alex Anastasiu, care-i fusese subordonat, la Peleş, din 1887, narează extaziat despre activitatea sa de „secretar” al colonelu-lui aghiotant: *Între funcțiunile ce-mi dase era una care-mi plăcea foarte mult: scriam pe curat poeziile sale frumoase; contaminat, își încheia discursul de adio cu propriile-i versuri: Adio, poete-militar/ În doliu totă osea te plânge cu amar! S-au tras apoi trei salve de tun.*

O posteritate agitată

La pensie, mutat la Pitești, generalul primește o grea lovitură. Un roman de tinerețe al lui Cezar Petrescu, **Plecat fără adresă**, narează tocmai insolita crimă a fiului „eroului de la Grivița”, care a uimit epoca și, desigur, a accelerat decesul genitorului. Devine, prin straniețarea actului, un fel de existențialist *avant la lettre*, cum observă Pamfil Șeicaru: *După executarea pedepsei, Candiano-Popescu (fiul, n.m.) a părăsit țara și s-a angajat în armata sârbă, ajungând la gradul de general. Era tipul desăvârșit al eroului unei crime inutile, al crimei pentru crimă, așa cum a săvârșit-o Lafcadio al lui Gide¹¹.* Regicidul lui Alexandru și al soției sale, Draga, în 1904, în urma unui puci militar, subiect de romanță istorică dâm-

bovițeană, făcea din violenta vecină, de pe dreapta Dunării, un spațiu de nare viitor. Sângeroasa destrămare a Iugoslaviei a dus la maximum potențialul cruzimii funciare. Defunctul e transportat către cimitirul Bellu, la sfârșitul lui iunie 1901, *pe un afet de tun tras de șase cai de artilerie*, urmat de un impresionant cortegiu, unde, după coroane, *decorațiunile în număr de 39, purtate pe șase perini*, parada militară implicând următoarele arme: vânători, infanterie, geniu, artilerie (*trei baterii înhămate din Regimentul 3 și 3 din R. 10, 2 escadroane de cavalerie și se încheia cu 2 plutoane de jandarmi călări*.)

La 28 octombrie 1901, anunță Monitorul Oficial, regele și-a mutat cartierul la Râmnicu Sărat, erau manevrele de toamnă, unde, la peron, era așteptat de *d-nii generali Popescu, Achile Comănescu și Candiano*, autoritățile locale și mai multe doamne și persoane din societate, Candiano nu era fostul aghiotant, aflat într-un nefiresc exces de zel, ci un altul, generalul Constantin Candiano, comandantul Brigăzii 13 infanterie, cel care nota cu „bine”, în 1903 pe viitorul mareșal Constantin Prezan¹²

Presa Capitalei din 1908 insera: „*Tinerimea artistică*” e la a șaptea expoziție și paricipă C. Aricescu, Șt. Popescu, N. Pătrașcu, I. Streriadi, C. Artachino, K. Loghi, Ceciliua Crutzescu, Șt. Luchian, N. Grant, I. Iser, *generăleasa Candiano*, K. Storck, D. Paciurea, O. Spaethe, C. Brâncu¹³. Anturajul văduvei a fost cu totul de excepție.

La încoronarea lui Ferdinand, la București, în 16 octombrie 1922, după ceremonia de la Alba Iulia, președintele republicii podgorene de la 1870, este prezent ca martie-n postul pascal. Între tablourile alegorice, debutând cu epoca daco-romană, cel de al treisprezecelea (ghinion, vorba unui președinte) prezenta, după cutumă, momentul independenței, prin carul alegoric „Reduta de la Grivița”: *Pe o platformă superioară a redutei „România liberă”, reprezentată printr-o țărancă înfășurată cu tricolorul României încununând pe eroii de la Grivița.*

Mai în față, lângă un tun turcesc, Maiorul Candiano cu sergentul Grigore Ioan.

*Mai jos reduta era flancată de gabioane aranjate în semicerc înapoia căreia apăreau curcanii Griviței cu căciulile lor*¹⁴

Candiano-Popescu a fost contemporan cu Jules Verne, pe care nu cred că l-a citit; în necunoștință de cauză, complotiștii liberali, poate cu excepția lui Carada, vizau aducerea, pe tronul vacantat de Carol, lui Jerome Bonaparte, regele Westfaliei, fratele cel mai mic al lui Napoleon (apud M. Theodoreanu-Carada), prin proclamarea republicii de la Ploiești, a creat o caraghioasă utopie, dar care îl promovează printre pionierii anticipației politice românești: peste 77 de ani, prin abdicarea, silită și aceasta, a strănepotului lui Carol I, a luat naștere Republica Populară Română. Numai că acest Cănuță cel sucit, în permanentă adulmecare a norocului și notorietății sau „reprezentativității”, pe termen lung, adică în posteritate, a avut, din nou ghinion, a picat, ca în „Două loturi”, pe viceversa; în loc să i se ridice statui (ca lui Bălcescu, I.C.Frimu și, poate, Vasile Roaită, omul Siguranței, cum s-a dovedit mai apoi, în rîndul greviștilor ceferiști de la uzinele „Grivița”, pe motiv că a fost aghiotant regal, nu a putut primi un „benemerenti” din partea lui Gheorghiu-Dej. Au fost necesare încă cinci decenii pentru editarea celor două volume, destul de antidinastie, opera „de sertar” a agiotantului regal și generalului de cavalerie.

Postum, Candiano-Popescu se va răzbuna pe Caragiale; în 1902, Caion îl ca acuza pe scriitor că a plagiat drama „Năpasta”. Procesul intentat de dramaturg mitomanului acuzator, fără reclamare de reparații financiare, mulțumindu-se cu darea în vileag a plastografului, readuce din tenebre numele fostului aghiotant regal. După ce nu se prezintă la unul din termene, Caion editează broșura **Originalitatea d-lui Caragiale - două plagiate** (Editura „Gobl”, 1902), în a cărei prefață se victimizează copios: *Au putut dușmanii să mă sfâșie și să mă calomnieze înaintea Curții, pentru că mă știau bolnav și în neputință de a veni să spun justiției adevărul. Au putut dânsii, a putut domnul Grădișteanu* (avocat al lui Caragiale, n.m.) *care era convins de nevinovăția sufletească a lui Candiano, să mă acuze pe mine de perversitate.* De unde rezultă că „pontul” cu plagiatul îi fusese plasat chiar de „eroul de la Grivița”. Foarte nefrumos din partea lui, dar în perfecta prelungire a memoriilor candianești, unde chiar se specifică: *Mușcăturile omului sunt mult mai veninoase ca ale câinelui.*

În 1977, la centenarul Independenței, cazul Candiano-Popescu are un „recurs” prin Mircea Radu Iacoban care pune în scenă piesa „Reduta și șoarecii”, lucrare distinsă cu premiul Academiei R.S.R. Inclusă în volumul de teatru **Noaptea** (Editura „Eminescu” 1986), le-a părut cronicatilor dramaticei *un act reparator față de viața și de faptele nefericitului Candiano-Popescu, rămase până astăzi mult și pe nedrept caricat în memoria noastră, (...) o pledoarie pentru adevăr, pentru reabilitarea celor căzuți victimă mistificării.*

Considerăm „amintirile” vindicative ale lui Alexandru Candiano-Popescu, o anexă involuntară a operei lui Caragiale, o jerbă depusă sub inscripția maestrului: „O, eterne Moft Român, imortal Phoenix!”

NOTE

1. *Ion Bălan*, Ceremonia de înmormântare a generalului Candiano- Popescu, în: „Anuar XI”, Cerașu, Editura „Scrișul prahovean, 2001, p. 258.
2. *Constantin Bacalnbașu*, Bucureștii de altădată, Vol. 1 Editura „Eminescu”, 1987, p. 266.
3. *Constantin Giurescu*, Studii de istorie socială, ediția a 2-a, Editura „Universul”, 1943, p. 232.
4. *Angelo Mitchievici*, Caragiale după Caragiale. Arcanele interpretării: exagerări, deformări, excese, Editura „Cartea românească”, 2014, p. 156.
5. *Alex Mihai Stoenescu*, Istoria loviturilor de stat în România, vol.1, Editura „Rao”, 2002, p. 421.
6. *Pagini din lupta poporului român pentru independență* (1877/1878), Editura Militară, 1967, p. 349.
7. *Robert Scheffer*, Orient regal. Cinci ani la Curtea României, Editura „Saeculul I.O.” li „Vestala”, 1997, p. 17; 69.
8. *Mircea Anghelescu*, Clasicii noștri, Editura „Eminescu”, 1996, p.246.
9. *Alexandru George*, Consemnări în curs și la fine, Târgoviște, Editura „Biblioteca” & „Pandora – M” p. 167-168.)
10. Istoria cavaleriei române, Editura Academiei de Înalte Studii Militare, 1998, p.IX.
11. *Pamfil Șeicaru*, Scrieri din exil. Figuri din lumea literară, Vol.1, Editura „Saeculum I.O.”, 2002, p. 426.
12. *Petre Otu*, Mareșalul Constantin Prezan. Vocația datoriei, Editura Militară, 2008, p. 31-32,
13. *Georgeta Filitti*, România acum o sută ani, în : „Magazin istoric”, nr. 3 (492), martie 2008, p. 60
14. Casa Regală a României în cronicile „neoficiale” ale „Monitorului Oficial”(1914-1924), Vol.1, Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei, 2010, p. 608.

Dumitru Băluță

MACUNGIE*

* * *

Verde Pensylvania
și verdele acesta incandescent
în amurg –

parcă spiritele lor,
ale celor de demult,
respiră,
adunați pe Valea Macungiei
la ritual cu pipă.

Ce să mai spui
de arbori, de iarbă, în care
vine oceanul să-și doarmă
neliniștea...

* * *

Macungie, noaptea vrăjitoarelor.
Lună plină –
vatră de jăratie sau
ochi de ciclop agățat în neant,

sau frescă de Da Vinci:
atlet ducând povara misterului
în cârcă,

vreun soi de zeu cu bolovan
ori dregător de ritual
cu capul lui Ioan...

* * *

Nu mai văzusem vreodată
moartea plângând.

În declin eternul ei gând – atât:
în gerar

se da lăută de ploaia verde-foc,
solemnă și castă
ca apa Iordanului din palmele
Botezătorului.

Pe gazoanele urbei Macungie,
între sine și timp, se lamenta
de nașterea unui nou anotimp.

* * *

Altădată,
în căutarea unui bob de porumb
(precum căutătorii de aur)
pe parcelele interurbane,
gâștele gri semănau
cu niște bostani uitați în zăpadă.

Acuma, ce li-i Valea Macungiei
prinsă în strune de spulber
șamanic,
când chiar ele, se pare, ning
cu triumf!

Cu unghiul lor geometric de viu,
au forfecat Pensylvania
croindu-și alte geografii,
ca și cum veșnicia stă să dispară.

Călătorele continentale –
în iarna aceasta ning la Ma-
cungie
cu amintiri...

* * *

După plecarea toamnei din gară,
cu toate valizele,
pe la Bobotează tocmai
se iscase un verde

ce alerga desculț prin ploi
cu bulbuci,
un fel de pegași
cu aripi de curcubeie
și coame de iarbă
(eu unul nu mai trăisem astfel
de vreme

pe coasta atlantică
și i-am zis „al cincilea
anotimp”),
veni, totuși, iarna, chiar din gura
lupului.

La început urmele ei erau
de sticlă,
înainta precum un nud feminin
în platou
și cineva de sus îi aruncă un
cearșaf.

Apoi – ce noian, mamă!
că pensylvănenii nu mai știau
nicio poveste
despre asemenea iarnă.

Perzania zilei cât noaptea
zăpezilor oarbe –
ce viscole, Doamne, voi, călă-
toare gâște! –
ca și cum ascunse viori îm-
pleteau
acorduri șamanice de neuitat...

*Localitate în Pensylvania, SUA.
Se spune că denumirea provine de
la un trib de amerindieni.

LYCEUM

Oana Mancu**Sacrificiu**

e decembrie, e miros de
 pustiu și de vară
 miros de bunica-nainte să
 moară
 de pâine stricăță, și veche,
 și-amară
 undeva-n fundal o mașină alunecă-n șanț
 și, printre blocuri, câinele-și strigă durerea
 de a nu fi-n lanț.
 durerea de a fi liber și
 singur șinflămând
 tot timpul lătrând și lătrând și lătrând.

Muma celor zece Ștefani din clasa mea

O ceată de copii pornește spre câmpul
 din afara orașului
 O ceată de copii pornește spre autostrada pe care
 numai tiruri încărcate cu buteli mai cuirculă
 O ceată de copii înarmați cu pistoale,
 cu șepci albastre, cu motoare
 Pornește în căutarea trecutului părinților lor.
 Sunt hotărâți să spulbere durerea, să spargă tăcerea
 Și într-un final, probabil indeciși, deloc motivați și
 convinși, să se întoarcă la casele lor.

**Simina Maria Sima****Dubii**

Pierduse orice speranță.
 Impactul cu durerea fusese atât
 de înfiorător încât, din câte per-
 soane se aflau în jurul lui, nu mai
 recunoștea niciuna. Văzuse moar-
 tea în fața ochilor, sorbindu-i trecutul și înghițindu-i
 întreg viitorul. Nu mai putea să gândească acum, du-
 pă ce își revenise din comă. Nu avea pe retină decât
 imaginea așa-zisei doamne cu coasa. De fapt, pentru
 el, moartea nu avusese niciodată înfățișarea ilustrată
 în cărți. Moartea însemna, mai curând, doar un mo-
 ment. O clipă de neatenție a vieții. Lupta aceea, care
 apare la unii bătrâni ce se agață cu mâinile de mar-
 ginea lumii acesteia, dintre viață și moarte, nu în-
 semnase pentru el decât un schimb amabil între do-
 uă entități diametral opuse, care - culmea - vor ace-



lași lucru, și anume viața celui care se chinuie. Vă-
 zuse în scurta sa călătorie pe celălalt tărâm, ce
 înseamnă binele și răul și unde duce fiecare. Era
 conștient că, după ce va începe să vorbească din
 nou, încercând să povestească ce văzuse, va fi con-
 siderat nebun... Nu își mai amintea decât că, dea-
 supra lui, apăruse o lumină orbitoare și urechile i se
 umpluseră de șoapte îngerești.

Apoi fusese doar întuneric. Un întuneric
 greu care și acum mai era în spatele lui. Îi era teamă
 să mai închidă ochii, căci văzuse moartea și îl intri-
 gase imaginea acesteia. În momentele în care fusese
 în comă, moartea i se prezentase ca o bătrână grăsu-
 ță, cu obraji roșii, cu șorțul ars într-un colț și rochie
 albastră pe dedesupt. Moartea îi mirosise atunci a
 scorțișoară și a prăjituri abia scoase din cuptor. În
 exteriorul lui era hărmălaie, dar bătrâna îi inspira si-
 guranță și liniște, precum bunica, în vremea când
 trăia. Își pusese toate speranțele în bătrâna din fața
 lui ca să îl ducă înapoi în realitate. Nu s-a gândit nici
 o clipă că durerea era, de fapt, aripa de înger care îl
 va purta înapoi la viață, iar simpatia bătrânică în-
 semna desprinderea definitivă de această lume.

Acum, treaz fiind, se gândea la bunica lui.
 Oare cum arătase moartea pentru ea? Știa că îi plă-
 cuseră copiii și mirosul de iarbă proaspăt cosită. Să
 fi fost oare o moarte care, mai înainte de a veni, se
 tăvălise prin iarba proaspătă ca să își ascundă miro-
 sul de trup în descompunere? Deja, la câteva minute
 după ce se trezise, nu mai era sigur de ceea ce vă-
 zuse. Își mai putea aminti doar cât de puternică fuse-
 se durerea atunci când căzuse pe asfalt. În minte îi
 revenea, obsesiv, problema înfățișării morții. Înce-
 puse să îi fie dor de ea. Începuse s-o vadă în culori
 și mirosind a toate esențele lumii, înainte de a a-
 dormi...

Timpul săpa printre pietre...



Oana Șușu

joc interior

Văd lumea în cochilia
unui cub de sticlă...
Cerule alb, martor al unei
crime pure,
mă însuflețește cu petale
de ger.

Un corb s-a așezat
pe-o ramură albastră,
m-a privit lung, povestind vorbe furate.
A sărutat marginea tăioasă cu ciocul negru
și cubul meu s-a spart în pustiu.
Același cer, același corb zboară acum prin mine.
În jocul meu interior vântul suflă în fața-mi
și eu merg pe un drum spre niciunde
iar păsările cântă deprimant.
Sunetul pașilor mei înfig în nord-estul inimii
un suspin de cristal ce provoacă lacrimi parfumate
Oamenii aleargă decapitați de sentimente
în jurul cubului ce-a fost.

Eu voi muri

iar, și iar, și iar...



Maria Văduva

Dilema lui John

Un scriitor alege dintr-o succesiune de idei un număr restrâns din care să plăsmuiască produsul final, opera; este un drum aparent simplu către destinație dar, câteodată, acest drum devine un amalgam de direcții

pe care autorul nu este sigur dacă să le urmeze sau nu, o mulțime de curbe de care îi este frică, toate determinând un moment în care drumul nu mai este simplu și, în final, destinația devine incertă; un astfel de moment este asemănător cu un blocaj al cuvintelor pentru scriitor. Viața literară este, astfel, un joc de alternanță a unei duble dimensiuni, reprezentate de siguranța transpunerii în operă, ca și de blocajul într-un nimb continuu al imaginației.

Deși pare greu de înțeles, John Monchart ajunsese să creadă uneori că dimensiunea aia ciudată este de fapt locul de unde provine, alteritatea în care locuiește. John întotdeauna s-a temut de ceea ce scria, de faptul că un cuvânt, o frază sau chiar opera finală pot stârni haosul în lumea reală. Familia Monchart este cunoscută pentru astfel de situații, odată, de

LYCEUM

la 10 la 100 de generații, un norocos din familie era purtătorul genetic al talentului. Totuși John a fost considerat mereu o eroare, nimeni din familie nu ar fi apreciat ce scria, fiind considerat cel mai banal om din toată familia și asta doar pentru simplul fapt că se temea de cuvinte.

A căpătat această teamă încă de când era mic, la 5 ani John descoperind că adoră să scrie, orice. Chiar și propoziții banale de genul: „Ana are mere” îl făceau fericit, pentru că puse laolaltă, toate aceste propoziții se transformau în minunată situație în care Ana avea o piață uriașă de fructe și legume care, spre fericirea ei, nu provocau indigestie, așa că se putea bucura de ele mult și bine.

Asta până ce Ana a ajuns să dețină o drujbă cu 2 capete... Problema a fost că mâinile ei erau prea mici și slabe pentru o astfel de drujbă și astfel Ana a rămas fără brațul stâng și cu câteva cusături urâte. John nu se simțise prost, ba chiar se bucurase, fetița aia nu avea să mai fure sucul cu mere și plăcinta cu ciocolată ale altor copii și gustările lui vor fi în siguranță. Când John a mărturisit incidentul familiei, a fost pentru prima dată când aceasta l-a acceptat fără rezerve. Bunica îl bătuse ușor pe cap și îi zâmbi de parcă l-ar fi văzut pentru prima oară.

L-au felicitat continuu timp de o săptămână, sub pretextul că nimeni nu ar trebui să ia ce aparține altcuiva. Asta i s-a părut foarte ciudat pentru că el practic îi luase mai mult decât un desert complet, îi luase unul din brațe, și cea mai mare parte din copilărie... John adormea cu gândul că în schimbul celor pe care le-a luat i-a oferit o călduroasă și probabil permanentă traumă. Perspectiva asta a făcut ca incidentul să nu mai pară atât de grav, asta până în clasa a III-a, când a aflat că trauma nu e ceva bun și cu siguranță nu un cadou. De atunci John și-a jurat că nu va mai da frâu liber gândurilor în scris, va scrie doar lucruri tipic copilărești, care nu pot face rău nimănui. Astfel a ajuns un Monchart să facă benzi desenate pentru copii, copii care le cumpărau de cele mai multe ori pentru a și le pune pe cap pe timp de ploaie sau pentru bătaii mai puțin violente în ochii trecătorilor. John era totuși mulțumit, atât timp cât ce scria el nu rănea pe nimeni...

Cel puțin asta era planul lui. Lucrurile aveau să se schimbe când posomorâtul Monchart în vârstă de 25 de ani a cunoscut-o pe Jade Bloom, o puștoaică de asemenea posomorâtă care căuta să-și câștige câțiva dolari în plus. Era genul de persoană cu care era de acord să lucreze, respecta cele trei reguli de bază: nu puneă întrebări, nu se implica mai mult decât trebuie, respecta ordinea. John nu era autoritar dar când venea vorba de scris, dorea ca totul

să meargă „uns”. Jade avea să lucreze în următoarele șase luni fără probleme, asta până când, într-o noapte ceva straniu avea să se întâmple.

– Domnule Monchart, aș vrea să-mi scurtați programul în seara aceasta, este un moment important pentru mine și fratele meu.... Jade vorbi fără să se grăbească privindu-l plictisit în ochi.

– Doamnă Bloom, înțeleg dorința fratelui dumneavoastră de a merge la colindat în noaptea de Halloween dar am mare nevoie de asistența personalului, este o zi importantă și pentru clientelă, dacă doriți pot adăuga la salariu un număr de benzi desenate pe gustul fratelui dumneavoastră. Ce vârstă are?...

– Bine, să lăsăm politețurile, în primul rând nu sunt „doamnă” am 19 ani nu 90, în al doilea rând, ce personal, atâta timp cât doar eu lucrez aici? Și... clientela? - nu cred că cei ce ne cumpără benzile sunt încadrați într-o astfel de categorie, iar în cel de al treilea rând 5 ani de 3 ani încoace.

– Mă scuzați, domnișoară Bloom, dar ajutați-mă puțin... 5 ani, de 3 ani încoace? Este cumva un nume de cod adolescentin?

Jade chicoti ironică și se propti cu ambele mâini în biroul de lemn de fag, era vechi și câteva așchii își făcuseră loc în podul palmelor, dar Jade nu se clinti și nici nu tresări de durere, era pornită să își facă înțeles punctul de vedere.

– Domnule Monchart, nu cred că este nevoie de o astfel de șaradă, lucrez de șase luni de zile și cer o dată pe an liber... Ce-ar fi să ne înțelegem și să fim de acord în privința asta?

– Probabil că așa ar fi potrivit dar... totuși, așa de gravă este problema fratelui dumneavoastră?

Jade se îndreptă spre ușa librăriei până când o bufni râsul de fâstâceala lui.

– Nu există consilieri pentru corpuri reci.

După ce auzi spusele lui Jade, John pică pe gânduri, în final dori să scrie despre cum un bolovan pică din cer și îl lovește în cap. Cum de nu își dăduse seama, fata purta numai negru și citise numai benzi desenate pentru copiii de 5 ani, trebuia să își dea seama de la bun început că există un frate sau o soră sau că cel puțin a existat. Se simțea extrem de prost, știa cum e să rănești pe cineva și nu suporta să facă asta, avea de gând să se revanșeze față de Jade.

Nu a stat prea mult pe gânduri și a început să cotrobăie prin sertare după dosarul ei, a notat adresa și după ce a închis librăria a alergat la mașină, afară ploua și până să ajungă la volan John avea să fie ud learcă. A pornit-o în trombă până la magazinul din centru pentru niște eclere de ciocolată, negrese, dulciuri de halloween și o întreagă gamă de su-

curi acidulate...

Ajunse în fața casei din suburbiile orașului și bătu încet la ușă. O senzație de stângăcie îl cuprinsese și când începuse să creadă că nu va răspunde nimeni, Jade îi deschise făcându-l să tresară; mai trebuia doar să scâncească și imaginea lui de șef s-ar fi dus pe apa sâmbetei.

– Ce cauți aici, domnule?

– Îmi pare rău pentru tot, știu că sunt un simplu scriitor, mai mult o glumă de om, profesional sau social, ar fi trebuit să știu, promit că mereu vei avea liber atunci când vei simți nevoia, ți-am adus astea, sper să îți placă, sunt diferite arome, nu știu nimic despre tine deși ești angajata mea și sincer îți spun că îmi pare rău că te-am dezamăgit!

Jade rămase perplexă, prinsese doar câteva idei și cuvinte derulate în viteză de șefului ei, o puffnea râsul dar s-a ținut tare, îi era milă de el și nu vroia să îl facă să se simtă prost.

– Unu: respiră; doi: mai puține cuvinte; trei: ar fi trebuit să îți spun despre asta; patru: da, te tuiesc; cinci: hopa, omule, că nu m-ai bătut sau ceva de genul asta și șase: nu vrei să intri, că bagi tot frigul în casă?

John prinse cuvintele din zbor și stângăcia îl făcu să dărâme cuierul de la intrare dar Jade nu îl tachină pe tema asta. A chicotit și apoi a închis ușa de la intrare. L-a invitat în living și l-a servit cu niște vin fiert cu scorțișoară, el nu prea consuma alcool dar de data asta făcea tot ce era posibil să se revanșeze pentru greșeala față de Jade.

– Deci, cu ce te ocupi în afară de benzi desenate?

– Nimic altceva.

– Ești căsătorit? Ai copii?

– Nici una nici alta.

– Locuiești singur?

– Nu, locuiesc cu familia... Hmm, deci, îmi pare rău că te întreb și eu, dar cum a...

– Cum a murit David?

John se simțea jenat de propria întrebare, dar nu putea să-și mai retragă cuvintele.

– Deci așa îl chema...

– David a murit din cauza unei afecțiuni pulmonare, a răcit, s-a chinuit o săptămână, într-o noapte în care lumea ar fi trebuit să-i cânte „La mulți ani!”, toți s-au rezumat la un simplu „Dumnezeu să-l ierte!”

– Asta înseamnă că a murit de ziua lui?

– Ziua amândorura, am fost născuți în aceeași dată, la ani distanță desigur, răspuse sec și sorbi ultima gură de vin direct din sticlă.

În mod normal John nu ar fi fost de acord cu excesul de alcool, dar de data asta ceva îl opri să re-

acționeze, poate faptul că i se făcuse milă, chiar dacă îl mira sinceritatea ei crudă.

– Hei, șefu', tu ce ai de zis?

– Mă scuzi? John se deconectă de la sinele gânditor și își îndreptă toată atenția către angajata sa, cu obraji mai palizi decât de obicei.

– Hai nu fă pe prostu', eu ți-am zis ceva, e rându' tău.

– Oh, la asta te referi... păi... sunt scriitor, locuiesc cu familia și...

– Bla, bla, bla, știam deja. Și mai știu că nu bei, că ești timid, că nu mănânci dulciuri și nu prea bei chestii acidulate, adori să dormi și, spre surprinderea mea, ești printre puținii bărbați care nu sforăie.

– Poftim? De unde atâta material informativ?! se miră el.

– Intru de cinci ori pe zi la tine în birou și în patru din ele te găsesc dormind, ai luat numai ceea ce credeai că aș bea și aș mânca eu, după cum pare, nu prea te atrage nici una din cele cumpărate și pentru că somnul te prinde mai repede și dormi mai des decât ar trebui, nu ești obosit și nu sforăi. E ușor să îți dai seama, sunt chestii banale.

John rămase pe gânduri din nou - era pentru prima dată când cineva se gândise la el, mai bine zis își bătuse capul cu persoana lui, băuse un singur pahar dar asta îi îmbujorase obraji și își lăsă stânjenit capul în jos sperând ca Jade să nu observe.

În noaptea aceea John avea să se simtă confortabil în pielea lui, pentru prima dată în viață. Jade avea să-l despice ca pe un spic de grâu și să afle aproape tot despre el. I-a povestit, la rândul ei cum taică-su abuzase de ea încă de când avea 12 ani, mamei nu îi putea spune doar pentru că îi era frică de ceea ce îi va face, David murise și în final ea se mutase în casa asta. Trecuturile lor erau ciudate și dureros de asemănătoare...

Jade dădu și a treia sticlă de vin pe gât în timp ce John termină al doilea pahar, lemnul trosnea în flăcările șemineului, iar obraji lor erau calzi, doborând de lumină.

Jade se lăsă cu capul pe genunchii lui John și începu să sforăie, el chicoti și vru să plece dar îi era teamă că o va trezi, așa încât trase pătura peste trupul chiruit al fetei și adormi și el, în cele din urmă.

De atunci Jade și John aveau să fie buni prieteni. John o vizita pe Jade în fiecare seară de vineri în următoarele cinci luni împărțind părți din trecut, speranțe de viitor și sticle de vin. Din când în când o mai conducea acasă, în serile cu ploaie, stătea și îi privea ușa de la intrare, demult închisă și zâmbea ca și cum ar fi descoperit esența vieții, dar, de fapt, nu înțelegea de ce Jade îi aducea pacea și îl făcea fe-

ricit.

Într-o seară, John vru să îi facă o surpriză. Jade lipsise de la muncă o săptămână pentru a-și vizita mama și lui chiar îi fusese dor de ea, așa încât trecuse pe la o cramă celebră și cumpăraseră o sticlă de vin foarte scumpă, apoi cumpăraseră un buchet de crăițe și bujori, bănuind - pentru că le admirase într-un tablou - că sunt florile ei preferate.

Ajungând la casa din suburbii constată cu surprindere că ușa este deschisă. Intră și se îndreptă spre living unde angajata lui stătea pironită între perne, în mijlocul canapelei și schimba furioasă canalele de televizor. Avea părul ciufulit, ochii îi erau umflați de plâns iar unul dintre ei era chiar vânăt...

– Ce doamne iartă-mă ai pățit? se alarmă John.

– Ce cauți aici? Când ai intrat? tresări speriată Jade și opri televizorul.

– Am venit să... lăsă buchetul și sticla de vin jos pe măsuță și veni repede spre ea, o atinse pe pomete ușor dar până să apuce să simtă mai mult decât un obraz fin, Jade își feri privirea.

– Nu te îngrijora, e doar...

– Doar o palmă, un pumn, ce ți s-a întâmplat? Te-a atacat cineva? Putem merge la poliție? se agită John.

– Nu, termină, e doar... tata, ți-am mai spus de el, nu e nevoie de poliție, ne-am certat și... și... ochii i se umplură de lacrimi și vocea îi cedă, se cuprinse cu brațele și își puse capul pe ganunchi plângând în scâncete ușoare. John se topi, pur și simplu se topi, n-o mai văzuse pe Jade în viața lui așa de vulnerabilă, i se rupea inima în fața ei și totuși n-avea curaj să facă nici măcar o mișcare.

În cele din urmă prinse curaj și o cuprinse în brațe, amândoi erau uimiți de situație, John de curajul său și Jade de actul în sine, nimeni nu o îmbrățișase vreodată astfel, brațele lui erau mari și calde în jurul ei, mirosea a scortisoară, a cald, a familiar, fiecare por din corpul lui emana confort, un confort de care avea mare nevoie. Îl strânse, la rândul ei, cu ardoare, de parcă viața ei depindea de asta...

Jade simțea că cedează, de data asta ar fi fost prea mult, trecuseră trei ani de când scăpase de scârba aia de om și totuși s-a întors, nu pentru el desigur, pentru mama sa, dar el reuși să facă din nou hidoșenia aia, actul ăla care o scârbește, a mai și bătut-o pe deasupra... Era o bestie! Tatăl ei era o bestie!

John se desprinsă din îmbrățișare și îi cuprinse fața în palme cu grijă, o privi în ochi și îi spuse :

– O să fie bine, o să vezi, nu te va mai atinge în veci, promit. Vom merge împreună la poliție și...

– Nu fi ridicol, nu e așa simplu, nimeni nu mă va crede, sunt fiica lui, mama îl iubește și nici ea,

care locuiește cu el, nu mă va crede; e un monstru, dar e deștept, știe să păstreze aparențele.

– Putem face cumva să-l demascăm, putem să...

– John, oprește-te, te rog, e imposibil! Patru ani de zile nu l-a surprins nimeni, de ce ar face-o acum?

– Pentru că... pentru că... dar nimic nu îi trecea prin cap, mai toate propozițiile lui atârnav în aer, fără final...

– Ți-e silă de mine, nu? Acum că iar... vocea i se frânse.

– Niciodată, niciodată nu te-aș judeca pentru drama prin care ai trecut.

– Atunci de ce ții ca restul lumii să o facă? - îi strigă în față de parcă era vina lui.

Acuzația îl lovi ca o palmă usturătoare peste obraz, el nu se gândise la aspectele astea, tot ce dorea era ca Jade să nu mai treacă vreodată prin așa ceva, dar nu se gândise la urmări; tatăl ei era un om cu influență, putea să nege totul, dovezi nu erau, putea să spună că s-a învinețit singură sau că a înnebunit de dorul fratelui ei, posibilități erau multe. Asta îl lăsă fără cuvinte pentru un timp.

– Draga mea, uită-te în ochii mei, oprește-te din plâns și uită-te în ochii mei! îi șopti el calm.

Ochii ei mari și verzi îi găsiră pe ai lui.

– Ai încredere?

Jade dădu ușor din cap făcându-l să zâmbească. Era așa de fericit că avea încredere în el...

– Promite-mi că nu te mai întorci acolo. Promite-mi că o să mă lași să te ajut, iar eu îți promit că nimeni și nimic nu mă va opri să te știu în siguranță. Suntem unul pentru celălalt, ai uitat? Vinul ăla ne-a făcut să ne spunem multe, dar a fost cel mai bun vin pe care l-am băut vreodată, doar pentru simplul fapt că l-am împărțit cu tine, Jade.

Ochii lui Jade se măriră, respirația i se calmă și într-un final se lăsă iar cuprinsă de brațele lui. John o strânse la piept, până auzi familiarul sforăit încet. O întinse pe canapea și o înveli cu pătura. O privi, pentru un timp, cu chipul ei palid și blând, cu părul ondulat, corpul mic și chircit, nu era nimic special la ea, era pur și simplu o femeie, dar atunci realizează un lucru: era specială, era o femeie ciudată și plină de răni vizibile și invizibile, era... ca el.

Se apropie ușor și o sărută pe buzele-i micuțe.

Părăsi casa și realizează fericit că era îndrăgostit, era mândru că se îndrăgostise de ea, dar, pentru moment, avea ceva mult mai important de rezolvat. Abia ajuns acasă se îndreptă spre vechiul birou al

tatălui său. Scoase o foaie de hârtie și pana cea veche. În noaptea aceea avea să scrie din nou, să scrie cu adevărat, avea să sfideze totul, avea să-și calce în picioare jurământul, să facă ceea ce nu a crezut vreodată că va face. Va fi un Monchart, un adevărat Monchart... Avea să scrie un roman despre suferințele unui tată de nimic și se va bucura, se va bucura până în măduva oaselor de aceasta.

Astfel dilema asta a lui va avea drept răspuns faptul că natura primară nu e altceva decât o oglindă, o deschidere inversată a sinelui, care te duce la adevărata ta personalitate. Iar John știa, deja, că era un scriitor al naibi de bun și că romanul său va fi unul de succes.

A petrecut noaptea scriind, apoi a adormit visând-o pe Jade dansând pe mormântul tatălui ei



Alexandru Jurcan

Cruda înviere

Te-ai oprit în hățiș
unde murea căprioara prinsă în spini
capul ei ca o pendulă bolnavă
desena ultima suflare

vino ! – te-am strigat –
sângele s-a înfrățit cu țărâna
scapă de spectrul perfid al morții
mai există oceane de viață

n-ai vrut să vii
culcuș ți-ai săpat
sub botul ei de rece catifea
așteptând o crudă înviere.

Trecere vișinie

La geamuri uriașe
încremenite în perdele
din putred vișiniu
pândiți trecerea mea
ca barca prin zgură

nimeni nu vede
dâra de sânge
din cupa inimii mele -
poate în alt dincolo
mai aproape de stele

Augustin Mocanu

Nelu, eu și fătutele

... Acuma, Nelule, dacă tu poștești, eu ce să spun? Că nu și nu, deoarece aproape nimic nu-mi mai vine în minte. Da, chiar așa e. Nu mi-a mai rămas mai nimic în memorie despre acele fătute de când noi eram copii și umblam la școală. Și pe unde nu mai umblam noi atunci!? Hă, hă! Mie îmi pare bine că tu, deși te-ai dus demult de pe-aici, te ții bojan și-ți bați capul să-ți aduci aminte de lumea de pe la noi....

...Însă chiar dacă am copilărit împreună și am trecut laolaltă prin multe, nu uita că în mintea fiecăruia s-a încheșat o altă vedere, alte chipuri și alte icoane. Privitor la acele faine fătute, cum le zici tu, cu toate că eu mă țineam tot pe lângă ele, în minte mi-a rămas foarte puțin. Când mă apropiam prea tare, poate ele credeau că mi-i foame și vreau să mușc și să mănă cum mănă o strujea de pită unsă cu miere și apoi îți sugi degetele cum face vițelu' cu țâțele mâne-sa. Mintea mea, ca toate mințile, când e zburdalnică, de numa' n-o poți liniști ca pe mieii cei jucăuși, când e somnuroasă, trăgând către umbră și întunec. Așe or fi fiind și vederile cele de demult din care oi prinde în cuvinte câte-oi putea și cum s-or înfățișa și îndată ți le-o trimete....

...Bine zici tu. Așe-i și nu altfel, adecă, oricui și mai mult nouă, fiindcă eram prunci și ne știm bine unii pe alții, ochii, bată-i ploaia să-i bată, ni se învăteau cum le plăcea lor și lunecau ba încoace, ba încolo și tot la frumos și dulce hodineau, de-aia numa' icoane de-astea mai vederoase ne-au rămas în cap, iară celelalte, săracile, vorba mătușii Domniță a Regășanului, nu s-au legat deloc, au fugit, gândești c-au păpat scripti, prindă-le norocu! Așe că, tune-le să le tune, numa' alea îmi ies din cap, uite mă, îmi sar ca ăla de-i zice Hopa, Mitică, se sparge, se strică! Îmi sar tomna-n palmă, și strănută, și se dau de-a rostogolul ca cei de la circ și nu alta. Și cum îmi ții eu pălăniile deschise în fața ochilor, simțesc fătutele ieșindu-mi din ochi, și, punându-și podul pălăni stânce în vârful nasului meu și călcăiu' în mijlocu' obrazului și, una-două le văd jucând în palmă, schimosindu-se și zgâindu-se câtă mine, deoarece nu le prea place că le-am zgândărit și scos la șpațir să le vadă lumea și să le biciulească mai ales femeile cele meștere la atare treabă...

...N-am cum face, că de le iau pe tâte se naște prea multă flecăreală, cum mi-a spus un serios prietin de-a' meu, de aceea zic ce-mi iese din cap, la urmă, totul se cerne să rămâie numa' miezul cel bun și mustos....

...Mi-aduc aminte că mai întâi, când eram prin clasa a treia, o fătută bălucă mi-a furat ochii. Subțire, mică, puțină și transparentă ca o umbră, blondă, cum zicem azi, ca o rază de lună, un fel de îngerel, că n-oi zice altfel, semănând tare bine cu ăia de prin icoane, că, vezi bine, aici pe la noi toți îngerășii din icoane sunt blonzi, fie ce-a fi, am vrut să zic, căci nu știu limpede cum îi cu ei, îs și fătute și băieței, c-atunci ar trebui să le zicem cum îi fiecare, după cum vine - înger, îngerel, dacă-i băiețel, și, mă rog fain-frumos - îngerită ori îngerelă, dacă-i fătută, da' nu știu nimic despre această treabă, de-aia tac, mai bine tăceam de la început, da' dacă gându' nu te lasă, te împunge și te împinge mereu unde-i mai rău și dacă te bagi apoi nu mai poți ieși afară...Na-na! Na, na-na! Gata cu-asta! Zboare gându' unde-a vrea!... Bine, mă, da' dacă aici pe la noi toți îngerii-s blonzi, fie, însă și aici e lucru cu sminteală, că-i făcut după capu' unora care cred că ei mereu îs fruntea. Îngerii-s blonzi ca o samă de oameni, da' dacă o iei de la miazănoapte către miazăzi, dracu' ști de ce, oamenii se tot negresc, și în Africa mai toți îs negrii ca dracii; acolo poate că îngerii-s negrii și dracii-s blonzi.... Asta poate însemna oare că oamenii i-au făcut pe îngeri după chipul lor și nu ??? Iartă-mă, Doamne!!

...Da, dragă Nelule, așa-i viața, însă e bine să lăsăm noi îngerii și îngerelele în treaba lor și să ne întoarcem la oile noastre, cum bine zice țărănul, adecă și noi doi că, deși am prins câte un pic de carte, tot țărani am rămas și din lumea noastră nime, nimic și niciodată, nici chiar lelea aia cu belele, îmbrăcată în negru și mereu cu coasa pe umăr, nu ne poate smulge, căci ne-am născut din țărani, trăim ca țărani și vom muri cum trăim...

...Dacă și tu ții minte știi că de la o zi la alta, cum creșteam, ne curgeau tot mai tare balele după fete, că, mă rog frumos, cum zice și ungurul, cam pe când ne mijeau nouă otăvuri pe sub nas, pe barbă și... fetele iute se ridicau și înfloreau ca merii, ca perii cei tineri și frumoși din livada de subt Păpușel. De-amu eram măricei, buni de lucru și stăpâni pe ceea ce zicem și facem... nu mai eram acolo niște copii prăpădiți care bat grădinile satului și ziua și noaptea ca să culeagă ce-i mai proaspăt și mai bun și să se înfrupte ei înaintea gazdelor; iară dumineca la joc se învăteau ca dracii, cu niște oglinjoare ținute la fereală, se a-

propiau de jucătoare, făceau ei ce făceau și apoi, între ei, se lăudau că oglinjoara le-ar fi arătat „Clujul” chiar așa cumu-i el....ha, ha! hă, hă! hî, hî!

...Peste câțiva ani s-a întâmplat că mai toți ne-am împrăștiat plecând din sat, deoarece așa erau anii aceia. Unde înainte vreme, feciorași ca noi se băgau slugi pe la bojeni înstăriți ori la bogătanii din Hotaru' Turazii, oameni cu vite și pământ mult, acum alt cântec se cânta....lumea a prins poftă s-o ieie către oraș unde să facă școală ori batăr să înveță o meserie ca să poată lucra acolo. Puțini au fost aceia care au rămas în sat și s-au însurat cu fătutele cele frumoase ajunse la vremea măritatului. Mai de nădejde erau cele care aveau lângă ele multe iugăre de pământ și vite bune de lucru...

...Nănașul și prietenul meu Zirea, de pildă, după ce și-a încercat puterea un an de zile la un vestit liceu din Cluj, n-a mai rezistat și a rămas acasă. Nu mi-a fost mie milă de el, căci taică-său, Iacob Bumbuț avea vreo 60 de iugăre de pământ adunat în două loturi, care venea împărțit numai la doi feciori - Zirea și Buțu. Ca să aibă de ce să rămâie în sat și să se poată uita de sus către unii cum eram și eu, care, zău, nu aveam la ce rămâne acasă și mă bucuram la gândul că aş putea ajunge învățător, el a luat-o pe una a lui Moșuțu, un fel de leșinătură ca o piele de iepure întinsă pe gard la uscat, fiindcă aia era „de neam”, avea pământ mult și bun, casă nouă chiar în mijlocul satului lângă cooperativă și era singură la părinți.... Însă, ho, ho, prin 1962, iugărele lor au alunecat la C.A.P. și Zirea s-a făcut tractorist. L-am mai întâlnit o dată prin 1982 și am schimbat câteva vorbe împreună. Era tare bine hrănit, roșu la obraz ca un drapel sovietic, dar tot simpatic și zâmbătreț, mândru de sine cum era el și ca liceean la Cluj, de l-au botezat colegii Haplea...

...Vărul meu Biluca a urmat o școală agricolă la Bonțida, s-a făcut agronom și a muncit multă vreme la G.A.S Turda, punctul de lucru Crairât apoi a ajuns activist de partid și, ca urmare, a sărit din cătunul Crairât chiar în Sibiu, unde viețuiește și azi ca pensionar în stare bună.... Și Vasile a' Ichii a urmat școala de agronomi din Bonțida, însă de el n-am auzit în veci nimica-nimicuța...

...Găvrilă Rățoiu, într-o duminică, la ieșirea din biserică, i-a furat-o unuia, Todor, pe Nelica Valerii, a dus-o la el și gata, a lui a fost. El s-a dat bine cu „tovarășii” care l-au pus când primar, când președinte la C.A.P. Boju. Perechea și-a făcut casă mare pe Șez, în Drumul Clujului, au păpat mult și-au băut bine și pe la 50 de ani s-au mutat „dincolo”...

...Unu' Ionel a lui Mustea, care avea o mare grădină răpoasă subt Păpușel, s-a însurat cu surle și cântece cu una de-a lui Botoș. Nu știu cu care anume, căci acela avea două fete, poate că gemene, cu trunchiuri bine clădite: una, cam rătundă, bălă cu ochii verzi-sticloși cu sclipiri de mătă ce-ți iese în cale noaptea; și una negruță cu ochii căprii, iscoditori. Lângă fată faină, Ionel a așteptat să vie și ceva avere de luat în samă, nu pământ, ci altceva. N-a venit mai nimic în afară de aleasa inimii sale și o seamă de lucruri trebuitoare oricărei gospodării țărănești începătoare, diferite puțin de ce văzuse și cunoștea el, căci mireasa avea rădăcini ungurești. Satul care vede tot, știe tot, judecă și cântărește tot a slobozit știrea că la încheierea ospățului, duminică pe la amiază, după ce lumea s-a împrăștiat de la prânzu' miresii, s-ar fi ivit ceva gâlceavă când s-au numărat banii dăruiți de nuntași....

...Fiindcă fata era faină și-i plăcea, mirele a luat-o de mână și duși au fost. Ionel n-a rămas în sat la C.A.P. să fie comandat de oricine care te strigă dimineața devreme, te scoală și te trimite la făcut „puncte” ca pe orice amărât de biris vinit în sat de pe la hodăile din Hotarul Turzii, ci s-a dus la o mină din Bihor, de unde nu s-a mai întors în sat chiar niciodată...

...Nelule dragă, aci mă opresc, fiindcă să întind lista nu are niciun rost. Eu ți-am amintit doar câteva nume pentru a te ajuta să vii acasă cu gându' și să fugi în vremea aceea de pe la 1950, să zic, și să numeri tu mai departe...

Și totuși cred că nu trebuie să-l uităm pe vecinul nostru, badea Găvrilă Golu, și pe cele trei fete a' lui: Anica, Victoria și Maria, pe care o mădăreau spunându-i Mărioară...

Sucită treabă, mă vere! Badea Găvrilă Golu era 'nalt, arăta ca un spânzurat, gândeai că l-a prins Păcală ori cine mai ști cine de amândouă urechile, de fălci sau chiar de moțul cela de păr ațos și des din vârful capului și l-a tras în sus cătră nori, unde l-a ținut atârnat până s-a deșirat ajungând lung de tot, ceea ce se pare că s-a petrecut și cu ceilalți frați a' lui, căci pe cel mai bătrân dintre toți, pe Vasile, satul a început a-l ciufuli, zicându-i Lung și Lungu i-a rămas numele, lumea uitând că-l cheamă Șolean, Șeulean, mai pe domnește... Lelea Mărie, muierea lui Golu încă de fată a căpătat ciufala de Păturnică, adecă Potârniche, da' lungă era și ea tot ca badea și poate de-aia s-au luat că erau asemenea...

...Fetele lor, țuce-le nenea, erau cum erau, însă nu ca altele, de-aia tot satul le știa, le cunoștea de departe și se mira că mai deloc nu aduceau cu părinții, numa' una și-aia doar un pic și nu se prea băga în

samă.

...Cea dintâi, nu zic cea mai mare, deoarece era mai scundă decât toți ai familiei, Anica, la care i se zice Nica, pirpirică și subțire ca un băț de chibrit, cu capul mic și lunguiet, fața faină, albă cum e obrazul celui sănătos, cu niște părelnice roze fine la mijloc, nasul subțirel și acutit o lua înainte, urmărit de pe mărgini de ochii negri ca noaptea, ascunși sub dese și negre sprâncene românești, de unde mijesc vicleni ochii...

...Cea din urmă, Mărioara adunase tot ce era frumos la neamul din care a răsarit, astfel că oricare fecior o vedea rămânea prins în mrejele ei feciorelnice și ținut ca priponit prin apropiere. Iar ea își cunoștea puterea și se folosea de acest dar când credea că trebuie. Un secret interior îi destăinuiesc aci, Nelule. Și eu, când se nimerea să-i fiu pe aproape, o priveam oblu, nedându-mi seama că așa ceva nu prea este iertat a face, dar învățasem a mă feri și-mi trimiteam luminile către ea numa' pe ascuns ca hoțul care știe cine este, ce i-i îngăduit a face și ce nu. Asta încă se ști că hoțul nu prea scapă neprins, numa' azi se întâmplă că fură cei ce au de la cei ce n-au... sucită treabă într-o societate „modernă”!!! Odată, când eram mai mulți „studenți” în curtea la părintele Viorel Cristea, Mărioara mă prinde cu mâța-n sac și, dură cum n-o știam, se răstește la mine:

– Ce vrei, mă, de te holbezi așa încoace? Vezi-ți de treabă! Gata! Cu asta m-a lecuit și m-a alungat definitiv din apropierea ei...

...Aceste două au fost ele cum au fost, dar Torița, cea din mijloc, adecă miezul familiei, era altfel, căci poate întâmplarea, ori norocul, ori numa' Dumnezeu ști cine și cu ce putere și dorință a îngrămădit în ea, săraca, multe din scăderile înaintașilor, ce erau atât de întunecate, încât acopereau și alungau tot ceea ce era bun și folositor ei și celor cu care era menită să trăiască împreună...

...Tu, dragă vere, trebuie să știi că și la mine-i aci iarna, de-aia mă mișc încet și aducerile aminte vin rar, cu tare multă întârziere, și-s subțirele ca strujeaua cea de pită pe care o primește sluga de la stăpână, așe de subțire că poți să vezi soarele prin ea...

...Despre subțirimea lucrurilor pe care gazdele au obișnuit de le dau slugilor îmi amintesc cum odată, prin mai, când iarba era mărișoară și eu pășteam niște miei, am auzit că lelea Sâie se sfădea cu nănașa Tuță. Care era cuiul împungaci? Un fecioraș de-a' Sâii era slugă la Zirea Bărcii. După obicei și după înțelegrea dintre ei, stăpânii trebuia să le dea slugilor și anumite haine. Cum venea vara, nănașa i-a făcut lui Vasilie, feciorul Sâii, niște izmene din pânză de cânepă țesută în casă, da' Sâiei nu i-au plăcut și a învinuit-o pe găzdoaie că nu vede bine, ori numa' se face că nu prea vede cum trebuie, altfel nu i-ar fi dat feciorului așe izmene care l-ar putea face de rușine.

– Da' di ce, tu Sâie, di ce să se facă de rușine cu izmenele di la mine? A întrebat nănașa tare supărată.

– Cum di ce? De-aia! Tu n-ai bilit pânza? N-ai întins-o pe iarbă la soare? N-ai văzut că trece iarba prin iè? Nu te-ai gândit cum a mere fecioru' meu cu așe izmene prin sat să-l vadă muierile și fetele, c-amu nu-i chiar copil? La astea, mai zic o dată, nu te-ai gândit?

La auzul acestor vorbe, s-a roșit nănașa la obraz ca creasta cocoșului, a tăcut și iute s-a băgat în casă...

...După cum îi vedea, Neluțule, din subțirimea aducerilor aminte care or veni acuma, în miezul iernii, ți-oi scrie cât s-a putea și despre Torița, la care încă nu știu de ce lumea s-a învățat să-i zică Greblă...

...Și tu știi că eu eram tare departe de Torița, și chiar nimica nu ni se potrivea ca să ne apropiem laolaltă... Ea era lungă și deșirată, că, dacă se înălța o țără ajungea oriunde ca Păsărilă. La Sânziene, de pildă, se întindea numa' un pic și cu mâna ei pune cununile pe acoperiș unde zicea fiecare. Fata era de-a lui Golu, familie cu podină țapână în sat, pă când io eram un scundac de prunc amărât de-a lui Todoru Hoanchii din Părau. Și-apoi la nime' nu-i trece prin cap oricât de mare și păduros i-ar fi să spuie că noi ne uităm așe, fie și numa' la nimereală unu' la altu' - mai limpede zis - unu' la una, una la unu', ori încrucișat, unu' cătră altu' deodată...; hei, numa' dracu' ști cum ar fi mai acătările!...

...Amu eu, vrând să fiu de bună credință și să-ți spun cât mai bine și mai limpede tot ceea ce-mi vine pe limbă despre acea vreme tare dragă nouă, văd că s-ar putea să cad și să mai și flecăresc, c-așe-i cu vorba, când te ia gura pe dinainte, te taie-n jos și gata. De-aia de-aci încolo oi ține mai strâns depleiele ca-ilor și-oi zice mai de-a dreptu' ce și cum a fost. Oi găta mai degrabă că mai bine a fi așe – mai rămâie de spus și pe mai încolo, de-oi mai fi p-aici și tu îi avea vreme să-ți tomnești bine ocherii și să citești cu sănătate, cu voie bună și în pace găvărelile mele cam lungite...

...De-amu fii blând și citește fără nicio grabă...

...Și-amu, sănătate, Nelule, și poate că odată, când le-a veni vremea, s-a spune și din acele povești...

Șerban Georgescu

POEME

De foame

Gata, m-am făcut mare!
 Acum, când privesc un copac primăvara,
 parcă mi se trânteste o ușă în nas.
 „Nu mai ești copil, nu mai ești de-al nostru”
 bombăne copacul
 și trânteste ușa cu mâna lui înflorită
 în nasul meu desfrunzit.

Câmpul cu ghiocei privit cu privirea mea de-acum
 se ridică pe vârfuri ca o balerină
 face o piruetă,
 își rotește amețitor rochia de flamenco
 și zbang!
 îmi trânteste și el o ușă în nas
 „Primim marfă” parcă ar spune
 „Vă mai așteptăm pe la noi, dar nu acum”

Mă uit la ele toate:
 soarele, luna, câmpul cu flori,
 la nasul lor fin
 care știe prea bine cum miroase copilăria
 și cum miroase adultăția
 și cum miroase ...
 mă uit la primăvară, la bicicletă,
 la raza care străbate lacrima de pe ghiocel,
 de pe toporaș,
 de pe drujba muncitorului forestier
 și cu toatele toate acestea ușa în nas trântesc-mi.

„N-a venit și n-o să vie”

Devin încet încet asemenea fratelui oranj
 îngenuchiat
 sub mâna încuțitată
 care slujește masca neagră răcnind ...

Și totuși o liniște mă apucă
 și o pace mă apucă
 și un zâmbet mulțumit parcă m-ar apuca
 pe după umeri
 și pe după furnicile din măduva spinării ...

„A venit și o să vie” ...

Cum să gândești la sublim în cuvinte
 când via dă struguri mustoși
 și sublim bă gustul lor parcă moare?
 Cum să gândesc „delir”
 când delir a
 lui Orfeu spânzură ca o cârpă



părul nespălat al Euridicei?

A gândi în cuvinte
 A gândi în morminte...

„Ale cui sunt, ale cui?
 Parc-ar fi a nimănu...”

În zare o întrebare
 se apropie gâfâind
 ca un tren.

Îndepărtate vremuri,
 pierdute în fum,
 acelea în care,
 foame fiindu-mi,
 gândeam că sunt singurul înfometat din lume
 și priveam cu mirare prelungă
 și oarbă
 la foamea din străini.

Domestică

Părinți executați din priviri
 de proprii lor copii ...
 Copii executați din priviri de proprii lor părinți ...
 În biblioteca din sufragerie,
 chiar în spatele lor,
 închise între coperti urâte
 versurile
 „Mâinile tale, fără să le sfarme,
 își scot mânușile de sticlă”
 rămân necitite
 pentru tot restul vieților.

Poetul

I (preludiu)

Să iei creionul și să scrii și să scrii și să scrii ...
 ... apoi brusc să lași creionul
 și să mori.

Ce condiție!

Dar dacă Inteligența ar putea fi tunsă de vipere
alta
cu totul și cu totul alta
ar fi Condiția.

Oho!

II (interludiu)

El venea desculț,
dansând pe cioburile clepsidrelor.
Se oprea în fața Prezidiului
și zicea:
– Domnilor, eu vin din orașul fără salcâmi
și vă găsesc pe voi aicea în Prezidiu vorbind Poezie
ca niște salcâmi.
Pentru ce aceasta?

„Era Poet” sușoteau
„Era Poet, se născuse așa, cu Poezie în sânge.
Numai că, din pricina faptului că nu putea pricepe
cu nici un chip
unde începe și unde se sfârșește un vers,
nu a scris niciodată cu adevărat
Nimic”
„Ești poet” i-au zis „Ești poet, ești poet”
i-au zis „dada,ești poet”
- Oi fi, oi fi, a răspuns fiul oilor ...
... dar pentru că nu putea pricepe unde și cum
și de ce
se pune punct se pune virgulă sau și una și alta
sau două deodată
nu a putut scrie
cu adevărat
Nimic ...
punct miel virgulă miel semnul exclamării miel
întrebare

Vine un fel de lumină amestecată cu întuneric
un fel de lumină dizolvată în pietre
un fel de pietre plutind printr-un fel de lumină
mi se prelinge încet peste mâini
ca un câine așternut pe mormântul copilului ...

III (diluviu)

Fuse lăsat de izbeliște
să rătăcească așa pe pământ
pe umeri cu o cutie rotundă plină cu o zeamă gri
în piept cu o altă cutie rotundă plină
cu o zeamă roșie și bățând.
Se simțea stingherit de aceasta, caraghios,
ca o negresă transpirată purtând pe cap
un coș greu cu rufe murdare
prin Suedia.

Nu știa să gestioneze această situație.
Uneori îi venea să jongleze cu aceste cutii
să le interpoleze
gri-roșu-gri-roșu-gri-roșu-roșu-gri-gri-gri
din ce în ce mai rapid
ca o Ciuleandă
în numele a Ceva
sau în numele Cuiva
bunăoară al Tatălui
bunăoară al Curcubeului.

El vedea cuvintele din spate și se mulțumea
cu aceasta.

După o vreme i se făcea somn
și adormea la umbra cuvintelor sparte.
Îl mai gâdila câte o literă pe la nas
și zâmbea așa prin somnul acela.

El visa cum se visează.
Atâta doar că visa de la Dreapta la Stânga
și de Jos în celdesuS.

Anișoara Jordache

Lego - 1

din trupul cuvântului ceașcă modelează
priviri tandre învăluite-n aroma cafelei -
un fel de recurs
împotriva crudelor despărțiri
frământ un avânt al bunului gând
(colindător în ținuturile calde ale sufletului)
cu zborul lin al egretei adaug
un strop de apă de ploaie: iată norul -
ușor asemenea sufletului despovărat de griji
alb trandafiri precum e intenția copilului
de a-și îmbrățișa mama
căutător tremurător prin lada de zestre
a adevărului

2

o altă schismă
alte haine au literele sub cârja apusului
umbrele crocodililor în creștere

capelanii noului schimb
rup sigiliile
întrerup slujbele

bocceaua cu zdrențe
a aventurierilor
e aruncată peste gardul parlamentului
șobolanii scormonesc printre umbre
după titluri nobiliare



Ileana Tudoran

Examen cu Big Brother

O ședință obișnuită la palat, în Olimp: Zeus, Hera, Hermes, Her (Heracle) și cu mine. Ronțai bruschette Maretti și mă uit plictisit la sala imensă, luminată orbitor, împodobită cu coloane grecești corintice, statuile impozante ale lui Zeus și ale Herei, candelabre din aur, încrustate cu cristale Swarovski, covoare persane roșii ca purpura, iar pereții și tavanul pictați în stilul renascentist, bogat și plin de culoare al lui Veronese. Picturile redau scene glorioase din viața măritului conducător: violurile asupra nimfelor, nereidelor sau muritoarelor, potopul, eveniment cu un unic supraviețuitor, fii-miu, Deucalion, imagini de pe Elbrus când stăpânul mă scuipa, îmi înfigea mai bine pironul în piept sau își mângâia mândru bestia de vultur care-mi sfârteca ficatul. Are cu ce să se laude. Am și acum cicatricele: în piept pe cea de la piron, iar în dreptul ficatului - urma ciocului bestiei. Parcă a fost ieri. Oricum, retrăiesc mereu coșmarul.

Îmi șterg cu un șervețel stropii de transpirație rece care îmi îmbrobolesc fruntea înaltă și picură pe fața mea prelungă, palidă ca de bolnav incurabil. Îmi aprind o țigară, trag adânc și beau o gură de votcă. Vreau să dispar, învăluit în fum, să nu-i mai văd. Bine că nu-mi pot zări ochii: sunt ascunși de bretonul filat, asimetric, lung până la bărbie și îndreptat cu placa. Și ce să vadă? Ochii mei sunt goi și triști, furia și revolta s-au stins de mult, reflectă doar o abisală, milenară epuizare, rezultat al unei frustrări continue. Oricum, sunt puțin fotofob, iar lumina asta atât de intensă și brutală mă rănește. În ciuda recomandărilor stăpânului, continui să vin îmbrăcat *casual* la ședință, la palat: cu tricouri Nike, blugi originali Levi's, tociți, tăiați (inclusiv strategic, în spate, la fund), o eșarfă franjurată la gât și adidași originali.

Zeus și Hera sunt îmbrăcați încă tradițional, dar nu se mai simt nici ei confortabil în hainele lor largi și lungi. Stăpânul Olimpului se tot împiedică în ele când face vizite inopinate pe Pământ, iar lumea îl ia drept actor, mășcarici ori vreun participant la un carnaval sau protest inedit. În acest moment, ambii stăpâni sunt inabordabili (dacă se poate spune așa, că nu știu când a manifestat vreunul dintre ei deschidere): se uită la televizor, la tele-novela „Suleyman Magnificul”. Telenovela continuă. Nu o să se termine niciodată. Cred că aş putea acum să-i fur sceptrul lui Zeus și să-l bombardez cu fulgerașe și nu-și dă seama, e complet transpus.

Her (Heracle) poartă, la fel ca Zeus, la palat cel puțin, haine tradiționale precum blana de leu (din Nemea), cu tot cu casca lui caraghioasă (din țeasta leului amintit) și este înarmat cu săgețile muiate în sângele înveninat al Hidrei. Hermes e îmbrăcat și el ca mine sport, în blugi și cu tricou și e tuns scurt, aproape zero. Are o față rumenă, sănătoasă, simpatcă, iar ochii vioi, albaștri-verzui, îi strălucesc. În general, privirea lui e veselă și prietenoasă, dar uneori se schimbă brusc, devine tăioasă și aruncă săgeți de gheață. Cred că privirea asta e redată și în imaginile omagiale decorative de pe pereți. A, uite-l chiar în fața mea: Hermes cu bestia de vultur și *tăticuțu'*. E surprins într-o ipostază eroică reprezentativă, în lupta cu monstrul: înecându-mă pe mine în bale. Era activitatea lui preferată. Scuiatul lui (cu o compoziție unică, brevetată, profesionist pregătit și perfect lansat) mă ardea mai puternic decât fulgerașele lui Zeus, îmi perfora fața și corpul ca niște raze laser și-mi lăsa cratere adânci peste tot. Mă trezea mereu din leșin, în ciuda eforturilor mele de a mă cufunda în întuneric și în liniște.

Zadarnic încerc să mă ascund în norii de fum, cineva mă observă, indiferent ce fac. Nu, nu Obama, ci unul dintre prietenii vechi. Cu un zâmbet larg, afabil, Hermes vine lângă mine, pe canapea, să-mi arate pe tabletă ultimul selfie al lui Kim Kardashian și filmul sharuit pe Facebook în care el însuși a participat la campania „Ice Bucket Challenge” strângere de fonduri pentru suferinzii de scleroză laterală amiotrofică - boala Charcot sau boala Lou Gehrig, boala lui Stephen Hawking - și pentru conștientizarea acestei maladii primind o găleată cu gheață în cap. Ciocnim un pahar de votcă, în amintirea vremurilor de altădată. Se așază lipit de mine, presându-și corpul de al meu, gata să mă strivească. Îmi ia aerul, mă sufocă și nu am loc să-mi întind brațele și picioarele. Mereu am impresia că nu am aer destul să respir, spațiu suficient să mă mișc și sunt imobilizat. Poate că e doar un blocaj psihic... obsesia lanțurilor?

– Hei, Prometeu, ia uită-te, dragul meu, cum a ajuns lumea ta, uite ce au făcut oamenii cu darurile tale: rațiune, liber arbitru, imaginație, spirit inovator, științe, arte.... Plus focul pe care l-ai furat de la tati... Mai au un pic și se distrug nu doar pe ei înșiși, ci întreaga planetă! râde Hermes, foarte entuziasmat de performanțele muritorilor.

– Poate te duci tu, Hermes, la conferință la Rio să salvezi măcar pădurea amazoniană...

– Lasă vrăjeala, Prometeu! Imbecilizați de fast-food, seriale TV, jocuri video și muzică house, spălați pe creier de religie sau de ideologii ori subnutriți și exploatați ca-n Africa. Du-te să vorbești cu ei să vezi dacă mai poți purta o conversație! Și nu citești nimic în afară de horoscop sau de mesajele de pe rețelele de socializare. Asta în țările dezvoltate! Pe vremea noastră nu era așa!

– Cine își mai aduce aminte de tine, Hermes?

– Cine își mai aduce aminte de tine, Prometeu? Nici măcar în manualele de istorie antică nu mai figurezi. Nimănui nu-i mai pasă de tine. Ce zic eu, dacă te-ai duce acum la ei, nimeni nu te mai recunoaște, darămite să-ți fie recunoscători.

– Da, suntem doi nemuritori îngropați undeva în subconștientul oamenilor. Îngropați de vii!

– Cine e de vină, Prometeu? Ești mulțumit?

– Foarte *sa-tis-fuck-ut*, într-adevăr. Mă rog, tehnologia și științele au avansat foarte mult, dar cum sunt ele folosite, asta-i partea a doua. Ei, da, așa e, Hermes. Am ajuns să-ți dau dreptate.

Zâmbesc și eu în stil „*smiling face*”, la fel de prietenos și apropiat, și ridic paharul ca să ciocnesc în cinstea lui Hermes.

– Ce faci, frățioare, cum așa? Îi dai dreptate lui Hermes? se aude vocea ca un tunet a lui Her (Heracle). Păi, bine, măi, frățioare, dar cine e de vină

– Eu! Mai bine nu le dădeam nimic, admit, zâmbind stupid.

– Cum? Vroiai să rămână doar cu ce le-a dat tăticuțu’? Ca să nu mai spun că deșteptul de fra-tu, Epimeteu, risipise și puținul dat de tati. Mai ții minte ce le-ai dat, tati? Ce NE-ai dat, că eram și eu atunci muritor?

Zeus continuă să se uite la telenovelă netulburat, fără să-l bage în seamă pe Her. Hermes râde de se prăpădește, iar eu îmi păstrez surâsul de „*smiling face*”.

– Ceva blană, colți și gheare? Asta vroiai pentru oameni? continuă Her tot mai indignat.

Zeus nu zice nimic (nici nu prea poate emite altceva în afară de onomatopee), e total absorbit de telenovelă, probabil acum se simte „Sultan Suleyman Magnificul” și-și retrăiește prin el gloria de altădată. La fel ca Zeus, sultanul s-a luptat să-și conserve puterea prin orice mijloace, ucigându-și în acest scop chiar și copiii, pe Mustafa (moștenitorul tronului, acuzat de trădare pe nedrept, în urma uneltirilor Roxelanei-Hürrem) și pe Baiazid (revoltat împotriva sa). Cronos a procedat și el similar, înfulecându-și pruncii. Asta-i politica, asta-i sistemul. Măcar sultanul Suleyman a construit ceva, un imperiu, pe când Zeus nu știe decât să facă praf. Hermes continuă să rădă zgomotos și satisfăcut. Her se înfierbântă de mânie și izbește cu pumnul în masă, făcând să zboare serviciul de porțelan de ceai și de cafea, precum și paharele cu nectar și vin (mai puțin scrumiera pentru că o țin în mână), iar eu îmi suflu bretonul și apoi spun încet, dar ferm, străduindu-mă să-mi păstrez zâmbetul de scenă:

– Da, blană, colți și gheare. Dacă ar fi fost mai atent frate-miu, Epi, era de ajuns pentru toți. Ar fi fost un fel de animăluțe drăgălașe și inocente. N-ar fi făcut rău nimănui, cu atât mai mult nu ar fi distrus planeta.

– Niște fiare sălbatice, frățioare! strigă Her.

Mă uit la el cu reproș, pe punctul a-mi pierde zâmbetul. De ce face scandal? De ce nu mă lasă în pace? Îmi torn un nou pahar de votcă și-mi aprind o țigară, încercând să-l ignor. Îmi suflu bretonul lung care-mi acoperă fața și mă pregătesc să răspund. Să nu creadă prietenul și eliberatorul meu c-am rămas fără replică, dacă tot m-a provocat. Voi fredona un refren pe muzica din *Imnul golanilor*: „Mai bine animal decât trădător/ Mai bine ignorant decât plagiator/ Mai bine sălbatic decât exploatare / Mai bine mort decât dictator!”

Ce creativ sunt! Pe asta l-am produs ad-hoc. Uite că am reușit să-mi păstrez „*smiling face*”-ul. Deocamdată. Hermes râde cu lacrimi, aplaudă și bate palma cu mine, iar Her spumegă de furie, în timp ce stăpânii urmăresc impasibili telenovela, fără a-și ridica privirea de la televizor. Telefonul lui Hermes sună, iar el iese din încăpere, vorbind la mobil.

– Niște bestii drăguțe ca tine, continui, zâmbind chinuit. Apropo, și tu arăți ca o bestie, frățioare. Ești penibil. Și tu, și tati. Luați-vă niște haine normale ca mine și ca Hermes. Ne faceți de râs. Iar pe tine, Her, o să te reclame Asociația pentru Protecția Animalelor și toate ONG-urile de mediu, dacă mai porți haine de-astea de blană naturală, cu atât mai mult a Leului din Nemea care era unicul exemplar din specia sa!

.....
S-a terminat episodul din „Suleyman Magnificul”, acum tati e disponibil pentru înaltele sale înda-

toriri. Abia așteaptă să mă izbească cu un fulgeraș peste ceafă. Dar nu-mi pasă. N-are decât. Nici nu clipesc. Îmi torn un nou pahar de votcă, îmi aprind o țigară și suflu rotocoale chiar în fața stăpânului, în timp ce Her îmi stinge flăcările de pe spate cu dosul palmei.

– Lasă-mă în pace, Her! Lasă-mă și tu, Zeus! Mi-am plătit cu vârf și îndesat datoriile față de tine. Deși, de fapt... ce datorie? Era exact invers: tu trebuia să-ți ceri iertare, nu eu. Încă mai aștept să o faci... chiar dacă știu că nu e nicio speranță. Și termină cu fulgerașele! E ridicol. Îmi strici coafura și tricoul Nike. Am stat o oră jumate să-mi întind și să-mi aranjez părul. Nu prea mult comparativ cu prințesa Kate a Marii Britanii care petrece zilnic cinci ore coafându-se. Eu sunt mai expeditiv. Oricum, Her, nici nu e corect să ne băgăm noi în viața oamenilor. Trebuie să păstrăm distanța, să nu influențăm... Oamenii își guvernează singuri planeta acum. Trebuie să respectăm libertatea lor de alegere.

– Promy, și data trecută ai intervenit. Iar libertatea de alegere uneori nu e folosită cum trebuie. S-a ajuns la dictatură și prin alegeri libere.

– Data trecută când am intervenit a fost cândva, demult, la începuturile umanității, frățioare. Acum nu mai e cazul. Pământul e al oamenilor.

– Oare? Aparține, într-adevăr, oamenilor, frățioare? Sau numai unora dintre ei? Și mai ții minte de ce ai intervenit data trecută?

– Din spiritul de justiție. Din imboldul de a-l înfrunța pe Zeus pentru că se purta cum se purta. Din dorința de a gândi și a acționa independent.

– Atât?

– Ce vrei să-ți spun, Her? De fraier? De prost?

– Mă minți pe mine sau te minți pe tine? De ei de ce nu zici nimic, Promy? Nu ți-a păsat deloc de ei, au fost doar pretextul pentru a-l înfrunța pe tati?

– Nu, Her, nu au fost doar pretextul. Ei bine, recunosc, mi-a fost milă de ei, când i-am văzut așa cum i-au lăsat Zeus și frate-miu, Epi: goi și slabi în fața viscoalelor și fulgerașelor lui tati. Erau atât de vulnerabili, nu aveau nici măcar blană, colți sau gheare... Ar fi dispărut cu toții la primul viscol. Iar eu nu vroiam, oricum, ca ei să se limiteze la blană, colți și gheare. (...) Dar știi, Her, nu vroiam doar ca ei să supraviețuiască. Nici să evolueze oricum. Vroiam să fie oameni, nu monștri (după chipul și asemănarea zeilor). Iartă-mă, Her. Iertați-mă și voi, monștrilor. Mai beau o gură de votcă și-mi sting țigara în scrumiera plină vârf, de dă pe-afară. Ia uite, jos sub masă e chitara mea. Ce-ar fi să cânt ceva? Îmi mușc buzele, îmi suflu bretonul (destul de slab, nu mai am putere), îmi dreg vocea (ușor răgușită) și mă apuc să cânt melodia lui Vali Sterian: „*Doamne, vino Doamne! / Să vezi și tu ce-a mai rămas din oameni!*”. Melodia asta îi plăcea și lui Ile, prietena mea de la București. Ce-o mai face?

– Ce ai, mă, frățioare, cânti chestii de-astea subversive cu tati de față? Știi că are alergii la competiție! Dacă aude de Dumnezeu, începe iar cu fulgerașele, râde Her.

Fața îmi arde, stropi de transpirație mi se preling pe frunte și pe obraji. Tâmpilele îmi zvâcnesc, inima mă înțeapă, ficatul mi se zbate în ghearele bestiei, gata să-mi țâșnească afară. Îmi suflu bretonul de zece ori la rând, întâi mai slab, apoi din ce în ce mai puternic. O gură de aer! Inspiră! Expiră! Inspiră! Expiră! Inspiră! Expiră! Iau apoi din nou chitara și încep să cânt „*Let it be*”: „*There must be an answer / Let it be*”. Două lacrimi fierbinți se scurg pe chitară. Acum e prea târziu să le ascund sub breton.

– Her, iartă-mă dacă ți-am zis ceva nepotrivit. Iartă-mă pentru tot ce-am spus, dar trebuia s-o fac. Hai să luăm chitara și să mergem să ajutăm monștrii să redevină oameni!

– Super! Pentru început du-te să vezi ce face Ile, prietena ta de la București, care-ți strică ție sistematic imaginea (de parcă tu singur n-ai fi de ajuns) și mie somnul de frumusețe (prin ședințele ei de vineri la două noaptea)! Că tot n-ai mai frecventat de mult ședințele.

– Știi ce, chiar mă gândeam la Ile. Bine că nu e vineri azi! Uite, mă teleportez chiar acum. Pariez că mă pune să fac mișcare, adică mă târăște până la mama dracului, pe jos, până la minimarketul din fața blocului unde nu au nici măcar Maretti!



Fragmente din romanul **Examen cu Big Brother**, volumul I,
Dreptul la dezastru (Editura InfoRapArt, Galați, 2016)



Simona Toma



viața mea
nu are nimic de-a face
cu altcineva decât cu mine

iubirea mea
nu are nimic de-a face
cu altcineva decât cu mine

moartea mea
pe care încă n-am născut-o
nu are nimic de-a face
cu altcineva decât cu mine

n-am chip n-am trup
sînt doar un hău
pe unde rătăcesc
cu dumnezeu

ultimul tango la paris

e ca și cum
ai sta la malul mării
respiri un val
alt val
simți fiecare scoică
algele
crabii cum îți trec prin
sînge
deodată
marea respiră cu tine
și n-ai mai știi
cînd ești țarm
val
cînd peștii au ales să
te locuiască
ai știi doar că
în fiecare dimineață
soarele crește din tine



ei își schimbă locurile între ei

mereu
de parcă s-ar ascunde într-o
durere mai mica
pielea lor străvezie e la fel
mi-e teamă
că n-o voi mai recunoaște
stau în prag o privesc iar
de la o vreme
în mine a început
să crească tocul ușii
pîna și păsările
atîrnate în rame
se aruncă dintr-o fotografie
decolorată
înalta
vrăbiile trec în locul berzelor
berzele hrănesc puii de
vrabie din cuiburi
chiar și eu
mă zăresc trecînd
din ce în ce mai des
pe lîngă mine
de mai multe ori pe zi



buzele lui erau strînse
părea că-mi cîntă dintr-o frunză
nimic nu e real șuera
nici brațele în care te strîng
nici drumul
poate uneori te vei găsi
în vreo poveste așa
ca aia în care am privit-o
prima dată în ploaie
cu plăcile de vinil strînse la piept
în fustă mini
și codițe împletite
dar nu sînt sigur
singura certitudine pe care o știu
e durerea
îți va înflori trupul și
cînd colții fricii
vor veni să te amușine să ai mereu
zahăr cubic în buzunare
poți încerca s-o drezezi
cu blîndețe
nimic nu e real sau sigur
uite și-acum mă mir
cu maică-ta continuăm
să ne naștem în tine



bufonul

vine în fiecare seară
mă învață
cum să fac salturi
mortale
în picătura de apă



unde a fost adusă
e liniște și îmbulzeală
ca să ajungi la pat
trebuie să te tîrăști
lipindu-te de pereți
e război dar
nu e război
doar osteneală
doamna doctor are un pix roz
cu sclipici
și își udă mereu orhideele
din geamurile strîmte
să nu-i moară
uneori le toarnă așa multă apă că
inundă subsolul apoi
ies niște gheme de blană rînjind
fug pe conducte și se urcă
pe insule

la noi
nu e nici frică
e așteptare lungă
ca să nu mă plictisesc
mă cuibăresc cîteodată într-o
crăpătură frumoasă din tavan
sau în plămîinii ei și
suflu pînă cearșaful se face cort
de unde se mai aude un oftat
de tremură geamurile
știm toți că doamna doctor
scrie ceva la pixul roz
pe-un coridor se derulează
o casetă

cineva pune încă o dată
mereu
un refren
e război dar
nu e război
nu mai e nimic de plîns
doar osteneală
sau timp de iubire





Julian Dămcuș

Literatura sudului românesc. HUMORUL (fragmente)

1. Portretul și porecla

Pentru că am început/abordat subiectul prin prisma unui personaj, vom continua o prezentare a patronimelor din **Îngerul a strigat**, Ed. Cartea Românească, 1970, romanul lui Fănuș Neagu, încercând o explicare a înțelesului lor umoristic... nu însă înainte de-a aminti că la Rabelais *numele* sunt un gen de *epitome* (elemente tipice) ale datelor de caracter ale acestora, procedeu folosit atât de Ion Creangă cât și de autorii despre care facem vorbire, tot așa cum „rețeta” de obținere a umorului - hiperbolizarea, le este comună...

Referindu-se la personajele lui Fănuș Neagu din geografia imaginarului creată de acesta, Nicoleta F. Mincă distinge câteva simboluri printre care „eroul-claun”, „regele-claun” (regele = o metaforă) care „stăpânește atât lumea rurală, cât și pe cea a orașelor dunărene, a barurilor, a mahalalelor.” Che Andrei este „erou al unui carnaval perpetuu”. (Nicoleta F. Mincă, **O geografie a imaginarului în proza lui Fănuș Neagu**, Sibiu, 2008).

Costică Gurafoii, p.10 probabil ca la fel cu toți „haiduci”, știa să cînte din frunză...

Țulea Fălcosu - aspect fizic /fălci proeminente...

Alexandru Șuțu - zis - Buric p.12, probabil burtos cu buricul proeminent...

Frații **Alexandru** și **Dumitru Căpălău** „scuturară din capetele mari și somnoroase”. Scumpi la vorbă și mai degrabă „comunicîndu-și” re-sentimentele cu ajutorul ciomegilor ascunse în mîneci... De altfel Ouleață afirmă că „toți Căpălăii (...) sunt niște capsomani” (p.33), iar Dumitru nu scapă de un nume nou dat de Che Andrei, acel de „gură spuzită” (p.46). Nici Dudescu într-un moment de inspirație... era „bohosit de beție”, nu-i tratează mai fin: „Neam de tîmpiți.” (p.23)... afirmație contrazisă oarecum de faptul că dacă Dumitru își cumpără un urs, (doar) pentru a face senzație în sat, Alexandru puse capcane pentru iepuri și alese un pui „pe care-l hrănea cu lapte și-i cînta din fluier” vrînd „să-l împreuneze cu o cățelușă motoloagă, gîndind că va obține un dulău iute de picior” (p.27), proprietarul devenind un „cercetător” ad-hoc în domeniul ameliorării speciilor... „Căpălău” înseamnă „cap mare” - un raport - aici- nefavorabil intelectului (prostălău) - sufixul e de vină!..., dar și „încăpățînat”. Deși „căpălăii” au și idei. E drept, idei trăznite!... (demne de unii politicieni contemporani...). Chiar dacă „aprecierile” la adresa consătenilor sunt mai degrabă satirice, aceștia se ajută în momente de cumpănă, își manifestă în felul lor regretul despărțirii, și chiar dacă își doresc răul, nu-și pun gîndul în practică. Războiul se duce mai ales la nivelul intențiilor, iar personajele se conformează jocului...

Gicu Catîru (fiul lui Che Andrei) - caracterizat în câteva cuvinte chiar de tatăl său care-l poreclise astfel „în amintirea celor două animale care-l hrăniseră pe saturete”. Redus intelectual, fapt cu regret recunoscut de Che Andrei: „Ori eu la Ierusalim, mîncînd boabe de măgar, ori Gicu al meu la Școala Normală.” (Fănuș Neagu, **Îngerul a strigat**, p.17.) Fiecare, „locație” prin care trec unele personaje are povestea ei... toată cartea e un șir de povești. Catîru nu-i doar o ironie amară la adresa fiului, ci și un exemplu de umor, prin faptul că astfel „mulțumește” animalelor care prin „sacrificiu” l-au hrănit cu carne; simpatia pentru cei doi măgari se răsfrînge asupra lui Gicu...

Un altul, **Pavel Berechet** - cumpărase (toate) casele „emigranților”/ *berechet* = s. m. Om șiret, mincinos, șmecher, care înșală pe alții, haimana. Din tc. *bereket*. (Sursa: DEX '09 - 2009) sau: **Ouleață** - țiganul, (probabil avînd capul asemănător cu un ou... - p.18), **Titi Șorici**..., (obraz gros??? - p.14).

Substantivul comun (derivat din subst. propriu *gherlă* „viața ta a fost o gherlă” (p. 258) și „Jucau table sau pocher(...) și maioru da numai *gherle*, uneori cîte zece la rînd (...)” (p. 257.)

Șoava, nevasta lui Ouleață, începu să bocească. (p.28 / *șoavă1*, *șoave*, s.f. (reg.) 1. numele mai multor păsări răpitoare, de zi: uliu, uliu alb, gaie, acvilă țipătoare. 2. femela șoimului. 3. cioară. 4. (în forma: șovă) femeie certăreață. 5. femeie grasă. (Sursa: DAR - 2002) .

În studiul „**Îngerul a strigat, un roman care rezistă vremurilor**”, rev. Argeș, 9 oct.2009, Dumitru Augustin Doman numește personajele/oamenii cărții „dramatic pitorești” precum și „pitorești, comici și tragici deopotrivă, de o dulce melancolie, cu destine senzaționale și cu nume pe potrivă (...).

Un adevărat „pomelnic” descoperim în proza „Ursitoare de mesteacăn”, din **Insomnii de mătase**, Ed. Cartea Românească, 1981, unde Fănuș Neagu scria: „Cînd bate vîntul cu ursitoare de mesteacăn, îmi place să-mi aduc aminte porecle de oameni din satele Brăilei și să le înșir în caiete. Iată cîteva (din peste 100 înșirate la pag.76-77): **Bobîrnac, Bavarezu, Cîcîrigu, Finlandezu, Giovani, Zbîrcu, Lală, Dungu-Dungălița, Chița-Cocoșata, Tîrțiu, Pobeda, Neață, Jumară, Căniță, Pîrțu, Purcică, Tătălică, Nașpanu, Sugaru, Buleandră, Trufășița, Milămică, Fițu...** (În unele cazuri poreclele și un minimum de explicații/detalii despre personajul în cauză)... sunt *mai ample decît numele*, care *doar* sugerează aspectul fizic sau trăsăturile de caracter, devin *miniportrete*; de menționat cel al învățătorului mai tînăr (**Îngerul...** p.258) „un sac în care Dumnezeu a vărsat două coșuri de carne și unu de oase, l-a legat la gură și l-a pus să meargă, și sacu s-a dus drept la cutia de table și de la prima mîna a dat șase-șase”. Diform, fără trăsături particulare, o vietate predestinată jocului de table. Miroslav, cel mai în vîrstă dintre învățători, se „distinge” totuși prin „părul alb și lins, un alb coclit, *neomenesc* și pielea încrețită pe ceafă” (**Îngerul...** p.258). Spre deosebire de colegul său, el preferă pocherul. Nu s-ar putea spune că aceștia sunt „criticați” pentru defectele lor; autorul constată doar, pasiunea celor doi pentru cărți, dar nu pentru cele de școală... Intelectuali, așadar... Humor fin. Cea mai deosebită parte a corpului **Țăranului** (care era țaran...) este capul astfel descris de un alt deținut, **Hoțu** (care desigur, era hoț...): „Cap în formă de obuz (...) într-o zi (...) o să lunece în măruntaiele Țăranului, o să explodeze și-o să ne înece în valuri de grîu, doar burta fiecărui țaran e o magazie de grîu, nu?” (p.375). La ce s-o fi gîndit Hoțu? Că Țăranu-i cu gîndul doar la burta sa, la hambarul cu grîu?... Unele nume sunt asociate și cu neologisme, precum **Chiscăneanu**, care este poreclit „electricu” deoarece – așa cum explică Gică Dună - omu - „î plin de curent” p.124. Dar nici Gică nu-i iertat, vorba cîntecului (popular) de care amintește chiar el: „Cocoșel cu două creste,/ Gică cu două neveste”, „citat” urmat de povestea ciudatei familii a tînărului... Magaie-i cîntă astfel soției lui Caramet, Bișca: „*Bișca, Bișca tananaua, / Bate-o cu cureaua...*” (p.269; *tanana* (-ăle), s.f. – Dans țigănesc. Origine necunoscută, probabil țig. (Dictionar: *Dicționarul etimologic român - DER* | [Permalink](#)).

Iată o „caracterizare” (demnă de un observator precum Che Andrei) mai mult o aluzie, dar și o confirmare că Trenu Anghelina-i o poreclă:

- „– Cine ești? (...)
- Trenu Anghelina.
- Și de ce te-ai oprit în *gara* aia scîrboasă? (...).

La fel ca-n alte cazuri, Fănuș Neagu explică porecla: „un ins cu trupu subțire (vagoanele), lunecos și cu un cap de uriaș (locomotiva)... care „sugea un muc de țigară”...din care ieșea/nu ieșea fum, fiind în staționare... (**Îngerul...** p.200). La fel, **Schelete** e „slab de te lua amețeala pe tine privindu-l”, în timp ce porecla de **Bomfaier** e „explicată” mai cu dichis: „tipul clasic al țiganului, lingușitor, rupt la gură” care pătrunde prin insistență zimțat „rupt la gură”... ca un bomfaier. (**Îngerul...** p.102). **Căciulă de Iepure** „avea o căciulă de iepure, de-aici și numele.” ne lămurește autorul pentru a-nțelege că într-o baracă în care deținuții aveau numere în loc de nume, identificarea se făcea pe criterii ca acesta...

Orice lucru are o poveste a lui...care „argumentează” noul nume și în acest fel, cititorul acceptă (aproape din start) personajele re-botezate pentru a corespunde desfășurării „acțiunii”, care uneori se diluează în alte și alte întâmplări pe care autorul se pricepe apoi să le îndrepte spre matca principală, deși uneori pare că se lasă purtat de acestea... Interesantă (și de efect) este folosirea cîntecelor patriotice într-un context inadecvat: „*Românașului îi place / Sus la munte, sus la munte...*” (p.83), mai ales în cazul în care „românașul” e un dunărean... sau „*Treceți batalioane române Carpații*” (p.21), pentru-a da curaj „emigranților” din Plătărești (care există pe hartă) la Agulești... și pentru a sublinia „dotarea” celor care serveau frontul lucrînd în grădina de zarzavat „a lu 3 artilerie Franța”: „Făceți instrucție cu o singură armă adevărată și douăjșase cioplite din buștean de plop și cîntați ca tîmpiții: „*Am înarmat a noastră mînă, / Ca să păzim un scump pămînt...*” (p.96). Patriotismul se regăsește și-n tîrg la rastelul cu puștile de tir, unde bărbații sunt îndemnați: „*Ezersează ochi și mînă pentru patria română*” (p.61 - și cu o probă de limbaj specific).

Pentru ca și „accesoriile” să fie la înălțimea situației, **păduchii** au niște dimensiuni de basm (autorul apelează la *hiperbolă*): „Eram pe front și mă mînceau păduchii. Da ce păduchi! Mergeai călare pe ei. Mă așezam, uite-așa, să desfund o cutie de conserve, și păduchii mă tîrau încolo, ca pe roțile”. Atîta „satisfacție” pentru amărîtul de soldat care avea un comandant „o fiară!”. Niște păduchi domesticiți/ umanizați, cu simțul reciprocității și ajutorului reiproc... O conviețuire quasi acceptabilă, în vremuri grele... Că nu-i simplu lucru, nici humor ieftin să rîzi de starea ta jalnică, transpunîndu-te într-o alta, favorabilă... E ceea ce

Val Panaitescu în **Humorul**, (p.82). numește „a pozitivă” prin rîs unele momente clar negative ale existenței.

Nici „Luna de pe cer” nu scapă *umorii* autorului, ea fiind cînd „rotundă și încinsă ca un fund de copil opărit” (culoarea –roșie), nici admirației lui, cînd (e) „mică și rotundă ca o țiță de femeie” (pp.60,198). Între suferință (usturime) și plăcere (senzația atingerii), e o distanță, dar separarea totală este evitată prin forma „obiectului” - și fundul și țița sunt rotunde... Rotunjimi prezente și viitoare... Astfel, Luna pierde ceva din aura de simbol al îndrăgostiților (nocturni)... În exemplele de mai sus, ea apare în două situații nu tocmai romantice... după o zi obositoare („opărită”) și după o ploaie de vară (senzuală), dar în momente de tensiune, cînd Anghelina „îngheță” de frică, Luna era „verde ca o turtă de venin” (F. Neagu, **Îngerul**... p.207 - aici se folosește culoarea verde, cum e și veninul). Culoarea este „compatibilă” cu senzația de frig/îngheț/spaimă.

Descrierea Luceafărului te face să vibrezi, dar din alte motive. Sunt folosite elemente de comparație „pămîntești”, mai de efect: „luceafărul, mare, colțuros și rece, încît îți venea să strîngi din umeri de frică să nu-ți faci gaură în spinare”.

„Cercetările” noastre ar putea părea gratuite, dacă nu ar viza și aspectul „practic” al humorului, adică a rolului său dincolo de aspectul pur literar, de abordarea sa, doar ca element al scriiturii unui text. Dem Rădulescu afirma „Comedia e un joc al spiritului”, dar dincolo de cultură, de subtilități... „Toată lumea vrea să rîdă, fie de ceva, fie de cineva” și desigur... „nimeni nu vrea să (se) rîdă de el” (în **WebCultura**/iunie, 2015). Lucru imposibil, dacă ne gîndim fie doar la următoarea constatare a marelui actor: „Suntem clovni într-un mare circ. Uitați-vă nițel în viață!”

La Ștefan BĂNULESCU personajul „beneficiază” de o mai mare arie de manifestare (cu mențiunea că fac referire la personajele care poartă porecle)...

„Omul cu roata nu mi-a răspuns nici acum. I-am făcut semn cu măciulia argintată a bastonului meu sidefat spre o bancă scîlciată lipită de gardul bisericii: „Să luăm loc”. O continuare a (auto)prezentării Milionarului (Ștefan Bănulescu, **Cartea Milionarului**, Ed. Eminescu, 1977, p.8), a ținutei sale, îmbrăcăminte, prețiozitate în gesturi și limbaj, elemente cu atît mai vizibile, cu cît ele sunt folosite prin contrast: îmbrăcăminte Milionarului față de cea a lui Glad, invitație ceremonioasă vs. banca scîlciată...

Referindu-se la *personajele* lui Șt. Bănulescu (à propos de ediția Oanei Soare), Ion Simuț în articolul „**Opera Milionarului în povestiri**” în *România literară*, nr. 51-52/2005, constată că multe sunt inspirate de oameni care au trăit, unii din familia autorului, deși se credea contrariul „că acest spațiu fabulos este invenția pură a scriitorului”..., Schimbă cu ceva aceste informații interpretarea prozei lui Ștefan Bănulescu?” - se întreabă criticul. „Evident că nu! Dar e vorba de adevăruri elementare de istorie literară, care ne pun din nou în față ideea că realitatea bate ficțiunea și ne justifică percepția scriitorului ca emanație a unui spațiu fabulos. (...) Ceea ce nu înseamnă cătuși de puțin că prozatorul iese diminuat dintr-o astfel de relație, doar că înțelegem mai bine secretul unui proces creator extrem de sofisticat.” Tot cu referire la informațiile din această ediție critică, I. Simuț notează influența lui Anton Pann de la care Bănulescu a învățat „înțelepciunea pitorescului balcanic, schimbat pentru o feerie bizantină” și subliniază o trăsătură comună încă primelor scrieri „*un nebănuț simț al umorului și înclinație spre satiric*”.

Teoreticienii humorului apreciază că în paginile cu/despre humor trebuie să fie prezent și sentimentul *tragic* al existenței. Acesta este vizibil în parcursul vieții (prezentate în **Carte**) Milionarului, care asistă la dispariție lentă dar inevitabilă a Metopolisului și implicit al unei *lumi*. Nici istoria Iepe Roșii nu este lipsită de elemente dramatice, indiferent de suferințele și coborîșurile ei, de calitățile (aparte) fizice și intelectuale. Autorul tratează aceste aspecte fără să aducă acuzații, ci cu înțelegere pentru destinul uman...

Milionarul are o serie de calități care i-ar motiva porecla, singura din Metopolis „care nu e scîrboasă”, pentru că „în rest, toate, insulte grosolane, metopolisienii au un gust străvechi pentru răutatea poreclelor” (p.9), spre deosebire de cei din Plătărești (F. Neagu) unde nu toți au porecle, iar cei care le au nu se simt „înfierați” de acestea... Pe lîngă *calitățile* prezentate, Milionarul își recunoaște și *defectul* de-a vorbi prea mult, meteahnă din care el (își) face o nouă calitate, aceea de a-și alege cuvintele față de oricine, ca și cum mereu ar sta de vorbă „numai cu generali.” (p.12)

O recompensă (ca pentru copii!) sunt bomboanele (de tuse!) din partea Generalului Marosin, cu care și el îl „onorează” pe Glad (viitorul General din Marmăția)... „(...) eu sînt un om care-mi respect și pălăria” (p.13, **Cartea**...) Infatuare? Snobism?... Călătorind cu drezina spre amfiteatrul Metopolisului, Milionarul capătă „o predispoziție specială pentru *idei generale*” (p.39). El are sub ochi locuri și oameni

ca și cum ar privi dintr-un „cer mobil” așa cum procedează și Polider din aceeași **Carte...** sau Nagu Coțofană, meragiul din „Pietrele din Lună”, povestirea lui Ovidiu Dunăreanu. El este și omul care nu se atinge de delicatețea *Topometristului*, i-o cruță, ba chiar i-o cultivă „cum numai un Milionar (ca mine) e capabil.” (p.47, **Cartea...**) Modestia nu este punctul forte al personajului care deși pare preocupat de soarta metopolisienilor, face un secret al său din căutarea marmorei roșii (p.43, **Cartea Milionarului**)

Glad, acum om de afaceri, nu scapă de persiflări, culmea! chiar din partea celor cărora le oferise o „lume nouă” în galeriile de sub Metopolis și de care, acum nu mai putea să scape: „Îi scotea printr-o gaură a *Metopolis*-ului și ei intrau pe alta” rîzînd de ele și poreclindu-l „*Generalul Iepe* și al *Lumînării de Marmoră Roșie*”. (p.233, **Cartea...**) Aceștia ca-ntr-un „alt Metopolis” își organizau propriile serbări imitîndu-le pe cele de la suprafață (programate pentru 8 sept.), chiar precedîndu-le...

Iapa-Roșie - zice Milionarul - a fost numită așa „pentru părul ei roșu și pentru altele”... care conțea și care sunt dezvăluite treptat: are o înfățișare „de animal de povară”, „sînge de doamnă și minte de diavol” (p.28, **Cartea...**), astfel că ajunge stăpînă la „Bodega Armeanului”. La pagina 70 aflăm că ea însăși și-a pregătit porecla, așa că aprecierea Milionarului că fata avea geniul „femeii analfabete bizantine” (p.30), nu-i chiar exagerată, deși este inedită în contextul celorlalte valori/concepte ale evoluției inteligenței/gîndirii umane. Sintagma dacă n-ar fi inventată de Milionar, ar merita studiată... Aceste calități îi permit să-l îndemne și ajute pe Glad să iasă cu bine din cele „aproape două luni de corvoadă” (**Cartea...** p.24) și să obțină un nou statut în societate. Laudele Milionarului o ridică la nivelul lui *Procopius din Cesareea*, pe care-l și întrece.... (**Cartea...** p.31). Ca toate femeile însă, femeia (oare care-i fu numele de botez?) a fost cîndva fată și-a avut 16 ani, a fost „întîia fată-barcagiu”) și cu toate că „(a purtat cuțit, a fost silită să se culce fără alegere cu mai toți barcașii)” n(p. 41, **Cartea...**) Umorul se datorește contrastelor între aspectul fizic și cel moral, între noblețea originii (despre care, ce-i drept, nu ni se spune nimic...) și mintea ei de diavol, care excluzînd scopul folosirii, poate fi strălucită... a se vedea o altă *Istorie secretă* în concepția Iepe...

Armeanul unul dintre cei care-au locuit în Metopolis, sacrifică o stare de normalitate, adică nu acceptă femeie-n casa lui, nici animale de sex feminin în gospodărie, doar pentru a publica *halimaua*, din cele *1001 de nopți* ale acesteia scoțînd scenele de dragoste... pe motiv că are legături „comerciale” cu mănăstirile de pe Muntele Athos pentru care tipărește cărțile necesare. Totul ar putea fi credibil, dar... omul „avea chiar în foișorul unde-și bea cafeaua un șarpe care a murit de bătrînețe încolăcit pe un stîlp uscat, nelăsînd urmași, ca și celelalte vietăți de altfel, ca însuși Armeanul.” (p. 26) Nesigură, dacă nu incredibilă este chiar legătura Armeanului (care? dintre cîți armeni au trecut prin Metopolis...) cu localul respectiv... Imaginar, incertitudine și mister care fac din orice personaj și împlinire un subiect de comentat, prilej de alte și alte născociri, închipuiri - povești pe care Milionarul le sugerează cititorului, făcîndu-l interesat de căutarea „adevărului” a „certitudinii” și astfel co-autor la paginile nescrise ale cărții... **Cartea** poate fi așadar, nu doar a Milionarului... dar asta depinde și de cititor/receptor. Este *un joc* al Milionarului cu cititorul pe care-l derutează și față de care se simte superior... (humor, deci).

Hohența prima femeie proprietară a *Bodegii* capătă acest nume pentru că „a apărut” în Metopolis „pe vremea întîiului Hohenzollern”... Apoi „a apărut” fotbalul, iar porecla (numele nu i-l știm nici noi nici autorul, pentru că femeia a apărut, cum?, de unde?, de ce?) a fost adaptată (prescurtată, modern) la acest sport... Seriosul se îmbină cu gluma fără să se excludă. Milionarul stăpînește situațiile în care trebuie să relateze despre persoane fără identitate, folosind la modul „cel mai serios” *folclorul local* care suplinește cu succes starea civilă. Să fie vorba și de dorința de-a duce-n derizoriu numele monarhiei, în sensul scăderii treptate a prestigiului ei? Să fie doar o asociere care pe lîngă niște indicii asupra perioadei istorice, servește pur și simplu încă un „botez”? Poate fi orice, totul e posibil, nimic nu e clar, chiar dacă în aparență „autorul” oferă detalii „lămuritoare”... recunoscînd că „de fapt oamenii cinstiți ca și hoții trăiesc și sunt cunoscuți în Dicomisia numai prin poreclă”. (p.78, **Cartea...**)

S-ar putea spune că porecele au valoarea unor *coduri* care conțin/spun esențialul despre cei care le poartă, prin care oamenii se recunosc mai ușor, „numele” fiind adoptate prin consens. Iar Milionarului îi vine mai ușor să-i prezinte cititorului astfel...

Vladimir Streinu în **Ion Creangă** (EPL, București, 1971, pp.111-118), scria că: „Satiricii sunt totdeauna exteriori lumii pe care o satirizează, în timp ce Creangă face parte cu trup și suflet din *comunitatea* eroilor săi.” Credem că este și cazul Milionarului.

O altă proprietară a bodegii este fiica nelegitimă a Generalului Marosin, făcută cu o străină, *Fibula Serafis* care-a avut cîndva „un fel de turnătorie de podoabe și nimicuri femeiești” (de unde și numele, *ac*

de păr) din monezile găsite în ceea ce a fost mai întâi „o cetate antică grecească, devenită apoi romană și după aceea bizantină”. (p. 27). *Iceberga –fata nelegitimă a Fibulei și Marosin* (acesta era numele fetei – oare cum îl pronunțau dicomesienii, franțuzește sau englezește? – supra-numită astfel „pentru răceala și pentru privirea tăioasă” cu care-și mal...trata clienții) este prima care, datorită acestor „calități” falimentează localul... Timpul/evenimentele marchează numele personajelor, acestea la rândul lor își pun amprenta asupra lucrurilor din jur... dacă ne gândim la „piciorul Neamțului” sau la noul nume al Bodegii... „Autorul” **Cărții** folosește humorul în mod „creator”, făcând lectura mai atractivă, îndepărtând-o de o carte *document* și prin aceste nume, care ne plac și care indiferent de zonă, dar specific acesteia, se inventează și se aplică mereu și mereu...

Important e că totul este povestit fără „semne” care să atragă atenția și că totul „pare” normal, humorul constând tocmai în această „aparență”. De un humor fin dă dovadă Marosin (în acest sens el se deosebește de „vulg”) atunci când vorbește despre urmările naivității junei Fibula care încă de copilă „făcea confuzia între o țară și un individ izolat al acesteia, iar ca femeie dacă-l cucerea pe un astfel de individ de națiune străină, credea că i-a anexat întrucîtva și țara.” (**Cartea**... p.305). Situație din care rezultă „o fetiță nefericită” (**Cartea**... p. 304)... Doar neștiința, tinerețea, ingenuitatea sunt de vină... Nici nu se sugerează altceva, decît poate o cauză independentă... o modă a vremii - Amundsen și Polul Nord!...

Bazacopol - Portretul misteriosului om de afaceri este realizat de către Milionar printr-o asociere cu revoluționarul Danton: „Avea o față de Danton ciuruită de vărsat pînă în albul ochilor...” (p. 51), dar care copilului de-atunci, elev în Apud Glava nu i se păruse urît, deși, în continuare Bazacopol este asociat cu o *ghilotină*, pentru că avea „niște dinți lungi și ascuțiți și care dinți, în mișcarea fălcilor puternice, retezau ca o ghilotină fiecare vorbă” și o limbă roșie și gingii însîngerate. Paradoxal (element al manierismului) copilul se sperie „de cele două dublu ve-uri puse în fața numelui de Bazacopol” (**Cartea**... p.52), pe care le numește stafii, deci *necunoscutul* îl speria doar, pe viitorul Milionar!... Ca afacerist, omul se caracterizează prin această frază cu subînțeles: „Mult praf în ochi am eu de zvîrlit oamenilor de aici.”, ceva de genul „pre mulți am să popesc...” (**Cartea**... p.52). Aprecierea personajelor de către Milionar este un risc, mai ales că acesta acceptă ca juste poreclele date de dicomesieni și pe care el doar le explică/argumentează în același registru umoristic: „Am folosit felul de a vorbi al dicomesienilor.” (**Cartea**... p.73). La aceeași pagină, folclor dicomesian în proverbe...

Dacă a existat un domnitor Alexandru-Ipsilanti-Năsosul, de ce n-ar exista o femeie *Carolina - cea Scurtă* (soția lui *Leonida Reichenbach*), care deși „povestise înainte ani în șir despre cinematograf și iar despre cinematograf” (**Cartea**... p.55), nu văzuse niciodată cinematograf... sau alta, *Kiva-cea-Mare*, posibilă mamă a Iepeii –Roșii.

Havaet însemna „bacșiș turcesc” (**Cartea**... p. 54), dar motivația auto acordării acestui nume n-o știe nici Milionarul... care însă-i completează portretul prin observarea acelui „tic de politețe” pe care tînărul îl folosește în exces: „Exact!”, însoțit de un gest al mâinilor „ca și cum s-ar fi predat”. (**Cartea**... p.62) Numele a fost cu un scop (o dovadă în plus că tînărul este un tip inteligent, calculat...) acela de-a ieși din anonimul lui „escu”, „eanu”(ionescu, iliescu, bănescu...) etc... de unde și comentariul autorului despre *nume* care ar trebui să fie „un semnal și un avertisment pentru ceilalți că nu ești un fitecine ci un purtător de destin ales.” Majoritatea oamenilor sunt fataliști în privința numelui: „îl poartă pe cel care-l primesc de la familie și nu-l schimbă niciodată”. Astfel Havaet sfidează fatalitatea și dovedește încă o dată că „Idiot (cum fusese etichetat de o comisie medicală pe cînd era școlar) nu înseamnă a fi cretin sau cu capul în sac” (**Cartea**... p. 241). Aprecierile făcute în zigzag, alternînd calitatea cu defectul, „idiot nu înseamnă...”, „ceva necopt” poate fi chiar „fermentul” iar faptul că era spîn putea fi compensat cu „un fel de barbă blondă și pufoasă” pe care tînărul o numea „coleretă bicornă” (**Cartea**... p. 242). Prin extensie, preocuparea scriitorului pentru aceste nume/porecle are aici o explicație: și cei care dau precum și cei care le primesc/acceptă (de voie de nevoie) poate că speră că din atîția „escu” etc... ei să fie cei ținuți minte, ca deosebindu-se prin ceva anume de ceilalți. Și pentru cei care dau nume, dorința e aceeași, mai ales în comunitățile mai mici în care toți se cunosc, se înrudesce... Tot așa, porecla poate fi o *pedeapsă*... personajul capătînd astfel o identitate în care se adună ca atrase de un magnet calitățile sau mai ales defectele care-l „înnobilează” și care spun despre el mai mult decît numele adevărat. (**Poréclă**, porecle, s. f. 1. Supranume dat unei persoane în legătură cu o trăsătură caracteristică a fizicului său, a psihicului sau a activității sale. 2. (inv. și reg.) Nume de familie. Var.(reg.) *policră*, *poricră* s.f Din sl. *poreklo*. Sursa: DEX '09 - 2009).

Despre *Emil Havaet* vorbește și generalul Marosin: el povestește cum pălăria prof. Filip Lăscărea-

nu ajunge la acesta, iar după aceea și porecla acordată de *mavrocordați*, aceea de *BorLat*, pe care-o acceptă cu plăcere, descoperind că se poate scrie cu majusculă la mijloc, așa cum fac englezii cu MacGregor!... Treptat omul se transpune, „în pielea nefericitului pribeag” și „începuse chiar să simtă un fel de durere putredă în mațe, folosea *lithinée* - urile și apa de Vichy ale unchiului Filip” (p.343). Realitatea și iluzia auto-creată se amestecă în existența lui Emil H. grație dorinței/puterii/plăcerii sale de-a *imita* (pe Umilit, pe Milionar...). Autorul nu-l „critică” decât poate prin fraze mai explicite /directe referitoare la „stările” lui Havaet. Soția sa, Calliope primește și ea de la *mavrocordați*, porecla de *Geaygè*, adică, pe turcește „impozit pe domnie” - pe domnia de-a locui în vila pregătită pentru Profesor?... sau pentru că ea îl considera pe Havaet de viță nobilă?

Un alt personaj angrenat în „aventura” savantului în Dicomesia este „mărunțica Zoe Lucescu” numită *Zoe Porfirogeneta*, ca aluzie la „Împărăteasa Zoe Porfirogeneta,/ Care și-a început aventurile amoroase/ Abia la vârsta de cincizeci de ani/ Terminându-le la șaptezeci și patru,/” (versuri ale unui poet bizantin, spuse de Havaet!... - **Cartea...** p.206). Personajele sunt însoțite de elemente de ironie și humor pe care prozatorul le folosește în sensul în care le definește Radu Enescu în cartea **Critică și valoare** (Ed. Dacia, Cluj, 1973, p.132), adică „instrumente de explorare ale realității umane” care „încorporate artistic, împrumută valorii estetice o funcție de cunoaștere.”

Cu umor este prezentată și tentativa străinului care încearcă să fure un cal din „Insula Cailor”, precum și răzbunarea acestora... (**Cartea...** p.76). Protector și „colaborator” al cailor din insulă este *Constantin Pierdutul I*-ul trecut la categoria „regi” nefericiți, „găsit întâia oară în Insula Cailor fără să i se știe părinții și fără ca el să poată spune dincotro vine, cine e și ce caută pe lume. Avea nouă ani (**Cartea...** p.103). Mai mult decât alți „veniți” în zonă, el pare un „extraterestru” prin geniul său matematic și prin puterea sa asupra cailor. Dacă această calitate-i impresionează pe dicomesieni, prima chiar confirmată de „*delicatul Topometrist*”, ei n-o pot înțelege, iar lăutarii, inventează după scurt timp un cântec pe care-l numesc „Cântecul Pierdutului”, care începe cu *Tera-giga-nano-pico* și sfârșește jeluitor cu „Mamă, de ce m-ai făcut” (**Cartea...** p.105). A se remarca jalnica trecere de la admirație la compătimire...

Urîtenia lui *Aram Telguran* (*Aram-Negriciosul*): „era urît, chiar pocit” cu fața „neagră ca tăciunele, cu nasul coroiat și ochii mari și bulbucăți ca cepele” cu „botul și buzele lui de iepure” cu „pîntecul gros și lăsat peste picioare” (**Cartea...** p. 95) concurează cu urîtenia lui Bzacopol... dar este „compensată” de admirația lui pentru Iapa Roșie (astfel autorul îi pune-n evidență *calitățile* spirituale, morale, fapt care-l face mai acceptabil, mai uman... - o atitudine specifică humorului în raport cu satira, critica...), căreia i se adresează cu citate din **Biblie**, lucru obișnuit pentru el, deoarece „avea credința că dacă unele lucruri principale din viață sunt scrise (...) n-are rost să le mai numești și să le bîlbîi prin cuvintele tale nepricepute” (**Cartea...** p. 99). Dacă n-ar fi plăcerea lecturii/re-lecturii, admirației pentru valorile unui text, cam pe-aici s-ar situa și străduința criticii literare...

„Brigandul” Andrei era numit de către dicomesieni *Andrei Mortu*, „pentru că se credea că, asediat și atacat cu arme de foc pentru a fi prins, ar fi murit de mai multe ori (de patru ori), dar de fiecare dată apăruse iar (**Cartea...** pp.110,154). Poate că în alte părți personajul ar fi devenit o fantomă care bîntuie locuri sau oameni; cei din Plătărăști au considerat că-i mai rentabil/eficient să-l reînvie... Folclorul acceptat de scriitor și adaptat, oferă o poveste interesantă, rezultată dintr-o combinație reușită de dramatic și humor...

Despre Croitorul *Polider* am scris în **Manierism și pitoresc în literatura sudului românesc**, (Napoca Star, 2015, cap. IV. „*Ecouri în proza contemporană...*” pp.95-182)

Parohul își datorează porecla propriei expresii „of, viață amărită”, iar „copiii părăsiți care-l urmau pas cu pas” se vor numi „păcatele lumii” tot datorită preotului care o repetă mereu, văitîndu-se. (**Cartea...** pp.198,199). Expresiile au fost însușite de localnici, iar o „știre” precum «Trece parohul cu Păcatele lumii» e o vorbă care în Metopolis poate însemna (un fel de mesaj încifrat) : «în partea aceea e un parastas», «dincolo e o nuntă», «nu departe de aici e un botez» sau «iar a mai murit cineva»” (**Cartea...** p.199).

Belizarie Belizarie este un fals medic ce cîștigase simpatia Gorei și a fost jelit de *Femeia-Paraclicer*. Milionarul spune că omul se autoporeclise *Belizarie la pătrat*, în timp ce unii mai needucați „îi ziceau în mod scîrbos *Belizdoi* și *Belizdouă*” (**Cartea...** p.183), fiind vorba aici de ceea ce Val Panaitescu numește *umor licențios* de genul celui din **Țiganiada**... Milionarul se dezice de limbajul vulgar al unor concetățeni, dar cum și el este metopolisian, descrie cu umor decesul bătrînului: „acesta a murit țeapăn în picioare (...) cu spatele proptit de un stîlp de telegraf sau mai degrabă stîlpul putred era sprijinit de el”, minimalizînd astfel tragismul evenimentului. Mai aflăm de amintirea lui atunci cînd, în preajma sărbăto-

rilor metopolisiene, „un atlet de trapez stă pe vârful stîlpului de telegraf lîngă care a murit nu demult Belizarie Belizarie.” (**Cartea...** p. 215). Să fie doar o-nîmplare? Un mesaj?...Să aibă o semnificație anume?

Necunoscînd conținutul prozei (**Mistreții erau blînzi**) Ștefan Bănulescu, **Iarna bărbaților**, (nuvele, Eminescu, București, 1985), cititorul nu realizează preț de cîteva pagini că de fapt este vorba de o „procesiuune” de înmormîntare, pe cît de năpăstuită de vreme, pe-atît de disperată și de tristă, pentru că Fenia și Condrate nu găsesc un petic de pămînt unde să-și înmormînteze copilul... Cel care păstrează un oarecare „echilibru” în această călătorie în mijlocul potopului este diaconul Ichim, al cărui portret îl „adunăm” și-l recompunem pe parcurs: „omul gras, burduhănos”, „pîntecosul”, „cu gura știrbă” care „răcnește” cuvintele, care în furtuna care învăluie pădure sunt „urlate”. Supărat, drăcuiește: „dracu să-i ia de proști”, „dracu să ne ia pe toți!”, „Ptiu!”. Și un alt gest pentru care este răsplătit: „Burduhănosul scuipă - și scuipatul i se întoarce în față”. (p. 12). *Diaconul* face astfel de aprecieri, fără milă pentru cel „căzut”: „cum a supt lutul hodorogul acesta de stejar” și, prin contrast, starea actuală: „- Bine că s-a frînt, hodorogul!” sau „Uite-l acum ce gol e, poți privi prin trunchiul lui ca printr-un ocean” prin care nu poți vedea altceva decît sfîrșitul... „Gras” și „pîntecos” alternează; portretul îi este completat prin alte trăsături: „fruntea îngustă”, obrăjii roșii, rotunzi”, iar „picioarul drept (e) de lemn”.

La fel ca Milionarul are o părere bună despre el însuși: „Eu am fost cineva, Condrate, un spirit înalt, și m-am pierdut aici printre voi.” și ia drept ale lui vorbe pe care soția sa pretinde că el, Ichim le-ar fi spus în visele sale de la miezul nopții, dar de care „visătorul” nu-și mai aduce-aminte, dimineața... Un fel de „compensație” a lipsei acute de interlocutori din timpul zilei... Comparația persoanei sale merge mai departe pînă la acel poet „al dragostelor delicate (...) Ovidiu”, pe care iernile din Dobrogea „l-au făcut să tipe gros” (p.14.)

Limbajul/cuvîntul este supus capriciilor naturii: „Vorbele grasului se risipesc, își amestecă silabele între ele, se desfac și zboară care-ncotro”. Ichim are „simțul limbii” și se pricepe la îmbinarea cuvintelor, la aprecierea valorii acestora, dovadă că se așteaptă la lucruri deosebite în urma „amestecului”/intervenției vîntului în frazele urlate de el, „fenomen” din care s-ar putea ivi „niște lucruri grozave”! La efortul comunicării participă „buzele groase” și „ochii mici înfundați în cap ” ai popii. Un alt interlocutor al *diaconului* (cam mic gradul preoțesc la atîția ani de apostolat și mai ales la atîta glagorie!...) este Fenia care neștiind că acesta vorbește deși adormise „cu nasul vîrît în gulerul șubei îmblănite” încearcă să-i răspundă la întrebarea „Tu ce zici, femeie?”... Tot cam în același fel ca popa „nici ea nu vorbea cu gîndul s-o audă cineva” și nici „nu se căznea ca vorbele ei să aibă vreo legătură” (p. 16). Deși „în aceeași barcă”, cei doi par a trăi în lumi diferite și nici nu-i sigur că întrebarea i-a fost adresată ei, mamei care-și jelește copilul... Oricum „răspunsul” este un *remake* al calvarului părinților în căutarea unui loc pentru înmormîntare. (**Mistreții, I.**) Autorul nu-și bate joc de Ichim precedîndu-i numele și ocupația de apelative precum cele citate, cel mult îl plasează pe același palier cu obiectele/persoanele asupra cărora lansează judecăți aspre uneori gratuite, dar care oricum îl pun pe el într-o poziție favorabilă, deși este conștient de starea sa fizică... Popa e oricum, (sau o fi fost) o ființă cu chemări/năzuințe spirituale înalte care vîzîndu-se „condamnat” să rămîină pentru totdeauna în acel sat amărît, nu renunță la evadare, chiar dacă aceasta e posibilă doar în lumea viselor. Umorul prozatorului nu e unul care lezează, ci mai degrabă unul care compătimentește ratarea speranțelor lui Ichim, deși a fi măcar diacon și chiar într-un sat uitat de lume (ba poate cu atît mai însemnat pentru un preot...) este o dovadă de ascultare și de sacrificiu pentru binele comunității.

În **Vară și viscol** din același volum, un locotenent rezervist, altfel „simplu profesor de geografie” și un caporal, în civilie lucrător într-un atelier de jucării îl caută pe soldatul dezertor, Grigore Nereju mort și el și înviat la fel ca Andrei Mortu, urmărit de nemți (era război) fără succes, ceea ce-l liniștește pe locotenent care consideră prinderea lui Nereju ca o imposibilitate pentru că „Ceea ce n-au putut izbuti ei cu exigențele lor recunoscute e de-a dreptul o imposibilitate pentru noi.(...) Avem spirit latin. Imaginație, talent și *umor în subtext*” (p. 91) - constatare ce face inutile alte comentarii... **Masa cu oglinzi** ne prilejuiește reîntîlnirea cu un umor fin descoperit de „omul în alb” într-un ziar („*obscur* dacă permite jurnalistului acesta prolix să simuleze talentul și umorul.”), în care un articol prezintă aspecte din orașul dunărean spre care călătorul cu ziarul și omul „în doc vernil” se îndreaptă... Astfel sunt enumerate fenomene și evenimente care contribuie la creionarea specificului orașului: „Un calcul notează că broaștele și boubălții cîntă anual după inundații, pe mai mult de o jumătate de milion de hectare...” (p.128), iar schimbarea gîrzii pe podul de lemn poate fi un obicei (acum inutil) sau - de preferat pentru economia textului - ceva de domeniul strategiei militare, secret ca orice strategie militară, obicei inutil așadar deoarece podul nu-și mai îndeplinește menirea, ba mai mult „a rămas cu un capăt în mlaștini” șoseaua planificată nemaifiind

construită...

Același ziarist constată că „Denumirea de port fluvial e și ea cam metaforică.”, iar argumentele convingătoare: căpitanul portului „crește capre în grădina publică”, este „cercetător” în medicină în căutarea „unui medicament universal, un panaceu” (a se remarca discrepanța între „pretențiile” demersului și „mijloacele” de cercetare: medicamentul trebuia să rezulte „din ierburile și bălăriile pe care i le adună și i le fierb cei câțiva matrozi”... „Om foarte sensibil” același căpitan se ocupă de sculptură – parte a textului în care „omul în alb” apreciază că jurnalistul „Amestecă brutal *bufoneria* cu *tragicul* (elemente ale marelui humor)” când în realitate „avea de-a face cu un mare destin” p.130. Pe bună dreptate, dacă ne gândim la soarta statuiilor căpitanului - un exemplu „înduioșător” de *muncă în zadar* ce are însă drept mobil un obiectiv nobil, plus onestitatea artistului, modestia sa, care se manifestă de fiecare dată când statuia este pe terminate... Activitatea orașului este sugerată și de munca *inutilă* (de fapt) a „octogenarului arămiu cu turban alb” de la ceainărie, o amintire a timpurilor când vapoare ancorau în port și orașul trăia cu adevărat... Nici oglinzile lui Ion Popescu, nu sunt privite /descrise ca o inutilitate, ci ca o încercare de-a *colora cotidianul*, de-a *evada* din cotidianul orașului inert, de-a *depăși condiția umană* impusă de spațiu (orașul dunărean) și de timp (cel din timpul războiului), o încercare a proprietarului de-a „vedea” altfel lumea din jur, de-a fi el însuși o „prezență” pe măsura portretului făcut de Bazacopol „un enciclopedic și un subtil om de idei” etc.etc. Autorul nu râde ci suride prietenește la eforturile lui Popescu I. Care încearcă precum Havaet să se desprindă din lista de *escu*...

Și un pic de *haz de necaz* (un alt aspect al humorului): cei doi „colorați” din paginile anterioare Bendorf și Marteș ajung în fine în oraș la o adresă unde se prezintă astfel: „Doamnă, n-am venit singuri în orașul dumneavoastră, am împrumutat de la Ștefan cel Mare o oștire de o sută de moldoveni, pe care am masat-o în grădina publică (...). Moldovenii sunt bine înarmați, cu saci goi.” (p.150). „*A la guerre comme à la guerre*”...urmărindu-i pe nemții în retragere, un tunar trece pe-acasă cu tunul tras de două iepe roibe, (p.170), se-nchide-n casă, face dragoste cu soția, apoi pleacă spre Transilvania. La poarta curții soldatului Senciu „participă” la eveniment mai mulți săteni care se uită la tun și discută evenimentele ocazionate de război și planifică să plece la conacul lui Silvestru de la Drumul subțire. „Evenimentul” este tratat cu înțelegere de către autor, cu un humor complice, deși titlul ar presupune conotații mai vesele...

Bibliografie:

1. Fănuș Neagu, *Îngerul a strigat*, Cartea Românească, București, 1970,
2. Ștefan Bănulescu, *Cartea Milionarului*, Eminescu, București, 1977,
3. Ștefan Bănulescu, *Iarna bărbaților*, Eminescu, 1977, București,
4. Mircea Muthu, *Balkanismul literar românesc*, Dacia, Cluj, 2002,
5. Gustav R.Hocke, *Manierismul în literatură*, Univers, București, 1977,
6. Val. Panaitescu, *Humorul* (vol.I,II), Polirom, Iași, 2002,
7. Tudor Vianu, *Arta prozatorilor români*, Eminescu, București, 1973,
8. Nicolae Iorga, *Istoria literaturii românești*. Minerva, București, 1977,
9. Thomas Hobbes, *Treatise on Human Nature*, 1650,
10. Jean - Marc Moura, *Le sens littéraire de l'humour*, PUF, Paris, 2010,
11. Charles R.Gruner, *The Game of. Umor*, 1997,
12. Nicoleta Florina Mincă, *O geografie a imaginarului în proza lui Fănuș Neagu*, (teză dr.) Sibiu, 2008,
13. Vladimir Streinu, Ion Creangă, EPL, București, 1971,
14. Tudor Vianu, *Scriitori români*, Minerva, București, 1970,
15. Iulian Dămăcuș, *Manierism și pitoresc în literatura sudului românesc*, Ed. Napoca Star, 2015
16. Dicționarul limbii române moderne, Ed. Academiei RPR, București, 1958,
17. DEX'09, 2009

6 poeți britanici stilizează traduceri din poezia română contemporană la București

♦ O inițiativă unică: poezie română contemporană, tradusă în limba engleză de echipe internaționale, formate din poeți britanici și studenți ai Universității din București, din cadrul Masteratului pentru Traducerea Textului Literar Contemporan (MTTLC).

♦ Pe lista poezilor români ale căror versuri vor fi traduse în limba engleză se află nume precum: Ana Blandiana, Nora Iuga, Angela Marinescu, Emil Brumaru, Mircea Cărtărescu, Robert Șerban sau Radu Vancu.

(Amănunte în numărul viitor al revistei)

Alexandru Cazacu



Revolte

Va fi curând
cea mai asurzitoare liniște
prin agenții de știri și difuzoare
Din zâmbetele tale se va risipi nicotina
Un armistițiu cu vechile trucaje
se va semna în sfârșit
și-n rochia ta galbenă vei fi un lung semn de mirare
Vom fi alungați cu păsări și pedepsiți cu flori
Diafane servicii de intelligence
vor declanșa alarme și lungi analize
Elitele vor renunța să ne mai dea drept
exemplu prin edițiile hard-cover
al unui tratat despre sublim
Prin coridoarele acelei simple zi de August
o să fie doar puțin frig
ca în orice început de lume
prin care vom trece cu îndemânarea
celui ce poate repara o defecțiune mărunță
ignorând avertismentul pe care stă scris
„Debransa-ți aparatul înainte de orice lucrare”

Ziua Z

Tot ziceam „O să vă vină o zi...”
și ziua aceea a venit
dar se comportă cu noi
grăbită și rușinată ca un aristocrat
cu un copil din flori la marile ospete
și devii atât de departe
de mașinăriile de produs iluzii și ordine
încât totul se topește în formele primare
ale amiezii din jur
iar oamenii par o colonie de pictori peisagiști
amestecând teama cu bunele intenții
În rest vom păstra urbea pe post de madlenă
și dragostea ca pe o urmare a seducției
când aripile păsărilor
seamănă cu sprâncenele bine lucrate
de dermatograf ale unei femei
ce se chinuie să nu plângă

Fără ea

Un rotweiller cutreieră străzile cu lesa
încă nedesprinsă de gât

prin cartiere din ce în ce mai antice
și mai puțin civile
și simt ochii tăi
asemeni celor de pe măștile din insula Paștelui
cum mă privesc
iar sarea crește în oceane
odată cu amintirile în grupa sanguină
când îți pare că o să trăiești destinul altora
și asta îți devine indiferent
iar casele înșirate de-a lungul bulevardului
sunt o aliniere de pietre așteptând deșerturile
când îți lipsesc amarnic cei ce te-au rănit
iar tot ce este în oameni bun și frumos
găsești că va avea dușmani la fel de puternici
urmărind de aproape
o mică pasăre ce chircindu-se
se așază într-o coajă de ou

Hotel Lumière

Nu pot fi decât ale noastre
acele cuvinte ca niște frânturi
din textul unei blockbuster auzit cândva
în sala numărul cinci al unui multiplex
când păstoasa lumină de proiecție
ne scobește obrazii
și ne evaporă lacrimile

Nu pot fi decât ale noastre
acele lungi muțenii
de după un urlet de plăcere sau chin
absorbit în trupuri
când nici nu mai contează
că ceea ce noi vrem să demonstrăm
nu mai interesează pe nimeni
și simpu fapt că trebuie să lupți
este deja o înfrângere
Doar clipocitul reclamelor outdoor
formează un gross-plan în vitrinele
în care tu te îndepărtezi atât de încet
atât de cinematografic
încât credeam că de fapt
până la urmă ai rămas

Cinsprezece minute

Să pornim de la premiza
că seara va fi un fiasco total
E mai înțelept așa
Apoi în ultimile cinsprezece minute
cele care de fapt contează
și dau măsura unui posibil quality time
o să mărturisim totul
concentrat și necruțător
fără consum de mângâieri sau cofeină
fără patetisme și efuziuni

pe care le vom arunca
ca pe niște saci de nisip
dintr-un zeppelin ce se înalță oblic
până la distanța de la care se poate vedea
dacă lumea e mai bună decât cei buni
și dacă dorințele limpezi și calme se împlinesc
în aceste cinsprezece secunde
cam cât durează tăcerea dintre trepidațiile
unui frigider

Ah diminețile !

Dimineți în care vrei cu adevărat
să fie totul la locul lui
precum elementele chimice
în tabla lui Mendeleev
și în care nu vrei să ști
cât procent de sugestie se află
de la un anumit punct
în orice mare pasiune
cât dozaj de întâlnire și absență
străbat orele acestea mici
ce ne sar în spate
ca niște pui răzbunători de pisică
și în care cei ce te-au înțeles
au fugit din calea ta
iar cei ce te cred
nu vor să știe de nici un început
de nici o continuare

Percepții

Mirosul de țigări mentolate
și al unei femei ce a plecat
în camera unde stai ca într- un ring
pentru gladiatori
cu praful de pe mobile drept
o mostră avant-la-lettre a unei mici Sahare
și garoafele într-un vas gătit
ca niște săgeți mumificându-se
când la fereastre scamatorii
scot din mâneci jumăți de măsură
atât de adevărate de parcă ar fi întregi
și încă se aude râsul sarcastic și fără motiv
al unei jucări la apăsarea butonului
și încă amprente trupului ei
vor rămâne pe husele de catifea ale fotoliului
mult timp vizibile
precum chipul față-profil
pe ecranul televizorului
a celor difuzați la „Most Wanted”

Emergency Exit

Geologia convulsivă a acestei miercuri
când ne putem salva urcând

pe vițe de vie și vițe de pustiu
zidurile albe și gardurile de fier
către ceva somnambul și melancolic
cu privirea încețoșată
spre trecut și spre mâine

Era prin Iulie

Dunga tremurândă a verii
unde se destramă țipătul de pasăre
și ecourile se câștigă
Siluete feminine aproape insinuându-se
și trecutul din atingerile lor
fragilitatea după-amiezii lucrată în filigran
și o volbură sălbatică
crescând peste zidurile unei bazilici
cu vegetația ei senzuală și geometrică
ce lasă încet peste relevee
un parfumul amețitor de fruct uriaș
când arșița facea să halucineze
aerul dintre câmpuri
tăiate de un dublu al tău
nesupus niciodată
pierzaniei

Între da și nu

Aș vrea să te întorci și să mă sperii puțin
așa cum aș vrea să nu mai revii
când încă te mai simt
prin liniștea lăsată ca după o mare tulburare
ca lămpile de sticlă după ce au fost supuse
unui supravoltaj când lumea pare de cauciuc
și se poate oricând deforma
iar aerul din jur devine un corset de gips
de care fug în goașele colorate ale zilei
unde bufonii se schimonosesc
pe față bancnotelor
împing cisternele cu kerosen prin aeroporturi
invită prințesele la dans apoi devin regi
incapabili să domnească dar fără de care
regatele s-ar prăbuși



REVISTA REVISTELOR CULTURALE

RĂSFORI

ATENEU

Anul 53 (serie nouă), nr. 559, martie 2016

♦ Cronica lui **Dan Persa**, despre romanul **Vremea Moroiului** (Ed. Cartea Românească), semnat de prozatoarea **Viorica Răduță**, punctează (foarte exact) câteva lucruri despre autoare și lumea sa literară: „...știam că (Viorica Răduță) se află între cei mai buni romancieri de azi. Face parte dintre prozatorii, destul de puțini, ai primului raft. Desigur, cum se întâmplă la noi, sunt alții, prozatori doar buneici, căldicei, mult mai metiatizați ca ea...”

♦ La plecarea dintre noi a celui ce a fost, mereu, incredibil de tânăr, academicianul **Solomon Marcus, Ioan Dănilă** scrie, printre altele: „Dacă privim tabloul cărților sale, vom dezlega taina: cifrele îmbrățișează literele («Lingvistica matematică», din 1963, este «prima monografie de lingvistică algebrică din lume»), dar de fapt se deschid către întreg teritoriul umanioarelor (a se vedea «Semne despre semne», «Semiotica matematică», «Gramatici și automate finite», «Poetica matematică» etc.)... „Încă din prima zi a lui martie 2016, la e-mailul solomarcus@gmail.com nu mai răspunde nimeni...”

♦ Cităm din finalul rubricii **Cronofiabile**, în care **Marius Manta** comentează romanul lui **Dan Persa** **Și eu am scufundat Atlantida** (Editura Tipo Moldova, 2016): „Și eu am scufundat Atlantida adună laolaltă câteva din marile teme ale literaturii universale: renașterea, întoarcerea acasă (cu sensul unei reveniri către propria interioritate), viața, statutul artei - «Mă interesează doar arta ca însemnând a vedea. A vedea obiecte, forme, existențe, curgeri, metamorfoze culori. A trăi într-un univers liber de ingerințele gândirii, care nu și-ar găsi nici un rost dacă ființa noastră nu ar fi capabilă să capteze vibrațiile adevăratei realități a lumii, cea despre care am vorbit înainte (dacă am fi doar făpturi ce se rezumă la sistemul gândirii epocii, n-am avea nici un sens al existenței, decât acela, de l-am numi sens, de a ne oprima într-un soi de iad care ar fi lumea). De aceea spuneam, rândul trecut, că nu există decât două frumuseți pe lume: arta (de a vedea) și a contempla întrebările...”

SPAȚII CULTURALE

Nr. 45/2016

♦ Din evocarea celui ce a fost un scriitor

al neodihnei, brașoveanul **Daniel Drăgan**, am ales această poezie a sa, care este mai presus de cuvinte: „Nu mi-ai spus niciodată un cuvânt atât de frumos/ Mi-ai luminat drumul pe care-am venit./ Lasă-mă să-l uit și spune-mi-l iară/ să cred că nu există sfârșit.” (Nocturnă 7)

♦ ... Și un poem al căutărilor dincolo de orizonturi, al **Valeriei Manta Tăicuțu**: „tu poți să te ascunzi în rănile mele/ și să le vindeci/ eu vin cu urciorul pe creștet și picioarele/ desculțe prin praf/ părul nu-mi miroase a mosc, vizuină/ cu șerpi împlețiți s-a făcut/ de când cutreier deșertul/ cu umbra târâș după mine, singura care/ nu apără de soare nici nisipul, nici oasele albe/ îngropate sub el, în mările păgâne/ fugite-n adânc acum mii de ani/ eu vin spre tine din deșertul acesta care mă crede/ lumânare de seu și mă face să plâng uleios/ urciorul e gol, tălpile subțiate de mersul pe nisip/ nu mai măsoară drumul rămas până la tine.” (cu **tălpile în nisip**)

ACTUALITATEA LITERARĂ

Anul VII, nr. 55 - 56, ianuarie - februarie 2016

♦ Nicolae Silade, redactorul-șef al publicației lugojene, pledează - cu argumente - pentru întoarcerea scriitorului, din *jungla literară* în *Golful Bafin* al singurătății colii de scris: „În opinia mea, scriitor adevărat este doar acela care a devenit el însuși din Cuvânt, prin Cuvânt și pentru Cuvânt, cel care se cunoaște pe sine, cel care este, cel care te îndeamnă să fii. Dar cine mai crede astăzi în Cuvânt, când nimeni nu mai crede nici măcar în propriile cuvinte, în puterea lor? Până nu demult, scriitorii erau închiși, uciși pentru cuvintele lor, pentru că ele, cuvintele, aveau o putere mai mare decât puternicia zilei. Și aveau această putere pentru că încă mai exista credință în valoarea lor: «Unde vei găsi cuvântul/ Ce exprimă adevărul?», se întreba Mihai Eminescu. Astăzi, totul parcă se reduce la o vorbărie goală, la o textare/textuire fără sens, cu pretenții de estetică. Într-o lume fără valori morale, nimic nu mai are preț. Trebuie, așadar, să schimbăm foaia, să prețuim din nou cuvintele, pentru ca ele să redobândească valoarea și puterea pe care le-au avut dintotdeauna.”

♦ **Vasile Andru** (Eminescu, de la Nistru pân' la Pacificul de Sud) relatează apropierea de țara din gând a intelectualilor români stabiliți în Australia, mărturisind că: „Scriitorul Vasile Andru și prof. George Popp din Sydney caută locul amplasării unei statui Eminescu pe mal de Pacific. Va fi o statuie cioplită după asemănarea poetului, sau va fi doar un stâlp de piatră, netezit de om sau de ocean,

în felul brâncușian sau în felul geologic cum sunt «apostolii» de rocă din statul Victoria... Și acest stâlp de rocă roșcată va fi botezat Eminescu. Astfel, aceste pământuri îndepărtate, această planetă de migranți unde ne este dat să trăim, vor deveni mai intime, mai familiare, mai îmblânzite, mai ale noastre.”

BUCUREȘTIUL LITERAR ȘI ARTISTIC Anul VI, nr. 3 (54), martie 2016

◆ Florentin Popescu, în editorial, are nostalgia unei utopii: „Oricât aş părea de deplasat propun să se înfiinţeze un Tribunal al imposturilor şi grafo-manilor literari, care să judece şi să sancţioneze «versul calp» de care vorbea pe vremuri şi Eminescu. Sigur, n-ar fi vorba să-i băgăm în închisoare pe falşii poeţi (că şi aşa închisorile sunt pline de «creatori» iviţi peste noapte, Dumnezeu ştie de unde şi cum), ci să promovăm textele lirice de valoare şi să le stopăm pe cele false, străine de fiorul sacru al poeziei.”

◆ Paginile lirice datorate vestalelor mărtisorului se deschid cu grupajul de poezie universală, care o evocă pe **Anna Ahmatova** (traducere Madeleine Furtunescu). Iată un scurt poem: „Când noaptea îi aştept sosirea,/ De-un fir de păr simt viaţa-mi atârând./ Ce-i tinereţea, gloria, iubirea/ În faţa-acestui oaspete? Cântând,/ Ea a intrat. Cu plapuma deoparte,/ O-ntreb c-un glas ce parcă nu-i al meu:/ «Tu i-ai dictat lui Dante acea carte/ Zisă Infernul?» - Îmi răspunde: «Eu.»”

FAMILIA

Anul 52 (152), nr. 2 (603), februarie 2016

◆ Rubrica „*Enfant terrible*” propune câteva nume pentru *timpul viitor* al literaturii. Iată secvenţe edificatoare:

Oana Mancu (elevă la Colegiul Național «B.P. Hasdeu» din Buzău): „Aşteptăm să deschidă vecinii becurile/ Și abia apoi putem începe să trăim și noi/ Știind că pentru seara asta cearta s-a oprit/ Mișu stă de șase la ferestrele ca niște cutii de chibrituri ale băilor/ Se aprinde unul/ Mișu a mai pierdut o viață; fiecare vecin treaz îl aduce mai aproape de final/ Până la 730 va fi GAME OVER.” (*Lângă noi nu e nimeni*); **Mihnea Bălici** (elev la Colegiul Național «Calistrat Hogaș» din Piatra Neamț): „mi s-a promis un paradis al mall-urilor/ în care cererea și oferta se clatină ca două cadâne bete/ în care oamenii se sparg în fascicule de lumină când scara rulantă intră sub podea/ izbiți de ziduri invizibile/ și satul global (chiote de bebeluși sintetici) devine metropolă peste noapte...” (*poem vaporwave*); **Elena**

Boldor (elevă la Colegiul Național «Emanuil Gojdu» din Oradea): „specia umană se conservă prin inerție/ sentimentele sunt doar niște obsesii/ ale morții/ suntem reprezentați niciodată/ nu știm de unde/ sunt zile/ în care/ ne închipuim că profețiile/ ne vor/ absorbi ca niște caramelle ce ni/ se lipesc de cerul gurii.” (*nevroza Q*); **Codruța Coroceă** (elevă la Colegiul Național «Dragoș-Vodă» din Câmpulung Moldovenesc): „și dacă ești dependent de ceva și/ dependențele tale/ râd de tine ca niște copii gâdilați/ iar teama e pisica lui schrödinger/ o mângâi o mângâi până i se ridică părul/ și dacă lumea și-ar înghiți mâtele/ ca pe ceva instantaneu și insuportabil/ și ne-am alege toți cu ceva/ din treaba asta/ trenul îmi dă impresia beției senzația stranie/ că aş putea uita totul/ freamătul unui gândac înainte de strivire/ pământul care ne poate arunca sau mai rău/ ne poate face să simțim.” (*ten words*).

SAECULUM

Nr. 1 – 2/ 2016

◆ Rodica Lăzărescu își pune, în finalul articolului „*Academia de coafură*”, o întrebare retorică: „Și iarăși revin la întrebarea sarmalistă: «Ce folos ai dacă-nveți prea multe-n viață?». Răspuns corect: niciunul. Că uite d-aia și-au făcut unii (nu dau nume, că se numește reclamă!) – nu facultate, nu doctorate, nu metri de cărți în bibliotecă –, ci câte o... academie. Personală, uneori înstelată și lucrativă pe deasupra! Pe măsura vremurilor pe care le trăim. Așadar, vivat... Academia de coafură!”

◆ Doamna **Magda Ursache** nu obosește să aducă în fața conștiinței noastre nevoia unui recurs la istorie, care să ne vindece de marile amnezii ale suferințelor de *Alzheimer politic*: „Nu mai avem nevoie de trecut? Nu ni-l apărăm? Nu vrem să ni-l apărăm? Atacul la marile personalități modelatoare, la marile repere înseamnă tot atâtea atacuri la substanța noastră etnică. (...) E necesar să constituim o Ligă, Liga contra tăcerii, după modelul Demetru (Dem.) I. Dobrescu, al 51-lea primar general al Capitalei (1930-34). Dacă ne-am cunoaște istoria, n-am putea fi atât de ușor manipulați. Autocunoașterea etnică e necesară ca aerul. Dacă ne menținem identitatea, existăm. Dacă nu,nu.”

◆ Cornel Ungureanu despre poezia **Ilenei Mălăncioiu** („*Biografiile Eroice*”): „Cum să-ți trăiești rugăciunea într-un timp al ateismului agresiv? Al timpului în care satul dispăre, în care ideea lui «acasă» este atât de amenințată? Ileana Mălăncioiu scrie o poezie pentru cei care n-au murit încă. Pentru cei care au trăit frumos sau trăiesc frumos. Supraviețuiesc, sub semnul demnității.”

Festivalul Național de Literatură „Agatha Grigorescu Bacovia”

♦ **Asociația Culturală „Agatha Grigorescu Bacovia”** organizează **Ediția a X-a** a *Festivalului Național de Literatură „Agatha Grigorescu Bacovia”*.

Festivalul se desfășoară pe două secțiuni: **POEZIE** și **PROZĂ**. Pot participa creatori de literatură din țară și străinătate, indiferent de vârstă și afiliere la U.S.R. sau alte asociații profesionale. Nu pot participa autorii care au obținut unul din primele 3 premii la ultimele 3 ediții ale festivalului, (cu excepția celor cărora li s-a retras premiul în bani, pentru neprezentarea la festivitățile de premiere).

♦ Lucrările vor fi expediate la adresele de e-mail: **lmanailescu@gmail.com** sau

revista.fereastr@gmail.com.

Materialele pot fi trimise și prin poștă, tot în format electronic (CD) la adresa: **Lucian Mănăilescu, str. Unirii, bl. 35 C, ap. 14, Buzău. CP 120237**, până la 1 septembrie 2016.

♦ Textele vor fi culese cu *Times*, corp 14 (cu diacritice) - cel mult 10 - 15 pagini A4 pentru proză (una sau două proze scurte) sau 15 poezii. Pentru ambele secțiuni textele se semnează cu numele real (dacă autorul dorește să fie publicat sub pseudonim va specifica acest lucru).

Se anexează un CV, care va cuprinde și adresele de corespondență (poștală, e-mail, nr. de te-

lefon) și o fotografie în JPEG sau TIF. Vom confirma primirea textelor imediat ce acestea ne parvin. (Lipsa confirmării este echivalentă cu neînscriserea textelor la jurizare)

Textele care nu respectă prevederile acestui regulament vor fi eliminate din concurs.

♦ Juriul, prezidat de o personalitate a vieții culturale românești, format din 5 scriitori, membri ai U.S.R., va acorda următoarele premii: **Marele Premiu Agatha Grigorescu Bacovia**.

La secțiunea POEZIE: **Premiul „George Ranetti” (I); Premiul Spirea V. Anastasiu (II); Premiul revistei Fereastră (III)**

La secțiunea proză: **Premiul Gheorghe Eminescu (I); Premiul Leonida Condeescu (II); Premiul revistei Fereastră (III)**

Premiile revistei Fereastră vor fi acordate autorilor cu cele mai semnificative contribuții din revistă, publicare în intervalul 1 septembrie 2015 – 1 septembrie 2016.

De asemenea vor fi acordate premii speciale și mențiuni ale unor reviste literare, instituții de cultură sau sponsori.

Câștigătorii vor fi anunțați din timp pentru a participa la festivitatea de premiere din luna octombrie 2016, urmând să confirme prezența. În cazul neprezentării la festivitate premiile se redistribuie.

Redacția revistei FEREASTRA

Director: Emil Proșcan; Redactor-șef: Lucian Mănăilescu

Adresa: Strada *Agatha Grigorescu Bacovia*, nr. 13 A

Telefoane: 0244251144; **Director:** 0722653808; **Redactor-șef:** 0769210763.

E-MAIL: lmanailescu@gmail.com; revista.fereastr@gmail.com

Redactori: *Emil NICULESCU, Șerban GEORGESCU, Florin URSULEANU* (Tehnoredactare) *Mihai LOVIN-CAȘOCA, Maria Cornelia TOMA, Nicoleta TUDORACHE* (difuzare)

TIPAR EXECUTAT DE EDITGRAPH BUZĂU



Buzău, fdt. Filantropiei, nr. 37

Tel.: 0720 144348; 0724 534329; Fax: 0238 727520

E-mail: editgraph@gmail.com; office@editgraph.ro

ISSN 1844 - 2749

Otilia Ardeleanu

POEME

să-i crească nasul mincinosului

nu mai simt de mult lipsa oamenilor
 în locul lor sunt pereții cu poze
 uite acolo eram chiar veseli
 ca orbii care sunt fericiți în întunericul lor
 și-ar fi răvășiți să vadă cumva realitatea
 mai neagră decât ar fi putut-o închipui
 s-ar speria de propriile chipuri în oglindă
 și-ar descoperi prima oară gelozia
 în locul lor e porția de tristețe din orice ating
 starea de sfâșiere a unui suflet inert de păianjen
 prins în țesătura lui cea mai fină și prin care
 nu aş mai putea privi cerul împărțit în soare și nori
 care să marcheze dimineața

cu miros de femeie părăsită

în locul lor e un gol pe care îl umplu cu
 ghemotoace scrise cu tot ce am așteptat
 să mi se întâmple
 lucruri aruncate la coșul fiecărei zile nimerite
 ca la un campionat
 învingătoare mereu singurătatea

nu mai simt de mult lipsa aerului nu mă mai sufoca
 dezamăgirile vieții le-am aruncat ca pe cheile
 de la poarta iadului iluziile grăbite să prindă
 oamenii din urmă
 se uită insistent spre fereastra mea cu perdele trase
 de gânduri

lipsa ta este sfârșitul care mi se pune pe suflet
 așa cum unui copil pata pe o păpușă din lemn
 caraghioasă

camelii de lorca

tăcând ne pierdem timpul
 sorbit pe-ndelete întunericul ca o cafea tare
 te ține treaz în fața nefericirii
 moartea face schimb de viață la distanță

mi se pare nepotrivit să ne tatuăm
 semne pline cu noapte

iubirea este sâmburele
 fructului dorit îi suntem carnea
 tăcerea ne mănâncă tacticos la masa ei

ne-ar face bine să recapitulăm
 îmbrățișările fierbinți în zăpezile de altădată
 pețitoare tăcerea avea gânduri bune cu noi
 ne lăsa să ne cunoaștem

cum cunoaște bărbatul pe femeia lui

și-acum se bagă între noi
 cu pălăria de paie oprește soarele fictiv
 strecur nisip printre degete și meditez
 cum trece viața

poem cu aripi și ceasornic

mă așez între două raze
 înfipite în umerii țărnelor pironindu-l
 îmi trag deoparte platoșele
 ca o scoică perlat zâmbesc necuprinsului
 o răsfângere de petale primăvăratice

aștept să coboare timpul în mine
 din înaltul obosit de zborul pescărușilor
 învârtesc acele ceasornicului în sens invers
 până pe ulița copilăriei

prin ochii mugurilor mă priveai
 îmbrâncind crengile către soarele molcom
 aveam aripi de fluturi și zburam mereu înapoi
 zglobii doruri din zare
 gâfâind ecoul fericirii vine din timpuri în care
 oamenii picurau sentimente nectaruri
 direct în vasul vieții

asa cum marea îmi stropește cu busuiocul
 norocului picioarele mă plimbă pe poteci
 în demult

bilanț

facturez ultimele zile
 le pun preț și tva
 le bag la impozit
 pentru toate tristețile mele
 pentru toate zilele ploioase
 furtunile și ceasurile înecate
 în oceanul acesta
 sufletul meu
 fără faună și floră
 fără flotă fără oameni
 de dragoste petrol îmbuibat
 de toate deversările
 și amărăciunile lumii

aici cândva era un debarcader
 lacul și tu mă strângeai aproape de cuvinte
 o poezie și încă una
 o scenă de nebuni și
 nebunii toate pornirile inimii
 fixau cele patru colțuri ale lumii
 geografia fericirii
 cu munți și păduri
 și acel zâmbet cu care mă prindeai
 floare la pălărie



I.S.S.N. 1844 - 2749